

TAMPEREEN YLIOPISTO

Karoliina Hursti

TEATTERIA NUORILLE

Nuortenteatterin ohjelmistot suhteessa nuorten toiveisiin ja odotuksiin

Teatterin ja draaman tutkimuksen pro gradu -tutkielma

Joulukuu 2015

TAMPEREEN YLIOPISTO

Viestinnän, median ja teatterin yksikkö

HURSTI, KAROLIINA: Teatteria nuorille. Nuortenteatterin ohjelmistot suhteessa nuorten toiveisiin ja odotuksiin.

Pro gradu -tutkielma, 75 s., 8 liites.

Teatterin ja draaman tutkimus

Joulukuu 2015

Pro gradu -tutkielma käsittelee suomalaisissa ammattiteattereissa tehtävää nuortenteatteria. Tutkielma perehtyy nuortenteatterin ohjelmistoihin sekä nuorten omiin ajatuksiin ja mielipiteisiin heille tehtävästä teatterista. Tutkielmassa kuvataan, miten paljon nuorille suunnattuja esityksiä on tehty 2000-luvulla. Tutkielmassa perehdytään lisäksi ohjelmistopoliittisiin kysymyksiin sekä teatterintekijöiden ajatuksiin nuortenteatterista.

Tutkielmassa on tutkittu kolmen lasten- ja nuortenteatteriin keskittyvän ammattiteatterin ohjelmistoja vuosilta 2009–2014. Nämä teatterit ovat Ahaa Teatteri, Unga Teatern ja IdeaTeatteri. Lisäksi tutkielma perehtyy muutamien muiden ammattiteattereiden nuortenteatteriesityksiin. Tutkielmassa kuvataan nuorten ajatuksia ja mielipiteitä teatterissakäynnin tavoista ja nuortenteatterista 13–19-vuotiaille teetetyn kyselylomakkeen vastausten perusteella. Ohjelmistojen ja nuorten toiveiden perusteella luodaan kuvaa siitä, kohtaavatko nuorten toiveet nuortenteatteritarjonnan kanssa.

Teatterintekijöiden ajatusten kokoamiseksi on haastateltu viittä teatterin ammattilaista. Haastateltavat ovat Pia Hakala, Mikko Kouki, Christian Lindroos, Jaakko Loukkola sekä Maarit Pyökäri. Teema-haastattelujen avulla on luotu käsitys nuortenteatterin tekemisen tavoista sekä haasteista, joita nuortenteatteriin liittyy.

Nuortenteatterin ohjelmistot koostuvat monenlaisista aiheista, jotka voidaan kuitenkin jakaa neljään väljään aihekategoriaan. Nämä aihekategoriat ovat: nuoruuteen liittyviä ilmiöt, ihmissuhteet ja tunteet, nuorten tulevaisuus sekä historia ja identiteetin rakentuminen.

Nuoret ovat pääsääntöisesti tyytyväisiä heille suunnattuun esitystarjontaan. Nuoret haluavat nähdä teatterissa esityksiä, joiden aiheet käsittelevät ihmissuhteita, nuoruuteen liittyviä ilmiöitä, fantasia-maailmaa ja perhe- tai kouluelämää. Nuorten toiveet kohtaavat hyvin pitkälti nuortenteatteritarjonnan kanssa.

Tutkielman perusteella voi esittää, että monet nuorista määrittelevät nuortenteatterin teatteriksi, jonka tekijät ovat itsekin nuoria. Nuortenteatterin funktio näyttää muuttuneen osittain osallistavaksi. Nuoria otetaan entistä enemmän mukaan esitysten valmistamiseen ja suunnitteluun. Tässä näyttäisi olevan myös paljon mahdollisuuksia nuortenteatterin kehittämiselle.

Avainsanat: nuortenteatteri, ohjelmistot, teatteri, nuoret, ohjelmistotutkimus, nuorten osallisuus, Ahaa Teatteri, Unga Teatern, IdeaTeatteri

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	1
2. TEATTERIA LAPSILLE JA NUORILLE.....	5
2.1 Lasten- ja nuortenteatterin määrä viime vuosina.....	6
2.2 Nuorille tehtävän teatterin tavoitteet ja merkitys.....	12
2.3 Ohjelmistopoliittisia kysymyksiä.....	15
2.4. Teatterintekijöiden näkökulma nuortenteatteriin.....	17
2.4.1 Ohjelmistovalinnat ja aiheet.....	18
2.4.2 Nuortenteatterin haasteet.....	22
2.4.3 Nuortenteatterin asema Suomessa.....	25
3. NUORILLE SUUNNATTU OHJELMISTO.....	29
3.1. Ahaa Teatteri.....	29
3.1.1 Näytelmät ja aiheet Ahaa Teatterissa.....	30
3.2. Unga Teatern.....	32
3.2.1 Näytelmät ja aiheet Unga Teaternissa.....	33
3.3. IdeaTeatteri.....	34
3.3.1 Näytelmät ja aiheet IdeaTeatterissa.....	35
3.4 Muita esimerkkejä viime vuosilta.....	36
3.5 Mitä nuorille tehdään?.....	38
4. NUORTEN AJATUKSIA NUORTENTEATTERISTA.....	42
4.1 Kyselyn tulokset.....	44
4.2 Mitä tulokset kertovat?.....	51
4.3 Nuorten toiveet suhteessa olemassa olevaan tarjontaan.....	54
4.4 Osallistava nuortenteatteri.....	57
5. YHTEENVETO.....	63
LÄHTEET.....	69
LIITTEET.....	76

1. JOHDANTO

Lasten- ja nuortenteatterilla on suomalaisessa teatteriperinteessä pitkät juuret. Varsinkin lastennäytelmiä on tehty jo 1800-luvulta lähtien. (Mustonen, 2010a, 227.) Lastenteatteri voi edelleen nykypäivän teatterissa hyvin, ja monissa ammattiteattereissa toteutetaan vähintään yksi lastenteatteriproduktio vuosittain. Nuortenteatteri näyttää kuitenkin jääneen jalkoihin, eikä Suomen nuorisolle suunnattuja esityksiä tehdä ammattiteattereissa paljoa, muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta.

Tässä teatterin ja draaman tutkimuksen pro gradu -tutkielmassa tarkoitukseni on tarkastella suomalaista nuortenteatteria. Pyrkimykseni on selvittää, millaista teatteria nuorille tehdään nykypäivän Suomessa. Toisin sanoen tarkoitukseni on kartoittaa, mitä nuortenteatteri on 2010-luvulla. Tarkastelun kohteena ovat ammattiteatterit, ja olen jättänyt harrastajateatterit tarkoituksella tutkimuksesta pois.

Teatterikentän harrastajapuolella varsinkin nuorisoryhmät tekevät esityksiä paljon omalle ikäryhmälleen. Näissä ryhmissä esiintyjät ja tekijät ovat usein itsekkin nuoria. Ammattiteattereissa tekijäryhmät ovat usein aikuispainotteisia. Koska harrastajapuolella nuortenteatteria tehdään ja se voi käsitykseni mukaan hyvin, haluan keskittyä ammattiteattereiden tarjontaan. Rajausta ammatti- ja harrastajateattereiden välillä on selkeä ja myös tutkielman laajuuden puitteissa perusteltu.

Selvitän tutkielmassani, miten paljon suomalaisissa ammattiteattereissa on tehty lasten- ja nuortenesityksiä viime vuosina. Tässä lähteenäni ovat Teatterin tiedotuskeskus TINFO:n Teatteritilastot. TINFO tilastoi vuosittain muun muassa Suomessa esitetyt esitykset ja teattereiden katsojamäärät.

Kiinnitän huomioni erityisesti siihen, mitä nuorille suunnatut ohjelmistot sisältävät ja millaisista aiheista nuorille tehdään esityksiä. Otan tarkasteluun lasten- ja nuortenteatteriin suuntautuneiden Ahaa Teatterin, Unga Teaternin ja IdeaTeatterin ohjelmistot vuosilta 2009–2014. Näiden teattereiden ohjelmistojen lisäksi esittelen muutamia muita viime vuosina ammattiteattereissa esitettyjä nuortenteatteriesityksiä ja laajennan näin käsitystäni nuortenesityksistä ammattikentällä.

Ohjelmistojen tutkimisessa minua kiehtoo erityisesti se, mitä ohjelmistot kertovat nykyajasta ja toisaalta siitä, mistä aiheista tekijät ajattelevat nuorien olevan kiinnostuneita. Minua kiinnostavat myös syyt valintojen taustalla eli ne tekijät, joiden ansiosta jokin esitys tai aihe valitaan ohjelmistoon. Mitä

aiheita tekijät itse pitävät tärkeinä juuri nuorille suunnatuissa esityksissä? Toistuvatko aiheet läpi eri esitysten vai sisältävätkö ne paljon variaatioita?

Toinen minua kiinnostava kysymys on, mitä nuoret itse ajattelevat teatterista ja esityksistä, joita heille tehdään. Vastauksia tähän kerään nuorille teettämästäni kyselystä. Tämän kyselyn avulla kerään taustatietoja nuorten teatterissakäynnin tavoista ja tarkastelen erityisesti nuorten mielipiteitä ja ajatuksia niin teatterista yleensä kuin myös nuortenesityksistä. Kartoitin myös millaisia odotuksia ja toiveita nuorilla on teatterista ja esitysten aiheista. Yhtenä tärkeänä pyrkimyksenäni on selvittää, vastaako tarjonta kysyntää. Toisaalta tavoitteenani on myös pohtia, miten nuortenteatteri mahdollisesti on muuttunut ja miten sitä voisi jatkossa kehittää.

Teatteria tehdään, varsinkin ammattiteattereissa, ensisijaisesti katsojille ja sen vuoksi haluan tuoda nuorten oman äänen esiin. Jos nuoret eivät pidä heille suunnatusta tarjonnasta tai he eivät kiinnostu siitä, he eivät löydä tietään katsomoihin. Nykypäivän kulttuurissa vapaa-aika on täyteen ahdettua, informaatiota tulee koko ajan paljon ja nuorilla on lukuisia mahdollisuuksia käyttää vapaa-aikaansa. Teatterin täytyy taistella asemastaan, jos se haluaa nuoret teatteriin. Tämän vuoksi nuorten ääntä on kuunneltava, jotta teatteri osaisi palvella yleisöään.

Pääaineistoani taustoitan lasten- ja nuortenteatterin historialla ja ohjelmistopolitiikan lähtökohdilla. Olen myös haastatellut muutamia suomalaisissa ammattiteattereissa työskenteleviä henkilöitä heidän ajatuksistaan nuortenteatterista. Haastateltavinani olivat Ahaa Teatterin teatterisihteeri Pia Hakala, Unga Teaternin taiteellinen johtaja Christian Lindroos, IdeaTeatterin näyttelijä ja ohjaaja Jaakko Loukkola, Turun kaupunginteatterin taiteellinen johtaja Mikko Kouki sekä Tampereen Työväen Teatterin teatterinjohtaja Maarit Pyökäri.

Näiden haastattelujen avulla haluan valottaa tekijöiden ajatuksia ja näkemyksiä nuorille tehtävästä teatterista. Kiinnostuksen kohteenani on se, minkälaisena haastateltavat näkevät nuortenteatterin merkityksen. Toisaalta minua kiinnostaa, mitä haasteita he näkevät nuortenteatterin tekemisessä. Kartoitin samalla myös mahdollisia syitä siihen, miksi nuorille tehdään vähän ammattilaisvetoista teatteria.

Käytän tutkielmani yhteydessä käsitettä ”nuortenteatteri” nimenomaan kuvaamaan nuorille tehtävää teatteria eli toisin sanoen teatteria, jonka katsojakohderyhmä on nuoret henkilöt. Tässä yhteydessä ”nuortenteatteri” käsitteeseen ei siis varsinaisesti lukeudu nuorten harrastusryhmät tai nuorten itse tekemät esitykset. Näistä käytän pääasiallisesti termiä ”nuorisoteatteri”.

Nuoren määritelmä on liukuva, eikä välttämättä selkeästi rajattavissa. Nuorisolain mukaan nuoria ovat kaikki alle 29-vuotiaat¹. Teatterissa nuortennäytelmien kohderyhmä ei luonnollisestikaan ole yhtä laaja, sillä parikymppiset lasketaan jo aikuisnäytelmien kohderyhmään. Varsinaisten nuorille suunnattujen näytelmien kohderyhmäksi voidaan havaintojeni mukaan nimittää 13–17-vuotiaat. Nuoria ei kuitenkaan voi niputtaa eikä esitystä kohdentaa ”vain nuorille”, sillä sama esitys ei välttämättä puhuttele 16-vuotiasta, vaikka se puhuttelisi 12-vuotiasta (Waronen, 2008, 32).

Tässä pro gradu -tutkielmassa luokittelen nuortennäytelmät pääasiassa 13–17-vuotiaille suunnattuihin esityksiin, joskin joitakin liukumia saattaa olla esityksistä riippuen. Olen päätenyt tähän rajaukseen sillä perusteella, että 13-vuotiaana nuori siirtyy yläkouluun ja 17-vuotiaana nuori on vielä alaikäinen. Nämä ikävuodet myös luetaan teini-ikään. Toisaalta käsittelen esityksiä nuortennäytelminä, jos teatteri tai jokin muu taho on määritellyt esityksen nuortennäytelmäksi. Rajausta on jossain määrin keinotekoinen, sillä nuorten joukko on hyvin heterogeeninen. Tekijät myös määrittelevät nuoret kohderyhmänä eri tavoin. Jonkinlainen rajausta on kuitenkin välttämätön, jotta aineistoa olisi helpompi käsitellä.

Seuraavissa luvuissa perehdyn aiheeseeni ensin taustoittamalla sitä ja sen jälkeen paneutumalla tarkemmin tutkimuskysymyksiini. Luvussa kaksi kerron lyhyesti lasten- ja nuortenteatterin historiasta. Lisäksi perehdyn nuortenteatterin määrään ammattiteattereissa TINFO:n tilastojen pohjalta. Luvussa kaksi perehdyn myös ohjelmistosuunnittelun lähtökohtiin sekä teatterintekijöiden ajatuksiin nuortenteatterista. Luku kolme keskittyy nuortenteatterin ohjelmistoihin. Tässä luvussa perehdyn aiemmin mainitsemieni teattereiden nuorille suunnattuun ohjelmistoon ja luokittelen aiheita väliin aihekategorioihin. Luvussa neljä perehdyn puolestaan nuorten omiin ajatuksiin ja mielipiteisiin teettämäni kyselyn pohjalta. Tulosten perusteella muodostan käsityksen siitä, mitä nuoret teatterissa haluavat nähdä ja ovatko he tyytyväisiä tämän hetken tarjontaan. Luku viisi keskittyy yhteenvetoon ja koko tutkielman tutkimustulosten pohdintaan.

Suomalaista nuortenteatteria ei ole paljoa tutkittu eikä varsinaisesti sitä käsittelevää kirjallisuutta juurikaan löydy. Nuoriin ja teatteriin keskittyvät teokset käsittelevät hyvin pitkälti nuorten kanssa tehtä-

¹Nuorisolaki 2§. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060072> (viitattu 30.10.2014)

vää teatterityötä, kuten draamakasvatusta, ilmaisutaitoa tai harrastajaryhmien kanssa toimimista. Tämänkin vuoksi koen tärkeänä, että nuorille suunnattuun esitystarjontaan kiinnitetään huomiota myös tutkimuksen tasolla.

Nuortenteatteri on aiheena tärkeä, ja onkin kummallista, ettei siihen ole paneuduttu teatterintutkimuksessa enemmän. Suomessa on kuitenkin lasten- ja nuortenteatteriin keskittyviä ammattilaisteattereita, jotka ovat vakiinnuttaneet asemansa suomalaisessa teatterikentässä. Nuortenteatteri onkin tutkimuksen arvoinen teatterin alalaji yhtä lailla kuin mikä tahansa muukin.

Koen tärkeänä, että teatterilla ja sen tutkimuksella on myös yhteiskunnallista vaikutusta ja merkitystä. Toivon, että tutkielmani voisi omalta osaltaan toimia keskustelun avaajana tai ainakin ajatusten herättäjänä aiheesta. Sen lisäksi, että nuortenteatteri kiinnostaa minua aiheena henkilökohtaisesti, toivon työlläni auttavani nuortenteatterin asemaa ja saavani nuorten oman äänen kuuluviin.

2. TEATTERIA LAPSILLE JA NUORILLE

Lasten- ja nuortenteatteria on tehty Suomessa jo 1800-luvulta lähtien. 1800- ja 1900-lukujen alussa lasten- ja nuortennäytelmiä tehtiin kuitenkin melko harvakseltaan. Lastenteatteriesityksiä esitettiin lähinnä jouluisin ja vuodenvaihteessa. 1920-luvulta lähtien lastenteatterin tekemisestä tuli käytäntö, joka vahvistui tulevana vuosikymmeninä. Ennen 1960-lukua lasten- ja nuortenteatteri oli ennen kaikkea lapsille suunnattua teatteria. (Mustonen, 2010a, 227–232.)

1960- ja 1970-lukujen vaihteessa lasten- ja nuortenteatteri uudistui ja sen paikka vakiintui osaksi teattereiden ohjelmistoa. Aikakauden yhteiskunnallinen murros aiheutti sen, että kaikilla kansalaisilla ajateltiin olevan yhtäläinen oikeus kulttuuriin. Hyvinvointivaltion tehtävänä oli huolehtia siitä, että kaikilla oli mahdollisuus kulttuuriin ja tämä koski myös lapsia ja nuoria. Nähtiin, että aiemmin lapsille ja nuorille suunnattua kulttuuritarjontaa oli ollut liian vähän. (Mustonen, 2010b, 354.)

1970-luvulla lasten- ja nuortenteatterin määrä kasvoi huomattavasti ja lapset ja nuoret pääsivät teatteriin ympäri vuoden. 1970-luvulla syntyi myös teatteriryhmiä, jotka keskittyivät nimenomaan lapsille ja nuorille kohdistettuun teatteriin. Yksi syntyneistä ryhmistä oli Ahaa Teatteri. Samalla vuosikymmenellä syntyi myös ensimmäistä kertaa varsinainen nuortennäytelmä, sillä esityksiä haluttiin kohdentaa tietyille ikäryhmille. (Mustonen, 2010b, 355–356.)

Lasten- ja nuortenteatteria tehtiin aluksi paljon kiertämällä ja viemällä esityksiä muun muassa kouluihin. 1980-luvulla lasten- ja nuortenteatterikenttä vakiintui ja monet teatterit saivat pysyvät tilat. Vakiintumiseen vaikutti muun muassa opetusministeriön asetus kiinteän, lastenohjelmistoon keskittyvän teatterin perustamisesta. (Mustonen, 2010b, 362–364.)

Lasten- ja nuortennäytelmiä tehtiin aluksi paljon satujen pohjalta, erityisesti Sakari Topeliuksen tarinat ja sadut olivat suosittuja. Sittenkin, kun uudet teatteriryhmät 1960- ja 1970-luvuilla alkoivat itse kirjoittaa näytelmätekstejä, tarkasteluun otettiin lasten ja nuorten oma maailma ja heidän oma elinympäristönsä. Yleensä näytelmissä käsiteltiin jotain todellista ongelmaa lasten ja nuorten elämästä, kuten esimerkiksi koulukiusaamista. (Mustonen, 2003, 233–235.)

Lasten- ja nuortennäytelmät keskittyivät aiemmin pitkälti erilaisista asioista kertomiseen tiedonvälityksen tavoin. Sittenkin lapsille ja nuorille alettiin tehdä teatteria, jossa myös taiteellisuus korostui

uudella tavalla. Näytelmissä keskityttiin myös enemmän ihmisenä olemiseen ja yksilöä koskettaviin teemoihin. Mielikuvituksesta ja tunteista tuli merkittäviä myös lasten- ja nuortenteatterissa. (Mustonen, 2003, 236–237.)

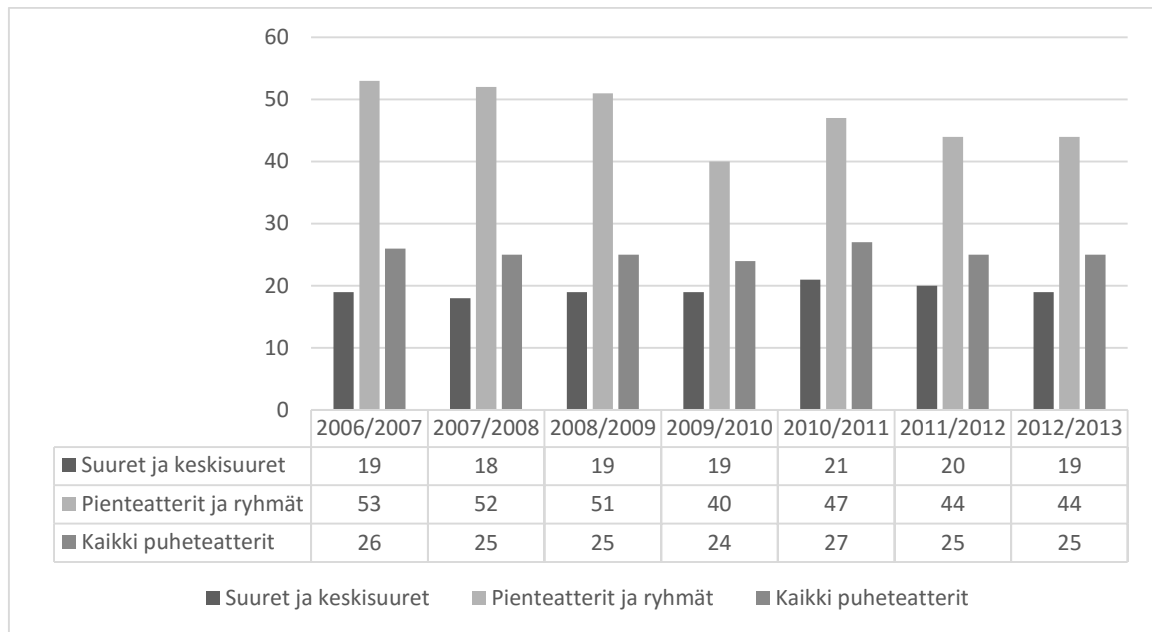
Nykypäivän lasten- ja nuortenteatteri on monimuotoista teatteria, jossa yhdistetään monia eri taiteen lajeja, kuten esimerkiksi teatteria, tanssia ja sirkusta. Esityksissä käsiteltävät aiheet ovat myös monimuotoisia. Nämä seikat tekevät lasten- ja nuortenteatterin lokeroimisen ja luokittelun hankalaksi. Yhteneväsyytenä voidaan pitää sitä, että nykypäivän lasten- ja nuortenteatteri suosii moniarvoisuutta. Teatterin nähdäänkin pitävän sisällään sekä taiteellisia, viihteellisiä, sosiaalisia, kasvattavia ja terapeuttisia piirteitä. (Mustonen, 2003, 237–239.) Tulevissa luvuissa tarkoitukseni on selvittää tarkemmin, millaista nykypäivän lasten- ja nuortenteatteri on.

2.1 Lasten- ja nuortenteatterin määrä viime vuosina

Teatterin tiedotuskeskus TINFO tilastoi vuosittain ammattiteattereiden ohjelmistoja, katsojamääriä, henkilöstöä sekä taloutta. Tilastoissa on eriteltyinä teatteri- ja orkesterilain piiriin kuuluvat valtionosuusteatterit (VOS) sekä lain ulkopuolelle kuuluvat teatterit eli niin sanonut vapaat ryhmät.² Vuosittaisissa tilastoissa on eriteltyinä esimerkiksi miten paljon teattereissa on esitetty eri genrejen esityksiä, kuten puhenäytelmiä, musiikkiteatteria ja lasten- ja nuortennäytelmiä.

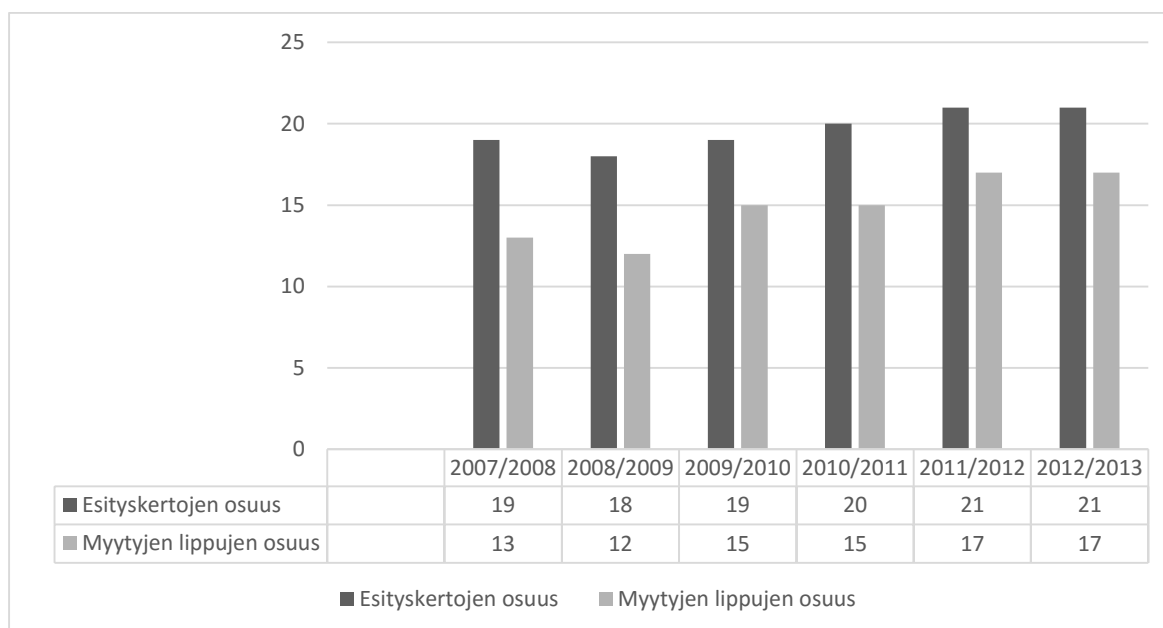
Vuosina 2009–2013 teatteri- ja orkesterilain piiriin kuuluvissa teattereissa (VOS) lasten- ja nuortennäytelmien osuus puheteattereiden koko ohjelmistosta on vaihdellut 24 prosentista 27 prosenttiin. Suurissa ja keskisuurissa teattereissa lasten- ja nuortennäytelmien osuus ohjelmistosta on vuosina 2009–2013 vaihdellut 19 prosentista 21 prosenttiin, kun taas pienteattereissa ja ryhmissä osuus on ollut jopa 40–47 prosenttia. (TINFO – Teatteritilastot 2013, 98.) Näytöskausilla 2006/2007–2008/2009 lasten- ja nuortenteatterin osuus suurissa ja keskisuurissa teattereissa on ollut 18–19 % ja pienteattereissa ja ryhmissä 40–53 % (TINFO – Teatteritilastot 2010, 89).

² <http://www.tinfo.fi/fi/teatteritilastot> (viitattu 14.12.2015)

Kuvio 1. Lasten- ja nuortenteatterin osuus (%) VOS-teattereissa.

Lasten- ja nuortennäytelmien esityskertojen osuus kaikista esityskerroista VOS-teattereissa on ollut 20–21 prosenttia näytöskausilla 2010/2011, 2011/2012 ja 2012/2013. Myytyjen lippujen osuus samoilla näytöskausilla on vaihdellut 15 prosentista 17 prosenttiin. (TINFO – Teatteritilastot 2013, 101.) Näytöskausilla 2007/2008–2009/2010 lasten- ja nuortennäytelmillä on ollut esityskertoja 18–19 % kaikista esityskerroista VOS-teattereissa. Samana ajankohtana lasten- ja nuortenteatteriesityksiin myytyjen lippujen osuus on ollut 12–15 prosenttia. (TINFO – Teatteritilastot 2010, 92.)

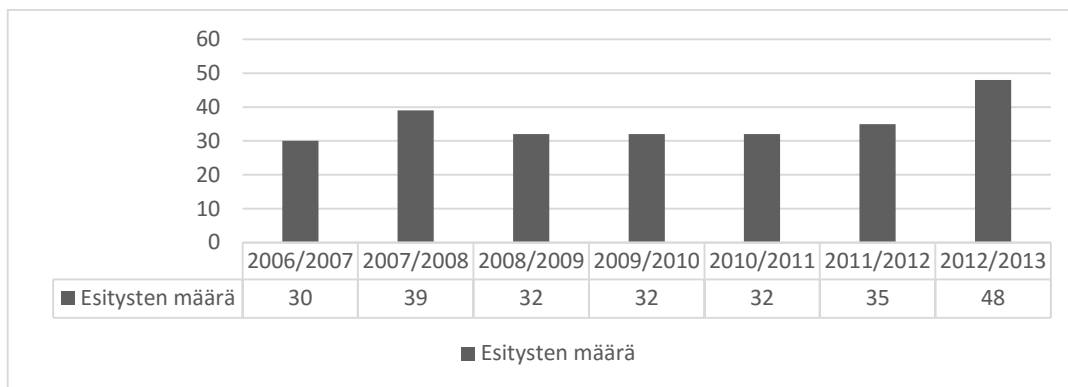

Kuvio 2. Lasten- ja nuortenteatterin esityskertojen ja myytyjen lippujen osuus (%) VOS-teattereissa.

Lasten- ja nuortennäytelmien kantaesitysmäärä esityskaudella 2012–2013 oli 19 %. Lasten- ja nuorten näytelmien kantaesitysten osuus puheteattereissa on 1990-luvun alusta lähtien pysynyt melko samana, noin 20 prosentin tienoilla, tosin vaihteluakin on ollut. Esityskaudella 2012–2013 kotimaisia lasten- ja nuortennäytelmien kantaesityksiä oli 19 kpl ja ulkomaisia viisi. (TINFO – Teatteritilastot 2013, 106–107.)

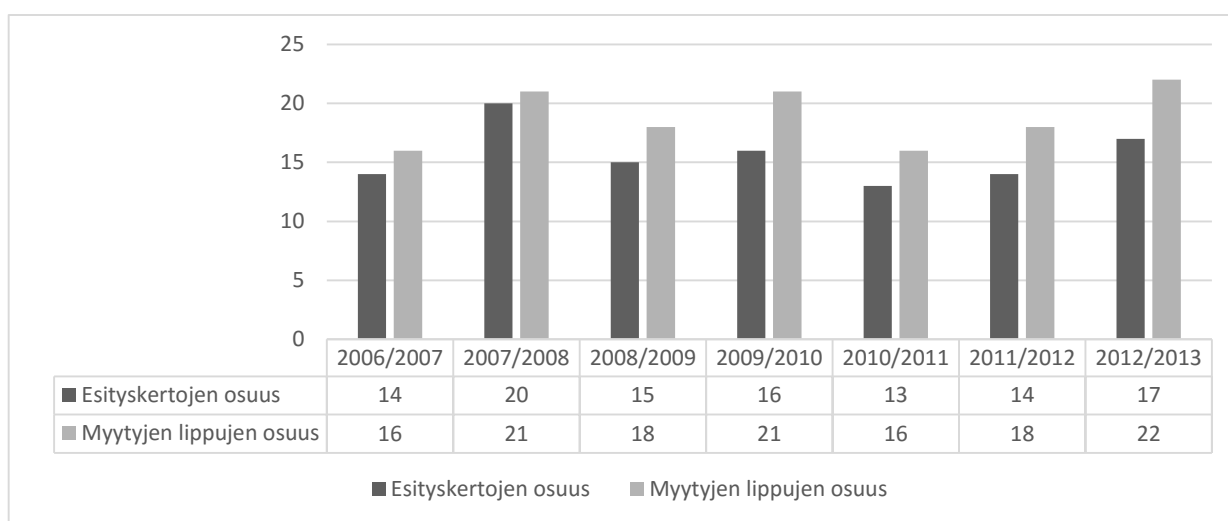
Teatteri- ja orkesterilain ulkopuolelle kuuluvien teattereiden toimintaa ei ole Teatterin tiedotuskeskuksen tilastoissa tilastoitu yhtä tarkasti kuin rahoituslain pariin kuuluvien teattereiden. Rahoituslain ulkopuolelle kuuluvien teattereiden osalta lasten- ja nuortenteatterin osuus on tilastoissa ilmoitettu lasten- ja nuortennäytelmien määränä (kpl) sekä esityskertojen ja myytyjen lippujen prosentuaalisina (%) osuuksina. Esityskausilla 2006/2007–2012/2013 lasten- ja nuortennäytelmien määrä rahoituslain ulkopuolisissa teattereissa on vaihdellut kolmestakymmenestä näytelmästä neljäänkymmeneenkahdeksaan.³

³ TINFO - Teatteritilastot, 2007, 91; 2008, 117; 2009, 116; 2010, 120; 2011, 123; 2012, 128; 2013, 128

Kuvio 3. Lasten- ja nuortennäytelmien määrä (kpl)
rahoituslain ulkopuolisissa teattereissa.

Lasten- ja nuortenteatteria on esitetty suhteessa muuhun ohjelmistoon rahoituslain ulkopuolisissa teattereissa vaihtelevammin kuin VOS-teattereissa. Esityskertojen osuus on vaihdellut esityskausilla 2006/2007–2012/2013 13 prosentista 20 prosenttiin. Myytyjen lippujen osuus puolestaan samalla aikavälillä on ollut 16–22 %.⁴

Kuvio 4. Lasten- ja nuortenteatterin esityskertojen ja myytyjen lippujen
osuus (%) rahoituslain ulkopuolisissa teattereissa.

⁴ TINFO - Teatteritilastot, 2007, 91; 2008, 117; 2009, 116; 2010, 120; 2011, 123; 2012, 128; 2013, 128)

Lasten- ja nuortennäytelmien osuus teattereiden ohjelmistoista on siis ollut vuosia melko kiinteä ja osuuden voi ajatella olevan myös aika suuri. Suurin osa lasten- ja nuortenteatterista tehdään pienteattereissa ja ryhmissä. Tämä voi johtua siitä, että pienteattereihin ja ryhmiin lukeutuvat monet niistä teattereista, jotka ovat erikoistuneet johonkin tiettyyn teatterin alalajiin. Suurissa ja keskisuurissa teattereissa keskitytään usein laajempaan ohjelmistoon.

Teattereissa, jotka eivät kuulu teatteri- ja orkesterilain piiriin, lasten- ja nuortenteatterin määrä on vaihtelevampaa kuin lain piiriin kuuluvissa teattereissa. Tämä voi johtua esimerkiksi teattereiden epävarmemmasta taloustilanteesta. Vapaat ryhmät ovat riippuvaisempia projektikohtaisista apurahoista kuin VOS-teatterit.

Lasten- ja nuortenteatteri näyttää myös lipunmyyntitilastojen osalta pysyneen vuosina 2007–2013 samalla tasolla. Kysyntää siis selvästi on ja tehtyjä esityksiä myös käydään katsomassa. Lasten- ja nuortenteatteri nähdään tekijöiden puolelta myös selvästi merkittävänä osana ohjelmistoa, koska osuus on pysynyt vuosia samalla tasolla.

Teatteritilastoissa näkyvät luvut sisältävät sekä lapsille että nuorille suunnatut esitykset ja nämä käsitetään tilastoissa yhdeksi kokonaisuudeksi. Todennäköisesti tämä johtuu siitä, että lasten- ja nuortenteatteri on aina mielletty yhdeksi kokonaisuudeksi ja monessa muussakin yhteydessä lapset ja nuoret liitetään yhteen. Lasten- ja nuortenteatterin käsitteet eivät myöskään ole selvärajaisia.

Tässä tutkimuksessa olen kuitenkin kiinnostunut nimenomaan nuorille suunnatusta teatterista. Ammattiteattereissa tehdään säännöllisesti lapsille suunnattuja esityksiä. Nuoret ovat kuitenkin ohjelmistopolitiikassa väliinputoajia. Esityksiä, joiden kohderyhmä olisi nimenomaan nuoret, on selvästi vähemmän.⁵ Jatkuvasti nuorille suunnattua teatteria tekee vain lasten- ja nuortennäytelmiin erikoistuneet teatterit, kuten Ahaa Teatteri ja Unga Teatern. Esimerkiksi kaupunginteattereissa nuortenteatteria tehdään vain satunnaisesti. (Waronen, 2008, 30.) Yhtenä syynä tähän on varmasti taloudellinen kannattomuus. Muita syitä minun on tarkoitus kartoittaa tutkielman edetessä.

Tutkimuksen tarkoitusta varten kartoitin, miten suuri osuus lasten- ja nuortenteatterista on nimenomaan nuortenteatteria. Teatterintiedotuskeskus TINFO:n Ilona-esitystietokanta on niin sanottu esi-

⁵http://www.tinfo.fi/dokumentit/lyhyt_suomalaisen_lastenteatterin_historia_2503111000.pdf (viitattu 6.11.2014)

tystietopankki, josta löytyy menneiden vuosien esitysten tietoja. Esityshakulomakkeen avulla voi etsiä esimerkiksi tietyllä näytöskaudella esitettyjä esityksiä.⁶ Tätä tutkimusta varten käytin esityshakulomaketta kartoittamaan suuntaa-antavasti nuortennäytelmien osuutta teatteritarjonnasta.

Tein kuusi eri hakua, joiden avulla sain käsityksen siitä, kuinka montaa nuortennäytelmää ja lastennäytelmää valitsemillani näytöskausilla suomalaisissa teattereissa on esitetty. Jokaisen haun toteutin niin, että laitoin esityskausikohtaan joko 2010–2011, 2011–2012 tai 2012–2013, ja genren alaluokakohtaan joko ”nuortennäytelmä” tai ”lastennäytelmä”. Tuloksissa näkyi listattuna kaikki TINFO:n arkistoimat esitykset, joita on esitetty haettuina näytöskausina ja jotka on luokiteltu joko lastennäytelmiksi tai nuortennäytelmiksi. Näiden esitysten ensi-ilta on siis voinut olla jo aiemmin.

Ilona-esitystietokannan mukaan näytäntökaudella 2012/2013 ammattiteattereissa on esitetty neljätoista (14) näytelmää, joiden alagenreksi on luokiteltu nuortennäytelmä. Samalla näytäntökaudella on esitystietokannan mukaan esitetty kolmeakymmentäneljää (34) eri lastennäytelmää. Näytöskaudella 2011/2012 nuortennäytelmiä on esitetty yhdeksäätoista (19), kun lastennäytelmiä on esitetty viittäkymmentäyhtä (51). Näytöskaudella 2010/2011 suhde on ollut kaksikymmentä (20) nuortennäytelmää ja viisikymmentäseitsemän (57) lastennäytelmää.

Nuortennäytelmien osuus lasten- ja nuortennäytelmien luokasta yllä olevien lukujen mukaan on ollut siis 25–29 prosenttia. Täytyy ottaa huomioon, että esitystietokantaan ei välttämättä ole arkistoitu kaikkia esityksiä tai luokiteltu niitä tarkasti alagenrejen mukaan. Näin ollen tuloksia ei voi pitää tätenä totena. Edellä mainitut luvut antavat kuitenkin suuntaa nuortennäytelmien määrästä suhteessa lastennäytelmiin. Luvut todentavat myös aiempaa tietoani ja käsitystäni nuortenteatterin määrästä suhteessa juuri esimerkiksi lastenteatteriin. Teatteritilastoissa näkyvistä lasten- ja nuortenteatterin osuuksista kaikesta ohjelmistosta suurin osa on lastenteatteria. Näin ollen nuortenteatterin osuus kaikesta tehtävästä teatterista on hyvin pieni. Seuraavissa luvuissa tarkoitukseni on selvittää, mitkä syyt vaikuttavat tähän.

⁶ http://ilona.tinfo.fi/esitys_haku.aspx?lang=fi (viitattu 29.12.2014)

2.2 Nuorille tehtävän teatterin tavoitteet ja merkitys

Ammattiteattereissa nimenomaan nuorille suunnattua ohjelmistoa on siis vähän, vaikka ammattilaisten tekemälle nuortenteatterille olisi kysyntää. Aune Waronen (2008, 30) kirjoittaa Teatteri-lehden nuortenteatteria käsittelevässä artikkelissaan, että ammattiteattereissa tekijät ovat aikuisia, jotka tuovat esityksiin aikuisen perspektiivin ja taiteellisen näkemyksen. Aikuinen teatterintekijä osaa tuoda esityksiin myös elämänkokemusta ja sivistystä eri tavalla kuin nuoret tekijät. Nuorten tekemissä näytelmissä näkyy kyllä omakohtaisuus, mutta ammattilaiset osaavat ottaa asioihin etäisyyttä ja suhteuttaa asioita eri tavalla kuin harrastajat. Ammattilaisten esitysten voisi Warosen mukaan sanoa näin ollen olevan taiteellisesti tasokkaampia ja esteettisesti kiinnostavampia kuin harrastajien.

Nuortenteatterin kohdalla voi kuitenkin kyseenalaistaa, kuka tai mikä taho on paras tuomaan esille nuorten näkökulmaa. Muutenkin näkökanta siitä, että ammattiteattereissa tehtäisiin lähtökohtaisesti tasokkaampaa teatteria kuin harrastajateattereissa, kuulostaa vanhanaikaiselta ja turhan arvottavalta. Vaikka en täysin allekirjoita Warosen väitettä, olen samaa mieltä kuitenkin siitä, että ammattilaisten taito ja resurssit voivat tarjota esitykselle erilaisia ja uudenlaisia ansioita kuin harrastajateatterissa. Tämän vuoksi näen tärkeänä, että myös nuorille tarjotaan ammattilaisvoimin tehtyä teatteria.

Jos ammattiteattereissa tehdään nuorille esityksiä, kertoo se mielestäni siitä, että nuoria arvostetaan katsojina ja heidän toivotaan löytävän tiensä katsomoihin. Jos nuori kokee, ettei teatteri tarjoa mitään häntä kiinnostavaa, hän todennäköisesti ei myöskään koe itseään tervetulleeksi teatteriin. Nuorelle lastenesitykset voivat olla liian lapsellisia ja aikuisten esitykset puolestaan aiheiltaan turhan kaukaisia.

Vuonna 1982 valmistunut mietintö teatterikasvatuksen toteuttamisesta peruskouluissa ja lukiossa määrittelee teatterikasvatuksen niin, että teatteritaiteen avulla ihminen oppii jäsentämään ympäröivää maailmaa. Teatterikasvatuksen tavoitteena on saada ihminen teatterin avulla rakentamaan omaa persoonaansa ja elämänkatsomustaan. Teatterikasvatuksen tulisi saattaa oppilaat kosketuksiin teatterin kanssa monipuolisesti ja näin auttaa ymmärtämään muita ihmisiä ja ympäröivää elämää. Mietinnön mukaan teatterikasvatuksessa tulisi keskittyä niin esitysten katsomiseen, omaan ilmaisuun kuin teatteritietoonkin. (Teatterikasvatustyöryhmän muistio, 1982, 33.)

Teatterikasvatustyöryhmän muistio (1982, 33–36) sisältää kolmentoista kohdan listan asioista, joita teatterikasvatus kehittää oppilaissa. Tässä listauksessa mainitaan muun muassa oppilaan kyky myötälä muiden tunteita, tunteiden kokeminen ja tunnistaminen, kyky hahmottaa ja ymmärtää erilaisia

elämän ilmiöitä ja lainalaisuuksia sekä yhteistyötaidot. Tähän listaukseen sisältyy myös taidot, joita esitysten katsominen kehittää.

Taidekasvatusta ylipäättään on perusteltu niin, että se syventää ja laajentaa maailmankuvaa ja pyrkii kehittämään osallistujista emotionaalisesti kypsiä aikuisia. Muina taidekasvatuksen positiivisina vaikutuksina pidetään esimerkiksi sitä, että kriittinen vastaanottokyky kehittyy ja että osallistujat oppivat muun muassa etiikasta. (Rusanen, 2001, 50–51.)

Teatterikasvatustyöryhmän muistiossa ei esitetä teatterikasvatusta omaksi oppiaineeksi, vaan muiden aineiden yhteydessä tapahtuvaksi toiminnaksi (Teatterikasvatustyöryhmän muistio, 1982, 38). Teatterikasvatuksesta tunnutaan puhuttavan usein juuri kouluissa ja harrastusryhmissä tapahtuvana toimintana (esim. Rusanen, 2001). Taidekasvatus teatterin keinoin käsitetään ennen kaikkea toiminnaksi, jossa lapsi tai nuori itse on aktiivisessa roolissa toimijana. Teatterikasvatusta ei siis yleensä nähdä niin, että lapsia ja nuoria opetettaisiin käymään teatterissa, vaikka esimerkiksi Teatterikasvatustyöryhmä mainitsi yhdeksi tavoitteeksi teatteriesitysten katsomisen. Teatterikasvatuksessa ideana usein on, että lapsi tai nuori oppii oman tekemisensä kautta itsestä ja teatterista.

Ilmaisutaidon oppiaineen tavoitteiksi on nimitetty muun muassa tunteiden, elämän ilmiöiden, ihmisten välisten suhteiden sekä esteettisten ja eettisten valintojen ymmärtäminen. Oppiaineen ansioina nähdään myönteisen suhtautumisen kehittyminen ryhmiä, yksilöitä, yhteiskuntaa ja erilaisia kulttuureja kohtaan. Lisäksi valmius arvioida kriittisesti ja tulkita ja tunnistaa esteettisiä ilmiöitä ja laatua kehittyä. Ilmaisutaidon oppiaineen tavoitteena on myös opettaa kulttuurin kehittämisen ja vastaanoton olevan elinikäisiä prosesseja. (Rusanen, 2001, 56.)

Edellä mainitut tavoitteet voisivat hyvin olla myös nuorille tehtävän teatterin tavoitteita. Teatterissa ja esityksiä katsoessa on mahdollista nähdä monenlaisia erilaisia elämän ilmiöitä, tilanteita, ihmisiä ja ihmisiä, joita ei välttämättä omassa elämässä koskaan tulisi kohdanneeksi. Pääsemällä jotakin kautta käsiksi vieraisiin asioihin, näitä asioita voi olla helpompi ymmärtää. Teatteri antaa uusia näkökulmia ja avartaa ajatusmaailmaa.

Niin teatterin tekemiseen kuin teatteriesityksen kokemiseen liittyy eläytymistä, tunteiden käyttöön ottamista. Hyvä teatteriesitys voi olla voimakas tunne-elämys, joka ravistelee esiin tunnesuhteen myös todellisen ympäristön ilmiöihin. Samalla katsoja voi oivaltaa, että tunteet, negatiivisetkin, voivat olla käyttövoimana eteenpäin vievään, itsensä ja ympäristön positiiviseen muuttamiseen tähtäävään toimintaan.

(Teatterikasvatustyöryhmän muistio, 1982, 33.)

Lasten- ja nuortenteatteri voidaan nähdä merkityksellisenä katsojan oman identiteetin vahvistumiselle. Teatteri voi auttaa tunteiden hahmottamisessa ja käsittelemisessä. (Mustonen, 2010b, 365.) Nuori saattaa nähdä teatterin lavalla itseään koskettavia teemoja, aiheita ja tilanteita. Tilanteiden näkeminen etäännytettyinä, jossain muussa kontekstissa, voi auttaa aiheen käsittelyä. Esimerkiksi historiaan liittyvät esitykset voivat myös laajentaa käsitystä siitä, miksi olemme tässä nyt, ja näin toimia osallisena identiteetin rakentumisessa.

Monen lastenteatterin ideana on ollut tarjota lapsille elämyksiä ja kokemuksia teatterin avulla, ja lastenteatterin lähtökohtana tuntuukin olevan kokemuksellisuus (Muje, 2007; Wacklin, 2010; Mustonen & Suutela, 2000). Lisääntyvän median käytön ja virtuaalisuuden aikakautena teatterin läsnä oleva olemus ja esityksen hetkellisyys voivat olla monille nuorille uusia kokemuksia. Teatterissa esiintyjien ja yleisön välinen vuorovaikutus esimerkiksi on sellaista, mitä elokuvien ja television välityksellä ei saa.

Ilmaisutaidon opetuksen tavoite siitä, että oppilaat oppisivat kulttuurin kehittämisen ja vastaanoton merkityksen, on tärkeää myös nuorten teatterissa käymisen kannalta. Jos nuoret ovat teattereiden ohjelmistopolitiikassa väliinputoajia, oppivatko he käymään teatterissa ollenkaan? Jos ammattiteatterit tarjoavat ohjelmistoa pääosin vain lapsille ja aikuisille, eikä kummankaan ääripään esitykset kiinnosta nuorta, hän saattaa jättää teatterissa käymisen kokonaan väliin. Teatterin jatkuvuuden kannalta olisi tärkeää, että myös nuoret kävisivät teatterissa. Tamperealaisen lasten- ja nuortenteatteri Teatteri 2000:n yksi ajatus teatterin perustamisen taustalla oli kasvattaa lapsista ja nuorista uusia teatterinkatsojia (Wacklin, 2010, 10). Tämän luulisi olevan teattereille tärkeä tavoite. Jos teatterit haluavat laajentaa katsojaprofiilia ja saada myös nuoret innostumaan teatterista, on heillekin tarjottava ohjelmistoa.

Kun nykyaikana ihmisten vapaa-ajankäyttömahdollisuudet ovat lähes rajattomat, uskaltaisin väittää, etteivät tämän päivän nuoret automaattisesti ”opi” teatterissa käymistä vanhetessaan. Jos nuori ei totu ja tule tutuksi teatterin konventioiden kanssa, hän ei mahdollisesti tunne aikuisenakaan tarvetta tutus-

tua niihin. Hän voi mennä elokuviin, pelata videopelejä tai käyttää aikansa muuten. Teatterissa käyminen voidaan kokea hankalana verrattuna muihin vapaa-ajankäyttömahdollisuuksiin. Usein teatteriin lähteminen vaatii ennakkosuunnittelua, koska liput täytyy varata ja noutaa etukäteen. Teatteriliput ovat myös melko kalliita. Nuoret saattavat kokea teatterissa käymisen normit vieraina, jos teatterikulttuuri ei ole tuttua.

Nuorisotutkimusverkoston, Opetusministeriön ja Nuorisoasiain neuvottelukunnan julkaisussa ”Taidekohtia. Nuorisobarometri 2009” nuoret itse nimittivät taiteen merkityksiksi ensisijaisesti sen, että taide tarjoaa elämyksiä ja kokemuksia. Taiteen nähdään avaavan myös uusia näkökulmia ja toimivan myös ilmaisukanavana kriittisille näkökannoille. Tutkimuksen mukaan vähemmistö (26 %) on sitä mieltä, että taiteella ei ole merkitystä. (Myllyniemi, 2009, 65.)

Nuorisobarometrin tulosten mukaan teatteriesitykset ovat neljänneksi tärkeimmässä asemassa kulttuuripalvelujen suhteen pop- ja rockkonserttien, kirjastopalveluiden sekä ulkomaisten ja suomalaisten televisio-ohjelmien jälkeen. Puolet (50 %) nuorista kokee teatteriesitysten olevan joko erittäin tärkeitä (16 %) tai melko tärkeitä (34 %). Teatteriesitysten merkitys on kasvanut huomattavasti vuodesta 1999, jolloin erittäin tärkeinä tai melko tärkeinä teatteriesityksiä piti 41 prosenttia. Nuorisobarometrin nuoret ovat 15–29-vuotiaita, joten ikähaarukka on laajempi kuin tässä tutkimuksessa. (Myllyniemi, 2009, 60.)

2.3 Ohjelmistopoliittisia kysymyksiä

Teattereiden ohjelmistoon vaikuttavat useat tekijät, jotka voidaan jakaa kahteen pääryhmään. Toisaalta ohjelmistoihin vaikuttavat teatterin saama taloudellinen tuki ja rahoitustilanne yleensä. Myös sillä, miten teatteri haluaa profiloitua ja millaista teatteria ja millaisia esityksiä halutaan tehdä, on vaikutusta ohjelmistovalintoihin. Toisaalta ohjelmistosuunnitteluun vaikuttavat katsojien odotukset ja toiveet. Eri ikä- ja katsojaryhmät odottavat teatterilta eri asioita ja erilaisia esityksiä. (Paavolainen, 1992, 68.)

Teatteria tehdään yleisöille. Sen vuoksi teattereiden pyrkimyksenä on luonnollisesti saada jokaiselle esitykselleen yleisön hyväksyntä. Yleisön hyväksyntään pyrkiminen ohjaa ohjelmistosuunnittelua,

mutta ohjelmistosuunnitteluun vaikuttavat myös monet käytännölliset syyt. Näitä ovat esimerkiksi teatterin henkilökunnan resurssit eli se, miten paljon ja keitä näyttelijöitä, ohjaajia ja muuta henkilökuntaa teatterilla on käytettävänä. Valittuun ohjelmistoon voivat vaikuttaa myös teatterin tilat ja tekniset mahdollisuudet. (Paavolainen, 1992, 69–70.)

Yksi ohjelmistovalintoihin vaikuttava tekijä on, millaisen vastaanoton jotkut tietyt tekstit ovat mahdollisesti saaneet muissa teattereissa. Lisäksi uusien tekstien saatavuudella on vaikutusta ohjelmistoihin. (Paavolainen, 1992, 70.) Nuortenteatterin kohdalla vähäisen määrän yksi syy voi olla se, ettei uusia ja kiinnostavia nuortennäytelmiä juurikaan kirjoiteta, eikä näin ollen niitä ole teattereiden käytettävissä.

Tietysti ohjelmistoon vaikuttavat edellä mainittujen seikkojen lisäksi teatterin taiteelliset intressit tai muut intressit esitysten tekoon. Taloudellisella tilanteella ja resursseilla on huomattava vaikutus siihen, mitä teatteri pystyy tekemään. Myös kohderyhmät ja jokaisen teatterin ”perinteinen” yleisöpohja ohjaa sitä, millaista teatteria kyseinen teatteri tekee. (Paavolainen, 1992, 70–71.)

Tiia Kurkelan tutkimus teattereiden selviytymiskeinoista 1990-luvun laman aikana osoittaa, ettei raha ole ohjelmistovalintojen pääsyy. Jokainen esitys on tavallaan aina riski, sillä tuottaminen ja tekeminen maksavat, eikä esityksen kiinnostavuutta pysty etukäteen ennustamaan. Ohjelmistovalintoihin vaikuttavat enemmän esimerkiksi imagolliset syyt tai teatteritalon sisäinen tarve tuottaa jokin esitys kuin taloudellinen kannattavuus. Taloudellisesti riskiksi luokiteltava esitys saattaa herättää yleisön kiinnostuksen teatteria kohtaan ja tuoda teatterille toivottua julkisuutta. (Kurkela, 2000, 113–114.)

Ohjelmistosuunnittelun tekeminen pelkästään taloudellisten intressien vuoksi ei siis välttämättä kannata, sillä yleisön mieltymyksiä ei pystytä tarkkaan ennustamaan. Toisaalta menestyksekkäskin esitys voi tuoda tappiota, jos se on kallis tuottaa. Huonosti katsojia saanut esitys puolestaan on voitu tuottaa vähemmällä rahalla ja sen vuoksi ei tee tappiota. Toisaalta lipputulojen osuus suomalaisissa teattereissa on vähäistä. Eniten teatterin talouteen vaikuttavat teatterin saamat avustukset esimerkiksi valtiolta tai kunnalta. (Kurkela, 2000, 114.)

Hilppa Sorjonen (2004, 80–87) luokittelee väitöskirjassaan ”Taideorganisaation markkinaorientaatio” eri taideorganisaatioiden ohjelmistosuunnitteluun kolme erilaista lähestymistapaa. Nämä lähestymistavat ovat luovuuskeskeinen, resurssikeskeinen ja tehtäväkeskeinen lähestymistapa ohjelmistosuunnitteluun.

Luovuuskeskeinen ohjelmistosuunnittelu näkee koko ohjelmiston kokonaisuutena tai taideteoksena. Ohjelmistovalinnat ovat esimerkiksi taiteellisen johtajan näkemyksiä organisaation linjasta tai visiosta. Resurssikeskeisessä ohjelmistosuunnittelussa keskiössä ovat nimensä mukaisesti käytössä olevat resurssit. Resurssit määrittävät sen, minkälaista ohjelmistoa voi toteuttaa. Resursseja voivat olla esimerkiksi käytettävissä oleva henkilökunta tai vaikka tilat. Teatterissa ohjelmistosuunnittelua ohjaavat resurssit voivat olla myös ohjelmistokalenterin tietyt ajankohdat. Tilastolliseen tietoon perustuvat arviot siitä, miten yleisö käy minäkin vuodenaikana teatterissa, vaikuttavat siihen, miten eri esityksiä sijoitetaan ohjelmistokalenteriin. (Sorjonen, 2004, 80–85.)

Tehtäväkeskeisessä ohjelmistosuunnittelun lähestymistavassa ohjelmistosuunnittelu lähtee koko organisaation tehtävästä (Sorjonen, 2004, 85). Esimerkiksi jos teatteri näkee tehtäväkseen tehdä lasten- ja nuortenteatteria, ohjelmisto koostuu silloin lasten- ja nuortenteatteriesityksistä. Ohjelmistosuunnitteluun liittyvät myös erilaiset arvot ja normit, kuten laatu, innovointi ja taiteellinen merkityksellisyys. Myös yleisön odotukset vaikuttavat ohjelmistosuunnitteluun. Yleisöä myös halutaan haastaa ja yllättää tarjoamalla erilaista ohjelmistoa kuin mitä yleisö on odottanut. (Sorjonen, 2004, 88–107.)

Ohjelmistosuunnitteluun vaikuttavat siis monet eri tekijät. Eri teattereilla on omanlaiset lähtökohdansa ja periaatteensa ohjelmistosuunnitteluun. Kuitenkin pääosin ohjelmistot muodostuvat ikään kuin teatterin ja katsojien yhteisvaikutuksesta. Teatterin tarjonta ohjaa sitä, mitä katsojat menevät katsomaan. Toisaalta taas katsojien odotukset ja valinnat ohjaavat myös sitä, mitä teatteri tarjoaa katsojille. Ilman lipputuloja teatteri ei pysy hengissä, joten on tehtävä esityksiä, joita yleisö tulee katsomaan. Taloudellisilla vaikuttimilla on iso merkityksensä, mutta talous pelkästään ei ohjaa ohjelmistosuunnittelua. Teatterin tehtävä on avartaa katsojien näkemystä ja tarjota uudenlaisia elämyksiä. Taiteelliset intressit ja katsojien odotukset vaikuttavat ohjelmistosuunnitteluun suuresti.

2.4. Teatterintekijöiden näkökulma nuortenteatteriin

Saadakseni myös nuortenteatterin tekijöiden ja toteuttajien näkökulmaa mukaan tutkielmaani, haastattelin viittä ammattilaista teatterintekijää, jotka tekevät tai ovat tehneet töitä nuortenteatterin parissa.

Haastateltavani olivat Unga Teaternin taiteellinen johtaja Christian Lindroos, Turun kaupunginteatterin taiteellinen johtaja Mikko Kouki, Ahaa Teatterin teatterisihteeri Pia Hakala, IdeaTeatterin näyttelijä ja ohjaaja Jaakko Loukkola sekä Tampereen Työväen Teatterin teatterinjohtaja Maarit Pyökäri.

Toteutin haastattelut kevään 2015 aikana. Kolme haastatteluista, Hakalan, Loukkolan ja Pyökärin, toteutin sähköpostitse. Christian Lindroosia haastattelin Skypen välityksellä ja Mikko Koukin tapasin henkilökohtaisesti. Haastattelumetodina käytin teemahaastattelua.

Teemahaastattelu on valittuihin teemoihin kohdennettu haastattelu. Haastattelua ohjaa kysymysrunko, jonka teemat ovat kaikille haastateltaville samat. Kyseessä on puolistrukturoitu haastattelu. Haastateltavat voivat vastata kysymyksiin omin sanoin ilman valmiita vastausvaihtoehtoja. Haastattelu kohdennetaan vastaajien henkilökohtaisiin kokemuksiin ja ajatuksiin. (Hirsijärvi & Hurme 2000, 47–48.)

Haastattelun pohjana käyttämäni kysymysrunko on liitteenä (ks. Liite 1). Teemahaastattelun luonteen mukaisesti osa kysymyksistä on kohdennettu vastaajan mukaan eri haastatteluissa. Sähköpostitse toteutetut haastattelut ovat luonnollisesti noudattaneet orjallisemmin kysymysrunkoa, sillä en itse ole ollut haastattelutilanteessa läsnä. Lindroosin ja Koukin haastatteluissa oli helpompi varioida runkoa ja kysyä tarkentavia kysymyksiä.

2.4.1 Ohjelmistovalinnat ja aiheet

Kaikki haastateltavat tuovat esiin jokseenkin erilaisen lähtökohdan ohjelmistosuunnitteluun. Ohjelmistosuunnittelu lähtee kyseisen teatterin tarkoituksesta tai tavasta tehdä teatteria. Esimerkiksi Ahaa Teatterin ja IdeaTeatterin, jotka tekevät paljon kiertue-esityksiä, ohjelmistovalintoja ohjaa paljon juuri se, miten esitykset on vietävissä kiertueille ja kouluihin. Näiden teattereiden ohjelmistovalintoihin vaikuttaa myös se, mitä koulut ja opettajat haluavat nähdä (Hakala, haastattelu 8.4.2015; Loukkola, haastattelu 9.3.2015.)

Koska opettajat ovat suurin asiakaskuntamme, joudumme usein suunnittelemaan näytelmämme siltä pohjalta, että opettajat varmasti ostavat.

(Pia Hakala, Ahaa Teatteri, haastattelu 8.4.2015)

Koulut vaikuttavat aihevalintoihin siinä määrin, että usein Ahaa Teatterin näytelmät sijoittuvat kouluympäristöön tai aiheet liittyvät jollakin tavalla kouluun. Opettajille on tärkeää, että esityksissä on tarttumapintaa nuorille. Kouluihin vietävät kiertue-esitykset eivät myöskään saa olla liian rajuja. Loppussa on oltava toivoa, vaikka loppu ei olisikaan onnellinen. (Hakala, haastattelu 8.4.2015.)

Koska Ahaa Teatteri tekee kiertueteatterin lisäksi niin sanottuja kotiesityksiä omissa tiloissaan Tampereella, on ohjelmistossa myös koko perheelle suunnattuja esityksiä. Esitysten valmistamisessa pidetään myös aikuiset mielessä. (Hakala, haastattelu 8.4.2015)

Jaakko Loukkola (haastattelu, 9.3.2015) kertoo IdeaTeatterin ohjelmistovalintojen ja näytelmien aiheiden suunnannäyttäjänä puolestaan olevan opetussuunnitelma ja varhaiskasvatussuunnitelma. IdeaTeatteri on erikoistunut pedagogiseen draamaan ja vie kouluihin esityksiä, joiden aiheet on otettu opetussuunnitelmista. Näitä esityksiä on helppo myydä kouluihin ja myös saada ulkopuolista rahoitusta. IdeaTeatterissa nähdään kuitenkin tärkeäksi myös se, että tekijät jakavat esityksen arvomaailman.

Koska IdeaTeatteri toimii pääosin kouluympäristössä, vaikuttavat opettajien ja vanhempien odotukset ja toiveet luonnollisesti esitysten sisältöihin. IdeaTeatterin ohjelmistovalintoja ohjaavat myös taloudelliset resurssit. Teatteri ei saa julkista rahoitusta, mikä asettaa tiettyjä taloudellisia rajoituksia. IdeaTeatterin kiertueohjelmisto koostuu vain monologeista, sillä esitykset on tehtävä asiakkaan maksukyvyllä sopivaksi. (Loukkola, haastattelu 9.3.2015.)

Myös Unga Teatern kiertää jonkun verran kouluissa ja päiväkodeissa, mutta heillä on myös kaksi kiinteätä näyttämöä. Kiinteille näyttämöille myydään myös paljon päiväkotijä ja kouluesityksiä. Unga Teaternin ohjelmistovalintoja ohjaa hyvin pitkälti eri ikäryhmät, joille tehdään esityksiä. (Lindroos, haastattelu 10.2.2015.)

Unga Teatern on selkeästi suuntautunut enemmän lastenteatteriin. Christian Lindroos toteaa, että nuorille tekeminen on kallista. Usein opettajat vaikuttavat ajattelevan, ettei nuorilla ole yhtä suurta tarvetta esityksille kuin lapsilla. Tämä näkyy esimerkiksi siinä, että opettajat eivät tilaa nuortenesityksiä yhtä paljon kuin lastenesityksiä. (Lindroos, haastattelu 10.2.2015.)

Sekä Ahaa Teatteri, IdeaTeatteri että Unga Teatern tekevät Hilppa Sorjosen määritelmien mukaan tehtäväkeskeisiä ohjelmistovalintoja. Näiden kaikkien teattereiden tehtävänä on tehdä laadukasta lasten- ja nuortenteatteria ja siksi niiden ohjelmistot koostuvat tähän genreen kuuluvista esityksistä.

Kaupunginteattereiden ja isompien laitosteattereiden ohjelmistosuunnittelun lähtökohdat eroavat pienemmistä teattereista. Turun kaupunginteatterin taiteellinen johtaja Mikko Kouki (haastattelu 20.3.2015) kertoo, että kaupunginteattereiden omistajat eli kaupungit ohjaavat ohjelmistosuunnittelua jossain määrin. Kaupunkien edellytyksenä on, että teatterit tarjoavat esityksiä laaja-alaisesti kaikille asukkaille. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että esimerkiksi Turun kaupunginteatterin ohjelmisto sisältää monipuolisesti niin draamaa, komediaa, musikaaleja kuin muita tyyllilajeja sekä tarjoaa esityksiä niin perheen pienimmille kuin vanhemmalle väestöllekin. Kouki on toiminut myös Oulun kaupunginteatterin taiteellisena johtajana. Oulussa kaupungilla oli ohjelmistojen suhteen samat toiveet.

Tampereen Työväen Teatterin teatterinjohtaja Maarit Pyökäri (haastattelu 15.4.2015) mainitsee, että myös Työväen Teatteri pyrkii olemaan monipuolinen repertuaariteatteri. Tampereen Työväen Teatterissa pyritään tekemään säännöllisesti lapsille ja nuorille suunnattuja esityksiä. Kun Teatteri 2000 liitettiin osaksi Työväen Teatteria vuonna 2012, Tampereen kaupunki edellytti ohjelmistosta vuosittaista kiintiötä lapsille ja nuorille, jotta teatteri saisi kaupungilta taloudellista tukea.

Pyökäri on toiminut aiemmin Lahden kaupunginteatterin johtajana. Myös Lahdessa oli tavoitteena monipuolinen ohjelmisto. Tampere ja Lahti ovat kuitenkin kaupunkeina erilaisia ja niiden väestöpohjat ovat erilaiset. Väestöpohja ohjaa osittain ohjelmistoja. Lahdessa väestö on keskimäärin melko iäkästä, kun taas Tampereella nuoria on enemmän. Tärkeimmät vaikuttajat ohjelmistovalintoihin ovat kuitenkin Pyökärin mukaan ohjelmistokokonaisuus sekä teatterin henkilöstöresurssit. (Pyökäri, haastattelu 15.4.2015.)

Ahaa Teatteri ja IdeaTeatteri tekevät siis esitysten aihevalintoja osittain koulujen odotusten pohjalta, sillä esityksiä viedään paljon kouluympäristöön. (Hakala, haastattelu 8.4.2015; Loukkola, haastattelu 9.3.2015.) Unga Teaternissa, Turun kaupunginteatterissa ja Tampereen Työväen Teatterissa, joiden pääasiallinen tarkoitus ei ole tehdä kiertueteatteria, vanhempien ja koulujen odotukset tai mielipiteet eivät vaikuta esitysten sisältöihin. (Lindroos, haastattelu 10.2.2015; Kouki, haastattelu 20.3.2015; Pyökäri, haastattelu 15.4.2015.)

Maarit Pyökäri sanoo, ettei esitystä tehdessä voi ajatella, mitä koulut tai vanhemmat ajattelevat esityksestä. Pyökäri on kuitenkin valmis ottamaan ehdotuksia ja palautetta vastaan. (Pyökäri, haastattelu

15.4.2015.) Christian Lindroos puolestaan pitää tärkeänä, että teatteri säilyttää oman linjansa siinä, millaista teatteria halutaan tehdä ja mitä aiheita käsitellä. (Lindroos, haastattelu 10.2.2015.)

Turun kaupunginteatterissa esityksiä ei viedä kouluihin, mutta koululaisryhmät ovat kuitenkin tärkeitä katsojaryhmiä. Nuorille suunnattuja esityksiä tullaan usein katsomaan koululuokan kanssa. Mikko Kouki on havainnut, että kaikki koulut eivät uskalla tilata koululaisesityksiä, jos esitysten aiheet ovat liian rajuja. (Kouki, haastattelu 20.3.2015.) Christian Lindroos (haastattelu 10.2.2015) mainitsee, että koulut ovat helposti vastahakoisia tilaamaan teatterivierailuja. Lindroos näkee tähän syynä koulujen tiukat aikataulut. Vierailuesitys helposti sotkee koulujen lukujärjestykset ja rutiinit.

Mikko Kouki (haastattelu 20.3.2015) toivoisi näkevänsä nuoria katsomoissa oma-aloitteisemmin. Hän toteaa nuorten olevan kohderyhmänä sellainen, että he voivat käydä katsomassa monenlaisia esityksiä. Tarkka kohderyhmän rajaaminen ei ole välttämätöntä. Kouki katsoo, että tietyille kohderyhmälle suunnattu esitys kaventaa ja supistaa aina yleisöpohjaa. Aikuiset käyvät katsomassa nuorten näytelmiä harmittavan vähän.

Sekä Mikko Kouki että Maarit Pyökäri ovat sitä mieltä, että nuorille voi tehdä esityksiä mistä aiheesta vain. Kouki toteaa, että jos hahmot ovat nuoria ja pohtivat nuoren elämään liittyviä asioita, on se jo pelkästään suuntaus nuoria kohtaan. Kaikki lähtee kuitenkin hyvästä tekstistä. Hyvä näytelmäteksti on myös isoin kriteeri ohjelmistoon ottamiselle. (Kouki, haastattelu 20.3.2015; Pyökäri, haastattelu 15.4.2015.)

Maarit Pyökäri sanoo, että nuortenteatterin aihe voi olla irti nuoruudesta ja hyvinkin yleinen. Pyökäri itse kuitenkin haluaisi käsitellä ajankohtaisia aiheita. Hän näkee nuorten oman panostuksen aihevalinnoissa tärkeänä. Hän voisi kuvitella käyttävänsä nuoria apuna aiheiden miettimisessä ja hyödyntää nuorten itsensä esiin nostamia aiheita. (Pyökäri, haastattelu 15.4.2015.)

Christian Lindroos (haastattelu 10.2.2015) peräänkuuluttaa Koukin tavoin hyvää tarinaa. Hyvä tarina on Lindroosin mielestä tärkein asia ohjelmistovalintoja mietittäessä. Hän toivoisi, että nuorille tehtäisiin esityksiä enemmän huumorin kautta. Nuorille suunnatuissa esityksissä käsitellään hänen mielestään liikaa ahdistavia aiheita, kuten huumeita, alkoholia ja koulukiusaamista. Myös nuorten on tärkeää saada nauraa teatterissa. IdeaTeatterin Jaakko Loukkola (haastattelu 9.3.2015) niin ikään haluaisi, että tekijät luottaisivat enemmän huumoriin, eikä vaikuttavuutta haettaisi niin paljon traagisilla kohtaloilla.

Kaikki haastateltavat näkevät teatterin tekemisen nuorille tärkeänä. Pia Hakala (haastattelu 8.4.2015) kertoo nuorten olevan Ahaa Teatterille tärkein katsojaryhmä. Ahaa Teatterin tavoitteena on luoda nuorille tuoreita esityksiä heidän näkökulmastaan.

Myös IdeaTeatterille nuoret ovat tärkeä kohderyhmä ja heidän kuudes-yhdeksäsluokkalaisille suunnatut esitykset ovat ohjelmiston suosituimpia. IdeaTeatteri kokee tärkeäksi sen, että heidän esityksissään toteutuu pedagogisuus niin aiheen kuin esityksen tasolla. (Loukkola, haastattelu 9.3.2015.)

Jaakko Loukkolan (haastattelu 9.3.2015) mielestä kiertueteatterilla on ”suuri vastuu uusien teatterin kuluttajien kasvattamisessa”. Koska nuorille suunnattua teatteria on vähän, varsinkin maaseudulla, saattaa IdeaTeatterin koululle viety esitys olla monelle yläasteikäiselle ensimmäinen kosketus teatteriin. Maarit Pyökäri (haastattelu 15.4.2015) näkee niin ikään nuorille tehtävän teatterin merkityksen siinä, että nuoret oppivat käymään teatterissa, nyt ja tulevaisuudessa. Myös Mikko Koukin (haastattelu 20.3.2015) mielestä kouluilla on iso merkitys siinä, että nuoret oppivat käymään teatterissa. Kouki toivoo, että opettajien ja koulujen kanssa olisi enemmän yhteistyötä tällä saralla.

Unga Teaternin Christian Lindroos jakaa myös teatterintekijöiden vastuun ja haasteen saada nuoret katsojat kiinnostumaan teatterista myös jatkossa. Hyvä teatterikokemus saa nuoren uudestaan teatteriin, mutta huono kokemus saattaa pitää nuoret jatkossakin poissa teatterista. (Lindroos, haastattelu 10.2.2015.)

2.4.2 Nuortenteatterin haasteet

Nuortenteatteri sisältää selkeästi paljon erilaisia haasteita. Olemassa olevat haasteet voivat olla syinä siihen, miksi nuortenteatteria tehdään verrattain vähän. Nuoret ovat kinkkinen kohderyhmä, jo pelkästään laajuutensa vuoksi. Ahaa Teatterin teatterisihteeri Pia Hakala (haastattelu 8.4.2015) nostaa esiin, että kohderyhmien asettaminen esityksille on hankalaa. Hakalan mukaan ikää ei voi mainita näytelmässä, jotta ”ei löisi leimaa otsaan”. Saman näytelmän pitäisi sopia laajalle ikähaarukalle nuoria, mutta myös kiinnostaa aikuisia, koska myös aikuiset halutaan katsomoon. Haasteeksi tämän tekee se, että eri-ikäiset nuoret ovat hyvin erilaisia, myös kehityksensä puolesta. Tämä tekee aihevalinnan

vaikeaksi: mitä aiheita voi käsitellä, jotta ne sopisivat ja kiinnostaisivat hyvinkin heterogeenistä kohderyhmää.

Ammattiteattereissa tekijät ovat eri sukupolvea kuin nuoret katsojat. Sekä Lindroos että Kouki nostavat esiin, että nuorten maailma on jatkuvasti muutoksessa, jossa aikuisen on vaikea pysyä mukana. Teatterin pitäisi olla kiinni ajassa ja nuortenteatterin aiheet nuorille ajankohtaisia. Nuorten kiinnostusten kohteet vaihtuvat nopeasti. (Lindroos, haastattelu 10.2.2015; Kouki, haastattelu 20.3.2015.)

Myös IdeaTeatterin Jaakko Loukkola esittää nuortenteatterin haasteeksi ”sukupolvien välisen kuilun”:

Mielestäni yksi suurimmista virheistä nuortenteatteria tehdessä on ajatus ”ymmärrän sinua” tai ”olen itsekin ollut nuori”. Nuorten kulttuuri on jatkuvassa liikkeessä olevaa ja jos me aikuiset pääsemme yhdestä trendistä perille, on seuraava jo vahvasti tulossa. Nuoret myös provosoituvat helposti esim. siitä, että roolihenkilö on ”heidän ikäisensä”. Oma tulkintani on, että nuori kokee tämän helposti itsensä aliarvioimiseksi. Yhteisen kielen löytäminen on siis jatkuva haaste nuortenteatterissa.

(Jaakko Loukkola, IdeaTeatteri, haastattelu 9.3.2015)

Ratkaisuna yhteisen kielen löytymiselle Loukkolan mielestä on nuoren katsojan kunnioittaminen. Hänen mielestään nuorille voi tehdä muodoltaan samanlaista teatteria kuin aikuiskatsojille, mutta ratkaiseva asia on aihevalinta. Aiheen tulee olla nuorille tärkeä, mielenkiintoinen sekä ajankohtainen. (Loukkola, haastattelu 9.3.2015.)

Myös Christian Lindroos (haastattelu 10.2.2015) sanoo, että on tärkeää löytää tekijät, jotka tietävät, mistä kussakin aiheessa on kyse. Myös nuorten sanavarasto tulee olla hallussa.

Nuorten kanssa pahin on se, että sä luulet tietäväsi jotain. Silloin sä oot ihan kalkkis.

(Christian Lindroos, Unga Teatern, haastattelu 10.2.2015)

Maarit Pyökäri puolestaan näkee nuortenteatterin haasteena varta vasten nuorille kirjoitettujen näytelmien vähäisen määrän. (Pyökäri, haastattelu 15.4.2015.) Suomen Näytelmäkirjailijaliiton Näytel-

mät.fi-palvelussa on 43 vuosina 2010–2015 julkaistua näytelmää, jotka on suunnattu nuorille.⁷ Näytelmäkulman nettipalvelusta puolestaan löytyy kaiken kaikkiaan 229 lasten ja nuorten näytelmää ja 95 kotimaista lasten ja nuorten näytelmää. Näistä näytelmistä voi nimen perusteella arvioida suurimman osan olevan lastennäytelmiä.⁸

Kiinnostavia nuortennäytelmiä ei siis kirjoiteta paljoa, ainakaan ilman erillistä tilausta. Ahaa Teatterissa tehdään paljon kantaesityksiä ja tilataan tekijöiltä uusia tekstejä (Hakala, haastattelu 8.4.2015). Uusien tekstien saaminen siis näyttäisi edellyttävän myös teatterin oma-aloitteisuutta. Pyökäri (haastattelu 15.4.2015) toteaa, että niissä näytelmissä, jotka on kirjoitettu nuorille, osa rooleista vaatii esittäjikseen nuoria. Tällöin on hankalaa selvittää esityksestä teatterin omien resurssien voimin.

Toisaalta nuoret tuntuvat haluavan nähdä omanikäisiä lavalla. Mikko Kouki kertoo esimerkin Oulusta, jossa tehtiin Riikka Pulkkinen kirjoittama *Raja*. Esitys ajateltiin tekijöiden mielissä pääasiassa aikuisten draamana, mutta kun päärooleihin otettiin kaksi lukioikäistä tyttöä, nuoret kiinnostuivat esityksestä. Esitystä kävi katsomassa monet koulu- ja lukioryhmät. Koukin mielestä yhteistyötä koulujen kanssa voisi tehdä tälläkin saralla, jotta lavalle saataisiin kaikenikäisiä näyttelijöitä. (Kouki, haastattelu 20.3.2015.)

Unga Teaternin taiteellinen johtaja Christian Lindroos (haastattelu 10.2.2015) on myös havainnut, että nuoria kiinnostaa nähdä omanikäisiä näyttelijöitä lavalla. Tällöin kosketuspinta saattaa olla todellisempi, kuin jos aikuiset esittäisivät nuoria. Tähän liittyen Lindroos pohtii myös, että monesti nuoret haluavat itse lavalle ja harrastaa teatteria. Itse teatterissa käyminen ja esitysten katsominen ei kuitenkaan kiinnosta samalla tavalla. Mikko Kouki (haastattelu 20.3.2015) näkee, että yksi nuortenteatterin haasteista on saada nuoret teatteriin eli saada esityksille katsojia. Nuorten lisäksi olisi tärkeää saada myös aikuiset katsomoihin, jotta yleisöpohja olisi laajempi.

Yksi merkittävä haaste nuortenteatteria tehdessä on talous. Mikko Kouki (haastattelu 20.3.2015) muistuttaa, että lasten- ja nuortenteatteri on samanhintaista tehdä kuin muukin teatteri. Lippujen hinnat ovat kuitenkin pienempiä ja katsojia ei ole yhtä paljon. Usein lasten- ja nuortenteatteriproduktiot ovatkin taloudellisesti tappiollisia. Usein rinnalle tarvitaan jokin myyvämpi esitys. Myös Christian

⁷ <http://www.naytelmat.fi/index.php?view=searchForm> (viitattu 5.11.2015)

⁸ [http://www.dramacorner.fi/fi/naytelmat-ja-kirjailijat?o=k&f=a&t\[0\]=5](http://www.dramacorner.fi/fi/naytelmat-ja-kirjailijat?o=k&f=a&t[0]=5) (viitattu 5.11.2015)

Lindroos (haastattelu 10.2.2015) nostaa esiin taloudelliset realiteetit nuortenteatterin tekemisen haasteeksi. Isot tuotantokulut ja pienet lipputulot eivät ole balanssissa.

Vaikka vain Lindroos ja Kouki mainitsevat talouden erityisenä nuortenteatterin haasteena, vilahtavat rahoitus ja taloudelliset resurssit kaikkien haastateltavien vastauksissa.

Edullisia lippuja tarjotaan, jopa ilmaiseksi, siinä tuskin on vika. Joskus silti tuntuu siltä, että kaiken pitäisi olla ilmaista, mutta silloin yhteiskunnan tuen pitäisi olla selkeästi korkeampi ja nuortenteatteriin kohdistettuna.

(Maarit Pyökäri, Tampereen Työväen Teatteri, haastattelu 15.4.2015)

Nuortenteatteri on taidemuoto, jonka on hankala tulla toimeen omillaan ja se tarvitsisi lisää julkista rahoitusta.

(Jaakko Loukkola, IdeaTeatteri, haastattelu 9.3.2015)

Kaiken kaikkiaan haastateltavat eivät osanneet nimetä yhtä syytä tai selitystä, miksi nuortenteatteri on haastavaa tai miksi sitä tehdään vähän. Nuortenteatterin haasteita on monia ja ne vaihtelevat teattereittain.

2.4.3 Nuortenteatterin asema Suomessa

Kaikki haastateltavat ovat sitä mieltä, että nuortenteatterin asema Suomessa voisi olla parempi. Nuortenteatteria tehdään, mutta sitä voisi olla huomattavasti lisää. Tampereen Työväen Teatterin Maarit Pyökäri (haastattelu 15.4.2015) toivoisi, että nuortenteatteriin erikoistuneita teattereita olisi enemmän.

Jaakko Loukkola toteaa nuortenteatterin aseman olevan ongelmallinen. Nuortenteatterin kohdalla puuttuu kolmannen sektorin aktiivinen verkosto, joka järjestäisi esimerkiksi tapahtumia. Syynä tähän Loukkola näkee sen, että nuoret ovat kiinnostuneita asioista laajasti ja ovat näin ollen kirjava kohderyhmä. Nuori pitäisi saada kiinnostumaan teatterista itse, toisin kuin lasten kohdalla, jolloin lapsi käy

teatterissa perheensä kanssa. Kouluissa nuoret tavoitetaan laajana ryhmänä. (Loukkola, haastattelu 9.3.2015.)

Vaikka nuortenteatterin asema on Loukkolan mielestä ongelmallinen, hän ei kuitenkaan näe sitä huonona. Hänen mielestään kiertäviä aktiivisia ryhmiä on paljon ja koulukiertuekulttuuri voi hyvin. Julkisen rahoituksen piirissä olevat teatterit ovat kuitenkin sivuuttaneet nuortenesitykset yksittäisiä tuotantoja lukuun ottamatta lähes kokonaan. Loukkolan mielestä myös laitosteatterit voisivat juurruttaa kiertuejärjestelmää teattereihinsa. (Loukkola, haastattelu 9.3.2015.)

Mikko Koukin (haastattelu 20.3.2015) mielestä ei riitä, että saadaan vain nuoret teatteriin, vaan sinne pitäisi saada myös aikuiset. Hän esittää, että suomalaisiin teattereihin pitäisi saada enemmän sellaista kulttuuria, jossa perheet kävisivät yhdessä teatterissa. Näin ollen teattereissa pitäisi valmistaa koko perhettä kiinnostavia esityksiä. Tällaisia voisivat olla esimerkiksi elokuvina suosiota niittäneet Harry Potterit tai Taru Sormusten Herrasta. Menestyksekkäiden suurtuotantojen tuominen lavalle voi kuitenkin olla mahdotonta tekijänoikeuksien takia.

Kouki näkee yleisen arvostuksen puutteen vaikeuttavan nuortenteatterin ja myös lastenteatterin asemaa. Arvostuksen puute näkyy monesta suunnasta. (Kouki, haastattelu 20.3.2015.)

Sen näkee kaikessa. Sen näkee mediassa, apurahajutuissa ja rahoituksessa ja kaikessa. Tehdään joku kantaesitys esimerkiksi *Kakolasta*, niin se saa ihan valtavasti palstatilaa, etusivun juttuja ja vaikka mitä. Sit jos tekee vaikka *Meganin tarinan*, niin se on postimerkin kokoinen juttu jossain Turun Sanomissa. Että se on niin kuin kaikkialla, että lastenkulttuuri ei ehkä oo niin mediaseksikästä tai alan sisälläkään ehkä sitä ei arvosteta tarpeeksi.

(Mikko Kouki, Turun kaupunginteatteri, haastattelu 20.3.2015)

Kouki on huomannut, että teatterintekijät itse tekevät mieluummin esimerkiksi draamaa kuin lapsille ja nuorille suunnattuja esityksiä. Tekijöitäkään ei välttämättä kiinnosta nuorille tekeminen, vaan muut esitykset houkuttelevat enemmän. Arvostuksen puute näkyy myös teatterissa käymisen tavoissa ja siinä, mihin ollaan valmiita panostamaan. Kouki on havainnut, että nuortenteatterista ei olla valmiita maksamaan ja panostamaan nuorten teatterikokemuksiin läheskään yhtä paljon kuin aikuisten. (Kouki, haastattelu 20.3.2015.)

Joku pariskunta voi hyvin laittaa neljäkymppiä lippuun per nuppi, kun menee katsomaan musiikkia. Se on kahdeksankymppiä pariskunta. Menevät taksilla, juovat lasin viiniä, syö siellä leivoksen. Voi mennä 150 euroa pariskunnalla teatteri-iltaan, ja sitten kun nuortennäytelmään maksaa yli 15 euroa liput, niin se on järkyttävän kallis.

(Mikko Kouki, Turun kaupunginteatteri, haastattelu 20.3.2015)

Siihen, miten nuortenteatterin asema paranisi tulevaisuudessa, haastateltavat esittävät useampia ratkaisuja. Ahaa Teatterin Pia Hakala (haastattelu 8.4.2015) sanoo, että nuortenteatterin aseman paraneamiseen tarvittaisiin valtion tukea enemmän ryhmille. Huono taloudellinen tilanne estää esityshintojen nostamisen, eikä kiertäminen ja esitysten tekeminen ole kannattavaa. Lisätuki helpottaisi tekijöiden mahdollisuuksia kiertää ja tehdä nuortenteatteria. Myös IdeaTeatterin Jaakko Loukkola (haastattelu 9.3.2015) kuuluttaa julkisen lisärahoituksen perään erityisesti kiertäville ryhmille.

Maarit Pyökäri (haastattelu 15.4.2015) näkee nuorten teatteriharrastuksen tukemisen ratkaisuna nuortenteatterin aseman parantamiseen. Hänen mielestään nuorten kiinnostusta teatteriin voisi lisätä myös se, että teatterin tekemistä ja aiheita avattaisiin nuorille enemmän. Myös Pyökäri näkee koulun roolin tässä tärkeänä. Teatteri voisi hänen mielestään hyvin olla oppimisen väline.

Harrastus synnyttää halun ymmärtää teatteria, tehdä sitä itse, halun katsoa ja seurata teatteria.

(Maarit Pyökäri, Tampereen Työväen Teatteri, haastattelu 15.4.2015)

Unga Teaternin Christian Lindroos sanoo, että erilaiset yhteistyöproduktiot voisivat olla ratkaisuna tuotantokustannuksien pienentämiseksi. Eri instanssit voisivat tuoda esitykseen eri osa-alueita oman osaamisensa mukaisesti. Teatteri voisi tuoda esimerkiksi näyttelijät ja orkesteri musiikit. Näin taloudelliset rasitteet jakautuisivat tasaisemmin. (Lindroos, haastattelu 10.2.2015.)

Turun kaupunginteatterissa on tehty yhteistyötä eri tahojen kanssa nuortennäytelmien kohdalla. Esimerkiksi *Meganin tarinan* (ensi-ilta 28.1.2015) tekemisessä on ollut mukana Pelastakaa lapset ry sekä poliisi. Näiden yhteistyökumppaneiden kanssa on tehty työpajoja ja keskusteluja. *Meganin tarinan* kohdalla nämä yhteistyötahot olivat mukana jo alkuvaiheessa. (Kouki, haastattelu 20.3.2015.)

Tämän tyyppisiä yhteistyöproduktioita on nuortenteatterissa tehty muitakin. Tällaiset yhteistyöt eivät ehkä tuo taloudellista volyymia lisää, mutta muita ansioita kylläkin. Ehkä nuortenteatterin kasvattava aspekti houkuttelee ottamaan mukaan muun muassa kolmannen sektoreiden toimijoita.

Haastateltavat eivät siis näe nuortenteatterin asemaa toivottomana, mutta se voisi olla huomattavasti parempi. Rahoituksen lisääminen sekä muut taloudellista painolastia vähentävät keinot helpottaisivat nuortenteatterin tekemistä. Nuoret pitäisi saada myös innostumaan teatterista, jotta he löytäisivät tiensä teatteriin.

3. NUORILLE SUUNNATTU OHJELMISTO

Tässä luvussa otan tarkasteluun kolme lasten- ja nuortenteatteriin erikoistunutta ammattiteatteria, jotka ovat Ahaa Teatteri, Unga Teatern ja IdeaTeatteri ja perehdyn niiden ohjelmistoihin. Kerron lyhyesti teattereiden historiasta ja toimintaperiaatteista sekä tarkastelen kyseisten teattereiden ohjelmistojen vuosilta 2009–2014. Ohjelmistoista erittelen nuorille suunnatut näytelmät ja poimin niistä niiden aiheita ja teemoja ja tutkin, millaisista aiheista esityksiä tehdään nuorille näissä teattereissa. Näiden teattereiden lisäksi esittelen muutamia satunnaisesti valittuja suomalaisissa ammattiteattereissa viime vuosina valmistettuja nuortennäytelmiä. Lopuksi tarkastelen valittuja esityksiä siitä näkökulmasta, löytyykö esitysten aiheista yhteneväisyyksiä ja luon kuvaa siitä, mistä nuortenteatterin ohjelmistot koostuvat.

Koska minulla ei ole mahdollisuutta katsoa käsittelemiäni esityksiä, pohjaan analyysini materiaaliin, jota esityksistä on jäänyt. Näitä materiaaleja ovat esitysten esittelyt, mahdolliset arvostelut ja lehtijuttut. Näistä lähteistä saamien tietojen pohjalta muodostan käsitykseni siitä, mitä mikäkin esitys on käsitellyt ja mitä teemoja ja aiheita ammattilaisten tekemässä nuortenteatterissa nykypäivänä käsitellään.

3.1. *Ahaa Teatteri*

Tamperelainen Ahaa Teatteri on ammattiteatteri, joka keskittyy tekemään nimenomaan lasten- ja nuortenteatteria. Vuonna 1970 perustetun Ahaa Teatterin ohjelmisto koostuu paljolti kantaesityksistä. Teatteri esiintyy omissa tiloissaan Tampereella, mutta kiertää myös paljon ja vie esityksiä paikkoihin, joissa teatteria ei tavallisesti ole. Ahaa Teatteri tekee yhteistyötä myös koulujen kanssa.⁹ Ahaa Teatteri

⁹<http://www.ahaateatteri.com/4> (viitattu 4.11.2014)

luokitellaan pienteatteriksi, joka kuuluu valtion teatteri- ja orkesterilain (VOS) piiriin ja saa toimintaansa valtionavustusta (TINFO – Teatteritilastot 2013, 19).

Ahaa Teatterin ohjelmisto koostuu sekä lapsille että nuorille kohdennetuista esityksistä. Ahaa Teatteri on yksi harvoja teattereita Suomessa, joka tekee säännöllisesti myös yli 13-vuotiaille ja nuorille aikuisille suunnattuja näytelmiä. Teatterin ohjelmiston lähtökohtana on tehdä esityksiä lasten ja nuorten maailmaa koskettavista aiheista. Ohjelmisto on monipuolista ja sitä pyritään lähestymään monitahoisesti, ottaen huomioon myös aikuiset katsojat.¹⁰

Vuosina 2009–2014 Ahaa Teatterissa on ollut yhteensä kuusitoista ensi-iltaa. Näistä esityksistä seitsemän on ollut yli 13-vuotiaille suunnattuja, eli lähes puolet. Nuorille suunnatut näytelmät ovat olleet *Hellppoo rahaa* (2009), *Ihana meri* (2009), *Toinen vasemmalta* (2010), *Kuolleen kuninkaan kaupunki* (2011), *Pussaus K-oppi* (2012), *Katso päin* (2013) ja *Otelloveli* (2014).¹¹

3.1.1 Näytelmät ja teemat Ahaa Teatterissa

Kaikki Ahaa Teatterin näytelmät, joita käsittelen, on suunnattu yli 13-vuotiaille. Tässä alaluvussa esittelen vuosina 2009–2014 ensi-iltansa saaneita nuortennäytelmiä ja niiden aiheita.

Hellppoo rahaa on saanut ensi-iltansa 5.2.2009. Esityksen on käsikirjoittanut ja ohjannut Ville Kurki. Esitys käsittelee rahapelaamista ja niitä ongelmia, joihin liiallinen pelaaminen voi johtaa. Esitys on toteutettu yhdessä Elämä On Parasta Huumetta ry:n kanssa.¹²

12.11.2009 ensi-iltansa saanut *Ihana meri* perustuu Kira Poutasen samannimiseen romaaniin. Kirjan pohjalta esityksen on dramatisoinut Kira Poutanen, Henna Tanskanen ja Mika Lehtinen. Esityksen on

¹⁰<http://www.ahaateatteri.com/4> (viitattu 4.11.2014)

¹¹<http://www.ahaateatteri.com/7> (viitattu 4.11.2014)

¹²http://www.teatterikeskus.fi/index.php?option=com_content&view=article&id=462&catid=19%3AAarvostelut&lang=fi (viitattu 14.11.2014)

ohjannut Mika Lehtinen. Esityksen teemana on syömishäiriö. Esitys kuvaa päähenkilö Julian mielenmaisemaa, odotuksia ja paineita, joita häneen koulussa kohdistetaan sekä tytön omaa kriittistä käsitystä kehostaan. Nämä seikat yhdessä edesauttavat syömishäiriön kehittymistä.¹³

Heini Junkkaalan kirjoittama ja Johanna Freundlichin ohjaama *Toinen vasemmalta* pureutuu peruskoulun yhdeksäsluokkalaisten elämään sekä niihin paineisiin ja oman kasvun kipukohtiin, joita yhdeksäsluokkalaisilla nuorilla on. Esityksessä käsitellään koulumaailmaa, kiusaamista ja sen vaikutuksia.¹⁴ Esitys kertoo yksin jäämisestä ja eristäytymisestä, sekä siitä miten tärkeää toistensa kohtaaminen on. Esitys on saanut ensi-iltansa 3.9.2010.¹⁵

15.2.2011 ensi-iltansa saanut *Kuolleen kuninkaan kaupunki* on osallistava esitys, johon kuuluu varsinaisen esityksen lisäksi draamatyöskentely esityksen jälkeen. Esitys kertoo Tampereen historiasta. Tamperelainen nuori kohtaa ruotsalaisen kuninkaan Kustaa III:n, joka on perustanut Tampereen kaupungin. Esityksen jälkeen katsojilla on ollut mahdollisuus työstää jotain historian osa-aluetta draaman keinoin. Esitys on suunnattu 9–19-vuotiaille, ja jokaiselle ikäryhmälle on suunniteltu omat tapansa työstää esityksen aihetta. Esityksen on käsikirjoittanut Kari Jagt ja ohjannut Jerry Mikkelinen.¹⁶

Miika Murasen ohjaama ja yhdessä työryhmän kanssa käsikirjoittama *Pussaus K-oppi* sai ensi-iltansa Ahaa Teatterissa 10.2.2012. Esitys käsittelee ja tutkii nuoruutta ja siihen kuuluvia asioita. Keskiössä ovat erityisesti ihastuminen, rakastuminen, seksuaalisuus ja unelmat. Esityksessä neljä tutkijaa yrittää selvittää, mitä rakkaus ja nuoruus ovat. Komediallisen esityksen käsikirjoituksessa on hyödynnetty myös nuorten haastatteluita ja kokemuksia rakkaudesta ja seksistä.¹⁷

Katso päin -esityksen käsikirjoitus on syntynyt käsikirjoittaja Minna Nurmelinin ja valtakunnallisen kirjoituskilpailun kautta valittujen nuorten yhteistyönä. Esityksessä nuori mies Otto aloittaa työharjoittelun vanhainkodissa ja tutustuu iäkkääseen Selmaan. Kohtaaminen saa Oton ajattelemaan isoja oman elämänsä kysymyksiä, kuten mikä on elämän tarkoitus? Mitä omalta eläältä voi ja pitää vaatia?

¹³<http://t7.uta.fi/fi/events/events.php?cat=2&item=164> (viitattu 14.11.2014)

¹⁴<http://2011.teatterikesa.fi/paaohjelmisto/toinen-vasemmalta/> (viitattu 14.11.2010)

¹⁵<http://www.lansivayla.fi/tapahtumat/16997-ahaa-teatteri-toinen-vasemmalta> (viitattu 14.11.2014)

¹⁶<https://mbasic.facebook.com/events/194457117248861> (viitattu 17.11.2014)

¹⁷ <http://www.pohjalainen.fi/kulttuuri-ja-viihde/elokuvat-ja-videot/pussaus-k-oppi-tutkii-nuoruutta-1.1144251> (viitattu 17.11.2014)

Miten kuunnella itseään? Miksi elämä on helposti suorittamista? Esitys on saanut ensi-iltansa 1.2.2013 ja sen on ohjannut Riku Innamaa.¹⁸

Marika Vapaavuoren käsikirjoittama ja ohjaama *Otelloveli* on saanut ensi-iltansa Ahaa Teatterissa 5.2.2014. Esitys perustuu William Shakespearen näytelmään *Othello*. Esityksessä liikutaan kamppailulajiyhteisön maailmassa, joka sijoittuu tulevaisuuteen. Esityksen teemoja ovat rakkaus, mustasukkaisuus, kosto ja ennakkoluulot.¹⁹

3.2. Unga Teatern

Unga Teatern on espoolainen lasten- ja nuortenteatteri, joka on perustettu jo vuonna 1960. Näin ollen se on Suomen vanhin lasten- ja nuortenteatteri. Unga Teatern on kaksikielinen teatteri eli se tekee teatteria sekä ruotsiksi että suomeksi. Teatterilla on kaksi kiinteää näyttämöä, Espoossa ja Helsingissä. Sen lisäksi Unga Teatern kiertää ympäri Suomea esitystensä kanssa ja tekee yhteistyötä koulujen ja päiväkotien kanssa taidekasvatusprojektien muodossa. Unga Teaternin ohjelmistosuunnittelun pohjana on se, että elämän tärkeät asiat kiinnostavat kaikenikäisiä. Sen vuoksi ohjelmistossa on vuosien saatossa ollut niin klassikoita kuin uusia tekstejäkin.²⁰ Unga Teatern on keskisuuri teatteri- ja orkesterilain piiriin kuuluva teatteri (TINFO – Teatteritilastot 2013, 19). Unga Teatern aloitti alkujaan kiertävänä kouluteatterina nimenään Skolteatern. Yhtenä teatterin lähtökohtana oli tarjota myös ruotsinkielisille lapsille ja nuorille teatteria, sillä suomenruotsalaisen identiteetin tukeminen nähtiin tärkeänä. (Mustonen & Suutela, 2000, 8.)

Vuosina 2009–2013 Unga Teaternissa on ollut 21 ensi-iltaa. Tässä luvussa on laskettuna sekä ruotsinkieliset että suomenkieliset ensi-illat, eli osalla esityksistä on kaksi ensi-iltaa. Jos jokainen esitys lasketaan vain kerran, ensi-iltoja on kyseisinä vuosina ollut 16. Näistä varsinaisia nuorille suunnattuja näytelmiä on vain neljä: *Brev till världens ände* (2010), *Vad blev ni av ljuva drömmar* (2010), *Svårast*

¹⁸<http://tamperelainen.ly.stage.wunder.io/tapahtumat/236053-katso-pain> (viitattu 17.11.2014)

¹⁹<http://www.ahaateatteri.com/47> (viitattu 17.11.2014)

²⁰<http://www.ungateatern.fi/fi/teatteri.php> (viitattu 18.11.2014)

är det med dom värdelösa (2011) ja *Bränt barn leka bäst* (2013). Huomattava osa Unga Teaternin ohjelmistosta on siis lastenteatteria.

3.2.1 Näytelmät ja teemat Unga Teaternissa

Vuosina 2009–2013 Unga Teaternissa on siis valmistettu neljä nuortennäytelmää, joiden kohderyhmä vaihtelee yläasteikäisistä lukiolaisiin. Seuraavassa esittelen nämä neljä näytelmää ja niiden aiheet ja teemat.

Brev till världens ände (*Kirje maailman ääriin*, vapaa suom.) on saanut ensi-iltansa 5.2.2010. Esityksen on ohjannut ja dramatisoinut Arn-Henrik Blomqvist ja käsikirjoittanut Annika Luther.²¹ Esitys pohjautuu Annika Lutherin samannimiseen kirjaan. Näytelmä kertoo kahdesta nuoresta miehestä, jotka ovat ystävyksiä keskenään. Miehet kasvavat kuitenkin eri tahtia ja ovat erilaisia, mikä asettaa heidän ystävyytensä koetukselle. Esityksen aiheita ovatkin ystävyys ja eroavaisuudet ihmisten välillä.²²

Ingrid Söderblomin ja Frank Skogin käsikirjoittama ja Frank Skogin ohjaama esitys *Vad blev ni av ljuva drömmar – Att vara ung i krigets Helsingfors* (*Mitä suloisista unelmista tuli – Nuorena sodan Helsingissä*, vapaa suom.) on saanut ensi-iltansa Unga Teaternissa 30.9.2010. Esitys käsittelee nuoren ihmisen elämää Helsingissä vuosina 1939–1944, kun Suomi oli sodassa. Esityksessä pohditaan ja tuodaan esille sodan ajan nuorten ja lasten ilon aiheita, unelmia, pelkoa ja arkea sodan keskellä. Esitys on tarkoitettu osaksi historianopetusta yläkouluissa, lukioissa, ammattikouluissa ja korkeakouluissa. Lavalla on esityksen käsikirjoittaja, 80-vuotias Ingrid Söderblom.²³

Svårast är det med dom värdelösa (*Vaikeinta on arvottomilla*, vapaa suom.) on Unga Teaternin ja teatteriryhmä Blaue Fraun yhteisproduktio. Esitys on saanut ensi-iltansa 21.9.2011. Näytelmä kertoo

²¹<http://www.ungateatern.fi/historik.php?lang=FI> (viitattu 19.11.2014)

²²<http://svenska.yle.fi/artikel/2010/02/04/vanskap-och-olikheter-pa-unga-teatern> (viitattu 19.11.2014)

²³http://www.ungateatern.fi/documents/UT_verksamhet_2011_pieni.pdf (viitattu 19.11.2014)

Hedvigistä, joka on kyllästynyt yhteiskuntaan, terveydenhuoltoon ja erityisesti äitiinsä. Hänen äitinsä on menossa naimisiin miehen kanssa, jota Hedvig ei voi sietää. Hedvig päättää pilata äitinsä hää. Hedvig on kuitenkin pyörätuolissa, mikä tuo esteitä suunnitelmaan. Hänen assistenttikseen tulee Måns, joka ottaa työn vastaan tarvitessaan rahaa. Esitys on tarina ystävydestä, uskollisuudesta ja vapaudesta. Esityksen on käsikirjoittanut Rasmus Lindberg ja ohjannut Sini Pesonen.²⁴

Neljäs Unga Teaternin esitys, jota käsittelen, on 27.2.2013 ensi-iltansa saanut *Bränt barn leka bäst* (*Palaneet lapset leikkivät parhaiten*, vapaa suom.). Kyseessä työpajateatteriesitys, jonka aiheena on kiusaaminen. Kohderyhmänä ovat koululuokat viidestä kahdeksaan. Työpajassa näytetään ensi esitys, joka käsittelee uudessa koulussa aloittanutta Alicea. Hän on ystäväystynyt Sassan ja Allun kanssa. Sassan ystävänä oleminen ei kuitenkaan ole helppoa.

Esityksen jälkeen osallistujilla on mahdollisuus tutkia esityksen teemaa, kiusaamista, yhdessä näyttelijöiden kanssa. Esityksen ovat käsikirjoittaneet esityksen näyttelijät Ellu Öhman ja Camilla Anderzén. Ohjaajana on Josefin Ikonen. Esitys on toteutettu yhdessä Folkhälsanin, Novia ammattikorkeakoulun ja KiVa-koulu -hankkeen kanssa.²⁵

3.3. IdeaTeatteri

IdeaTeatteri Osuuskunta on perustettu vuonna 2008. Teatterin kotipaikka sijaitsee Jokioisilla. Teatteri on perustettu lähtökohtana lounais-hämäläisen teatterin kehittäminen ja seudun kulttuuristen toimijoiden yhteistyön lisääminen. IdeaTeatterin tavoitteena on myös yhdistää nuoria teatteri-, musiikki- ja tanssialan harrastajia ja tarjota työllistymismahdollisuuksia. IdeaTeatteri valmistaa kiertue-esityk-

²⁴<http://blaufrau.com/2011/05/22/svarast-ar-det-med-dom-vardelosa/> (viitattu 19.11.2014)

²⁵<http://www.ungateatern.fi/Unga%20Teatern%202013.pdf> (viitattu 19.11.2014)

siä ympäri Suomen niin lapsille, nuorille kuin aikuisillekin. Oman esitystoiminnan lisäksi IdeaTeatteri tarjoaa koulutusta, ohjelmaa juhliin sekä tekniikka-, lippuvaraus- ja markkinointipalveluita.²⁶ IdeaTeatteri on ilman valtion toiminta-avustusta toimiva teatteri (TINFO – Teatteritilastot 2013, 20).

Tällä hetkellä IdeaTeatterilla on ohjelmistossa kymmenen esitystä. Näistä kymmenestä neljä on suunnattu lapsille, yksi aikuisille ja neljä nuorille. Yksi esityksistä on luokiteltu komediaksi, ilman sen tarkempaa kohderyhmää. Neljä nuorille suunnattua esitystä ovat *Kuvaaminen kielletty*, *Noppa*, *Näetkö punaista?* ja *Valintakoe*.

3.3.1 Näytelmät ja teemat IdeaTeatterissa

IdeaTeatterissa on tällä hetkellä ohjelmistossa neljä varsinaisesti nuorille suunnattua esitystä. Seuraavassa esittelen lyhyesti nämä neljä esitystä. Kaikki neljä esitystä toimivat keskustelun avauksina käsittelemiinsä aiheisiin. Tarkoituksena on, että oppilasryhmät käsittelesivät ja purkaisivat näkemäänsä opettajan tai jonkun muun aikuisen johdolla.

Kuvaaminen kielletty on Kari Nenosen ohjaama monologiesitys, joka on suunnattu yläkoululaisille ja heidän vanhemmilleen. Käsikirjoituksesta vastaa myös näyttämöllä nähtävä Antti Kemppainen. *Kuvaaminen kielletty* keskittyy median jatkuvaan kehittymiseen ja siihen suhtautumiseen. Esityksessä pohditaan erityisesti valokuvaamisen tuomiin lieveilmiöihin ja siihen liittyvään vastuuseen.²⁷

Jenni Heleniuksen käsikirjoittama ja Jyrki Kanervan ohjaama monologiesitys *Noppa* käsittelee nuorten alkoholinkäyttöä. Esityksessä pohditaan alkoholin terveysriskejä, ikärajoja ja onnettomuusriskejä. *Noppa* soveltuu osaksi 5.–9.-luokkalaisten päihdekasvatusta.²⁸

Monologi *Näetkö punaista?* keskittyy yläkoululaisten kouluarjessa tapahtuviin ristiriitatilanteisiin ja tilanteiden ratkaisumalleihin. Esityksessä pohditaan vastuunottamisen merkitystä ja tavoitteena on

²⁶<http://www.ideateatteri.net/index.php> (viitattu 19.11.2014)

²⁷ <http://www.ideateatteri.net/kuvaaminenkielletty.php> (viitattu 28.12.14)

²⁸ <http://www.ideateatteri.net/pdf/noppa-esite.pdf> (viitattu 28.12.14)

havainnollistaa, että kiukun ja ärtymyksen tunteita voi hallita. Esityksen on käsikirjoittanut Jenni Helenius ja ohjannut Jyrki Kanerva. Lavalla on Jaakko Loukkola.²⁹

Valintakoe on suunnattu nuorille aikuisille ja heidän kanssaan työskenteleville. Esitys on monologi, jossa kerrotaan useamman nuoren aikuisen tarina. Esitys pohtii nuoren aikuisen elämän valintoja ja sitä, pitäisikö valintoja tehdä omaa sydäntänsä kuunnellen vai muiden odotuksia mukaillen. Monologin rooleissa esiintyy Jaakko Loukkola. Esityksen ohjauksesta vastaa Jyrki Kanerva ja käsikirjoituksesta Jenni Helenius.³⁰

3.4 Muita esimerkkejä viime vuosilta

Edellä esittelin lasten- ja nuortenteatteriin keskittyvien ammattilaisteattereiden nuorille suunnattua ohjelmistoa. Tässä alaluvussa otan käsittelyyn muutamia muita nuorille suunnattuja esityksiä, joita on tehty suomalaisissa ammattiteattereissa. Nämä teatterit eivät tee pelkästään lasten- ja nuortenteatteria. Esimerkkiesitykset olen valinnut satunnaisesti Ilona-esitystietokannan hakutuloksista. Hakukriteereinäni olivat ensi-iltavuosi (2011–2014) ja genren alaluokkana ”nuortennäytelmä”.

Lahden kaupunginteatterissa sai 14.3.2013 ensi-iltansa esitys *Unelmannuoret*. Esityksen käsikirjoitus on syntynyt lahtelaisten kahdeksaluokkalaisten kirjoitusten ja haastattelujen pohjalta. Esitys kertoo neljän nuoren kesästä, kun he osallistuvat Unelmannuoret -tosi-tv-sarjan tekemiseen. Ohjelman tarkoituksena on, että nuoret avautuvat ja kertovat omista unelmistaan voittaakseen palkintoja. Esityksen on ohjannut Satu Linnanpuomi.³¹

Kokkolan kaupunginteatterin esitys *Koppi* on saanut ensi-iltansa 7.11.2012. Esityksen esittelytekstin otsikkona on ”Absurdi opetusnäytelmä syömishäiriöistä”. Esityksen aiheita ovat nuoriin kohdistuvat ulkonäköpaineet ja syömishäiriöt. Esitys on tehty yhteistyössä Pohjanmaan Perheteatteri PIMU:n

²⁹ <http://www.ideateatteri.net/pdf/NaetkoPunaista-esite.pdf> (viitattu 28.12.2014)

³⁰ <http://www.ideateatteri.net/valintakoe.php> (viitattu 28.12.2014)

³¹ <http://www.lahdenkaupunginteatteri.fi/produktio/66/unelmannuoret> (viitattu 4.1.2015)

kanssa. Käsikirjoituksesta vastaavat Kirsi Karvonen, Marjo Lahti ja Sini Hukkanen. Ohjaajana on Kirsi Karvonen. Esitys on kiertänyt myös kouluissa ja sen yhteyteen on ollut tilattavissa luento-osuus syömishäiriöiden tunnistamisesta.³²

Lukas Moodyssonin samannimiseen elokuvaan perustuva teatteriesitys *Fucking Åmål* on saanut ensi-iltansa Riihimäen teatterissa 16.2.2012. Esitys kertoo teini-ikäisistä Agnesista ja Elinistä, jotka asuvat Åmål-nimisessä pikkukaupungissa, missä koulunkäynti ei innosta ja vanhemmat eivät ymmärrä. Tytöt haluaisivat olla vapaita, matkustaa Tukholmaan ja rakastaa. Esityksen voi sanoa käsittelevän myös homoseksuaalisuutta, sillä Agnes on rakastunut Eliniin. Esityksen on ohjannut Aino Kivi.³³ *Fucking Åmålia* on esitetty myös Kokkolan kaupunginteatterissa.³⁴

Kiartueteatteri Teatteri Taimine kiertää kouluissa lasten- ja nuortennäytelmillään. Vuosina 2008–2014 teatteri on valmistanut yläkoulu- ja lukioikäisille esitystrilogian. *Piece of cake* (2008) käsittelee kielipetuksen tärkeyttä sekä kysymyksiä identiteetistä, kulttuurin juurista ja historiasta. *True love sucks* (2012) on komedia, joka pureutuu teini-ikään ja elämään yleensä, ja käsittelee myös seksin ja pornon eroja, alkoholinkäyttöä sekä vanhempia, jotka yrittävät ohjata lapsiaan oikealle tielle. Trilogian päätösosa *Tie your camel* (2014) puolestaan keskittyy aikuiseksi kasvamisen kipuiluun ja valintoihin, joita jo nuorena täytyy tehdä. Esitys paneutuu myös erilaisuuteen ja muukalaisvihaan.³⁵

Kansallisteatterin *Lähtöjä* on toteutettu yhdessä teatteriammattilaisten, alan opiskelijoiden ja nuorten itsensä kanssa, ja se on yksi Kansallisteatterin teatterikasvatusprojekteista. Esitys on näytelmä lähtemisestä ja kohtaamisesta. Absurdissa komediassa tapahtuu kohtaamisia rautatieasemalla. Esitys kuvastaa aseman kiirettä ja myös nuorten ajatuksia tästä ajasta. Dramaturgiasta ja ohjauksesta vastaa Sanna Ristaniemi, ja rooleissa ovat Kansallisteatterin nuorten ilmaisutaitoryhmäläiset. Esitys on saanut ensi-iltansa 28.2.2011.³⁶

³² <http://www.teatteri.kokkola.fi/ohjelma/koppi> (viitattu 4.1.2015)

³³ http://www.tinfo.fi/site/?lan=1&page_id=29&mode=premieres&premiere_id=1327 (viitattu 6.1.2015)

³⁴ http://ilona.tinfo.fi/esitys_tieto.aspx?id=33411 (viitattu 6.1.2015)

³⁵ <http://www.taimine.fi/> (viitattu 7.1.2015)

³⁶ <http://www.kansallisteatteri.fi/teatterikasvatus/projektiarkisto/> (viitattu 8.1.2015)

3.5 Mitä nuorille tehdään?

Kaiken kaikkiaan nuorille suunnattujen esitysten aiheet näyttäytyvät laajana kirjona erilaisia teemoja. Yhdistävänä tekijänä on, että lähestulkoon kaikki nuorille suunnatut esitykset käsittelevät juuri nuorten elämää ja siihen kiinteästi liittyviä aiheita ja ongelmia. Lavalla siis nähdään pääosin saman ikäisiä hahmoja kuin kohderyhmän edustajat itse ovat. Näyttelijät kuitenkin pääosin ovat aikuisia.

Koska nuortenteatterin aiheet ovat moninaisia, selkeitä luokitteluja ohjelmistosta on lähes mahdollista tehdä. Yleensä teattereiden koko ohjelmistoa tutkittaessa voidaan jakaa ohjelmisto kategorioihin, kuten esimerkiksi puhenäytelmät, klassikot, uusi draama, komedia, musiikkiteatteri, lasten- ja nuortenteatteri sekä muut, esimerkiksi improvisaatio tai tanssiteatteri (Kurkela, 2000, 27–28). Koska tarkasteleman nuortenteatteri on yksi ohjelmiston alakategoria, ei tällaista luokittelua pysty tekemään. Tarkoitukseni on kuitenkin koota nuortennäytelmien aiheita edes löyhästi yhteen. Olenkin muodostanut tarkastelemistani esitysten aiheista väljiä kategorioita. Monet esityksistä voisi sijoittaa useampaan ryhmään, sillä esityksissä usein käsitellään enemmän kuin yhtä aihetta.

Monet esityksistä käsittelevät nuoruuteen liittyviä ilmiöitä, usein sellaisia, joihin liittyy ongelmia. Esimerkiksi Ahaa Teatterin *Ihana meri* ja Kokkolan kaupunginteatterin *Koppi* käsittelevät syömis-häiriöitä. *Toinen vasemmalta* sekä *Bränt barn leka bäst* käsittelevät kiusaamista. Nuorten alkoholin-käyttö puhuttaa IdeaTeatterin *Nopassa* ja Teatteri Taiminen *True love sucksissa*. *True love sucksissa* käsitellään myös seksiä ja pornoa. IdeaTeatterin *Kuvaaminen kielletty* pohtii median käyttöä ja Ahaa Teatteri *Helppoo rahaa* rahapelaamista.

Toinen ryhmä on ihmissuhteita ja tunteita käsittelevät esitykset. Rakkautta ja ystävyyttä kuvaavia esityksiä ovat muun muassa *Pussaus K-oppi*, *Otelloveli*, *Brev till världens ände*, *Svårast är det med dom värdelösa* ja *Fucking Åmål*. Myös IdeaTeatterin tunteiden hallintaa käsittelevä *Näetkö punaista?* käsittelee vuorovaikutus- ja ihmissuhteita.

Nuorten tulevaisuutta, kuten valintoja ja unelmia, käsitteleviä esityksiä on useampi. Tämän ryhmän esityksissä mietityttää myös aikuiseksi kasvaminen. Ahaa Teatterin esityksen *Toinen vasemmalta* aiheina ovat nuoriin kohdistuvat paineet ja kasvun kipukohdat, *Pussaus K-opissa* sivutaan unelmia ja *Katso päin* pohtii nuoruuden ja elämän isoja kysymyksiä. IdeaTeatterin *Valintakoe* käsittelee elämän valintoja. Lahden kaupunginteatterin *Unelmanuoret* puolestaan esittelee nuorten unelmia. Teatteri

Taiminen *Tie your camelin* aiheena on aikuiseksi kasvaminen ja valinnat. Myös Kansallisteatterin *Lähtöjä*-esityksen voi luokitella tähän ryhmään.

Muutamassa esityksessä käsitellään historiaa ja näin ollen myös sitä, mistä olemme tulleet. Näiden esitysten voisi siis sanoa käsittelevän myös identiteetin rakentumista historian pohjalta. Tähän ryhmään lukeutuvat Ahaa Teatterin *Kuolleen kuninkaan kaupunki*, Unga Teaternin *Vad blev ni av ljuva drömmar* sekä Teatteri Taiminen *Piece of cake*.

Nykypäivän lasten- ja nuortenteatteria kuvastaa juuri moninaisuus, ja teatteri sisältää niin taiteellisia, viihteellisiä, sosiaalisia, kasvattavia kuin terapeuttisiaakin piirteitä (Mustonen, 2003, 237–239). Näin on myös tarkastelemassani aineistossa. Esitysten taiteellista ja viihteellistä arvoa en pysty arvioimaan, koska en ole nähnyt esityksiä. Kaikki esitykset käsittelevät sosiaalisia suhteita jollakin tavalla. Kasvattavia аспектеjä todennäköisesti löytyy kaikista esityksistä, varsinkin niistä, jotka käsittelevät esimerkiksi alkoholinkäyttöä, koulukiusaamista tai median käyttöä. Esitysten terapeuttiset piirteet riippuvat varmasti katsojasta, löytääkö hän esityksestä jotakin itseään koskettavaa ja parantavaa.

Merkillepantavaa on, että useammassa nuortenteatteriesityksen käsikirjoituksessa on hyödynnetty nuorten omia tarinoita, kirjoituksia, haastatteluita tai otettu jotenkin muuten nuoret mukaan esityksen valmistamiseen. Esimerkiksi Kansallisteatterin *Lähtöjä* on nimenomaan teatteriammattilaisten ja nuorten yhdessä valmistama produktio.

Hyvä lastennäytelmä on sellainen, jonka sisällöt ovat lapselle olennaisia ja puhuttelevat lasta (Lonka, 2012, 108). Saman ”säännön” voi todennäköisesti laittaa myös nuortennäytelmien alle ja sen huomaa esitysten aiheista. Ne käsittelevät nuorten elämää koskettavia aiheita. Nuortenteatterissa näkyykin edelleen 1960- ja 1970-luvuilta lähtöisin oleva tapa käsitellä esityksissä nuorten omakohtaisia ja omaan ympäristöön sijoittuvia aiheita. Tapahtumapaikkana on usein koulu, koti tai muu tähän maailmaan sijoittuva paikka, lukuun ottamatta paria historiaan sijoittuvaa esitystä ja Ahaa Teatterin *Otelopeliä*, joka sijoittuu tulevaisuuteen.

Voisi sanoa, että nuortenteatteriesitykset 2010-luvulla käsittelevät melko perinteisiä aiheita, jotka koskettavat lähestulkoon kaikkia nuoria. Syy tähän on varmaankin siinä, että nuorten joukko on hyvin laaja ja heterogeeninen. Eri nuoria kiinnostaa eri asiat ja kiinnostuksen kohteita on valtavasti. Niin sanotut perusasiat, kuten seurustelu- ja ystävyysuhteet, tulevaisuuden valinnat ja koulukiusaaminen, ovat aiheita, joita voi käsitellä yleismaailmallisesti ja jotka koskettavat kaikkia nuoria.

Viimeisten vuosien aikana nuorten ja nuorten aikuisten on ollut suosiossa kirjallisuuden puolella nuorten aikuisten kirjallisuus eli YA-kirjallisuus (*young adult* -kirjallisuus). Viime vuosina YA-kirjallisuutta ovat hallinneet paranormaali romantiikka, kuten *Twilight*-sarja, tai dystopiat, kuten *Nälkäpeli*-trilogia. YA-kirjallisuudessa nuorten tai nuorten aikuisten elämän ilmiöt viedään usein fantasiaan perustuvaan todellisuuteen. Myös päähenkilöissä kiinnostaa toiseus, minkä vuoksi lukijan on helppo samaistua hahmoon. YA-kirjallisuus on konsepteja ja useat kirjat ovatkin kirjasarjoja, niistä tehdään elokuvia ja kirjoille löytyy oheistuotteita. Konsepteja tarvitaan, jotta nuoret löytävät kirjan ja tarttuvat siihen kaiken muun tekemisen keskellä. (Palmén, 2014, 28–33.)

Verrattuna nuorten keskuudessa suosittuun kirjallisuuteen ja elokuvaan viime vuosien nuortennäytelmät näyttävät kulkevan eri reittejä. Vaikka käsiteltävät teemat nuorten elämässä, kuten elämän valinnat, olisivatkin samoja, viitekehys on eri. Teatterissa nuorten elämän ilmiöitä kuvataan ja käsitellään realismin viitekehyksessä, toisin kuin usein kirjoissa ja elokuvissa. Ehkä tämä johtuu siitä, että tämän tyyppiset esitykset vaativat melko suuria resursseja. Esimerkiksi *Twilight*-sarjaan voi olla myös hankala saada esitysoikeuksia. Tai sitten paranormaalit fantasiakertomukset ja dystopiat eivät ole jostain muusta syystä löytäneet tietään teattereihin.

Lasten- ja nuortenteatterilla on kaksi yleisöryhmää. Lasten ja nuorten lisäksi katsomossa istuvat yleensä myös aikuiset. Aikuiset kustantavat teatterissa käynnin ja varsinkin lasten kohdalla tekevät päätöksen teatteriin lähtemisestä. Sen vuoksi ohjelmistossa otetaan usein huomioon myös se, hyväksyvätkö aikuiset myös esityksen. (Mustonen & Suutela, 2000, 8.) Yleensä varsinkin lastennäytelmissä on kirjoitettu myös aikuisille oma tasonsa. Kuitenkin lasten kokemus on luonnollisesti aikuisten kokemuksesta tärkeämmässä asemassa. (Lonka, 2012, 109–110.)

Nuorten kohdalla vanhemmat eivät ehkä suoranaisesti päättä mitä nuori saa teatteriin mennä katsomaan, mutta he rahoittavat usein teatteriliput. Jos tekijöiden lähtökohtana on ottaa huomioon myös aikuiskatsojat ja nuorten katsojien vanhemmat, saattaa se vaikuttaa esitysten sisältöihin. Ohjelmistosuunnitteluun kuitenkin vaikuttavat katsojien odotukset. Jos vanhemmat päättävät ainakin osaksi, mitä nuoret tulevat katsomaan, täten vanhempien odotukset saattavat vaikuttaa ohjelmiston sisältöihin. Esityksissä täytyy myös olla aikuisia koskettavia tasoja ja piirteitä, jos myös aikuiset halutaan katsomaan nuortenesityksiä.

Toinen vaikuttava taho on koulu. Monet tarkastelemistani esityksistä on toteutettu yhdessä koulujen kanssa tai ne esiintyvät kouluissa. Ahaa Teatterin teatterisihteeri Pia Hakala ja IdeaTeatterin näytte-

liijä-ohjaaja Jaakko Loukkola kertoivat haastatteluissa koulujen odotusten vaikuttavan hyvinkin paljon esitysten sisältöihin (Hakala, haastattelu 8.4.2015; Loukkola, haastattelu 9.3.2015). Näille teattereille, joiden yleisöt ovat kouluissa, on tärkeää, että koulut kokevat esityksen ostamisen arvoiseksi.

Myös niissä teattereissa, jotka eivät varsinaisesti tee vierailuesityksiä kouluihin, koululaisryhmät ovat tärkeä katsojaryhmä. Christian Lindroos, Mikko Kouki ja Maarit Pyökäri eivät kuitenkaan sanoneet koulujen odotusten vaikuttavan esitysten sisältöihin merkittävästi (Lindroos, haastattelu 10.2.2015; Kouki, haastattelu 20.3.2015; Pyökäri, haastattelu 15.4.2015).

Moni esitys on työpajateatterinomainen. Työpajateatterissa katsotaan esitys, minkä jälkeen esityksen aiheita käsitellään esimerkiksi draaman keinoin. IdeaTeatterin kaikki esitykset sisältävät myös keskustelupaketin esityksen aiheista. Tässä luvussa käsittelemistäni esityksistä muun muassa Ahaa Teatterin *Kuolleen kuninkaan kaupunki* ja Kokkolan kaupunginteatterin *Koppi* sisälsivät työpaja- tai luento-osuuden. Tällaisia esityksiä on monia muitakin. Näiden esitysten aiheet ovat todennäköisesti sellaisia, jotka vaativat lisäkäsittelyä, ja joita tekijät haluavat nuorten pohtivan ja heräävän ajattelemaan. Nuortenteatteriesitykset, jotka sisältävät esimerkiksi opetus- ja keskustelupaketteja, kannustavat nuoria myös osallistumaan teatterin keinoin.

4. NUORTEN AJATUKSIA NUORTENTEATTERISTA

Aiemmissa luvuissa olen perehtynyt nuortenteatteriin kirjallisuuden, tekijöiden ja ohjelmistojen osalta. Tässä luvussa perehdyn nuorten omiin ajatuksiin ja näkemyksiin aiheesta. Tutkielmaani varten teetin Internetissä kyselyn, jonka kohderyhmänä olivat 13–19-vuotiaat nuoret (ks. Liite 2). Päädyin tähän ikärajaukseen sillä perusteella, että se ottaa mukaan myös lukioikäiset, vaikka muuten käytän ikärajausta 13–17-vuotiaat. Toteutin kyselyn KyselyNetti-nimisen palvelun kautta. Kyselyn tarkoituksena oli kartoittaa nuorten omia ajatuksia nuortenteatterista ja heille tarjottavasta teatterista. Lomakkeella kartoitin vastaajien perustietojen lisäksi heidän teatterissa käymisen tapojaan, ajatuksia olemassa olevasta teatteritarjonnasta ja siitä, mikä heitä kiinnostaa teatterissa ja mitä he haluaisivat teatterissa nähdä.

Kyselyni on kvalitatiivinen eli laadullinen, vaikka se onkin toteutettu useimmin kvantitatiivisissa tutkimuksissa käytetyn menetelmän, kyselylomakkeen muodossa. Kyselyn tarkoituksena on kuitenkin ennen kaikkea kartoittaa nuorten ajatuksia teatterista, ennemmin kuin kartoittaa määrällisiä asioita. Määrää ja prosentuaalisia osuuksia kartoittavat kysymykset toimivat kyselyssä lähinnä taustakysymyksinä ja analysoinnin tukena.

Päädyin netissä toteutettavaan kyselyyn sen vuoksi, että se oli helppo toteuttaa ja sitä oli helppo jakaa. Nuorille tietokoneen ja netin käyttö on myös luonnollista. Vastaajia haalin jakamalla kyselylinkkiä muun muassa sosiaalisessa mediassa. Pyysin myös tuttavapiirissäni olevia yläkoulu- ja toisen asteen opettajia teettämään kyselyä luokilleen.

Internet-kyselyn hyviä puolia ovat sen nopeus ja helppous. Haastattelijan persoona tai olemus ei vaikuta vastauksiin, sillä hän ei ole vastaustilanteessa läsnä. Nettikyselyillä voidaan kysyä myös arkaluontoisia kysymyksiä ja tehdä pitkiäkin kyselyjä. Toisaalta nettikyselyiden hankaluutena on se, ettei pystytä varmistamaan sitä, vastaako kyselyyn juuri kohderyhmään kuuluva henkilö. Sama henkilö voi myös vastata samaan kyselyyn useampaan kertaan. Nettikyselyiden vastaukset ovat jossain määrin kyseenalaisia ja väärinkäsitysten mahdollisuus on suuri. Jos kysely on pitkä, houkutus jättää se kesken kasvaa. Nettikyselyissä vastaamatta jättäminen on helppoa. Erityisesti houkutus jättää vastaamatta avoimiin kysymyksiin on suuri. (Heikkilä, 2008, 20.)

Toteutin kyselyn kevään 2015 aikana. Kysely oli avoinna noin kaksi kuukautta, minkä aikana kyselyyn vastasi kaiken kaikkiaan 81 henkilöä. Kyseessä on luonnollisesti vain murto-osa suomalaisista nuorista, mutta tutkielmani laajuuteen ja tarkoitukseen nähden otos on kiitettävä. Tarkoitukseni on saada osviittaa nuorten näkemyksistä heille tarjottavasta teatterista.

Suurin osa vastaajista oli 13–15-vuotiaita. Peräti 75 % vastaajista kuuluu tähän ikäryhmään. Kyselyyn vastanneista 53 oli tyttöjä (65,4 %) ja 28 poikia (34,6 %). Tarkoituksena oli, että kyselyyn vastaisi kaikenlaisia nuoria, ei vain teatteriorientoituneita tai teatteria harrastavia nuoria.

Osa vastaajista oli iältään kohderyhmäni ulkopuolelta. Vastaajien ikä vaihtelikin välillä 13–40 vuotta. Selvästi yli kohderyhmän oli yksi vastaaja, 40-vuotias. Muut ikähaarukan 13–19-vuotiaat ulkopuolella olivat hieman yli 20-vuotiaita. Vastausten analysoinnissa täytyy ottaa huomioon nämä kohderyhmän ylitykset. Toisaalta voi olla, että osa nuorista on ilmoittanut ikänsä tahallaan väärin.

Aivan kaikki vastaajat eivät ole tehnyt kyselyä loppuun, vaan ovat jättäneet sen kesken. Suurin osa vastanneista kuitenkin on saattanut kyselyn valmiiksi. Kyselyn luonteen vuoksi kaikkiin kysymyksiin ei ollut pakko vastata. Kaikki vastaajat eivät näin ollen ole vastanneet kaikkiin kysymyksiin. Kyselyä luodessa olisi ollut mahdollista estää kyselyssä eteneminen, jos kaikkiin kysymyksiin ei vastaa. Tämä olisi kuitenkin saattanut lisätä keskeyttäneiden määrää sekä huolimattomia ja epätarkkoja vastauksia.

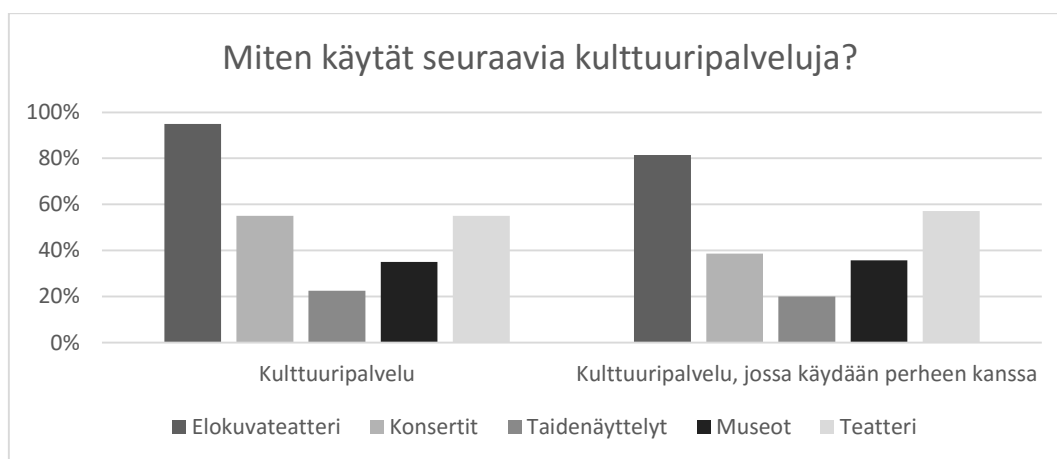
Kyselyni sisälsi monenlaisia kysymystyyppejä. Käytin lomakkeessa sekä suljettuja eli vaihtoehtoja antavia kysymyksiä, sekamuotoisia kysymyksiä, Likert-asteikkoa hyödyntäviä kysymyksiä että avoimia kysymyksiä.

Osassa kysymyksistä olisi voinut rajata mahdollisuuksia valita monta vaihtoehtoa saadakseni tarkempia vastauksia. Tämä olisi voinut helpottaa vastausten tulkintaa. Toisaalta monet kysymyksistäni oli sellaisia, joihin selkeästi voi olla useampi vastaus. Joka tapauksessa vastaukset kertovat, mikä vaihtoehtoista on suosituin.

4.1 Kyselyn tulokset

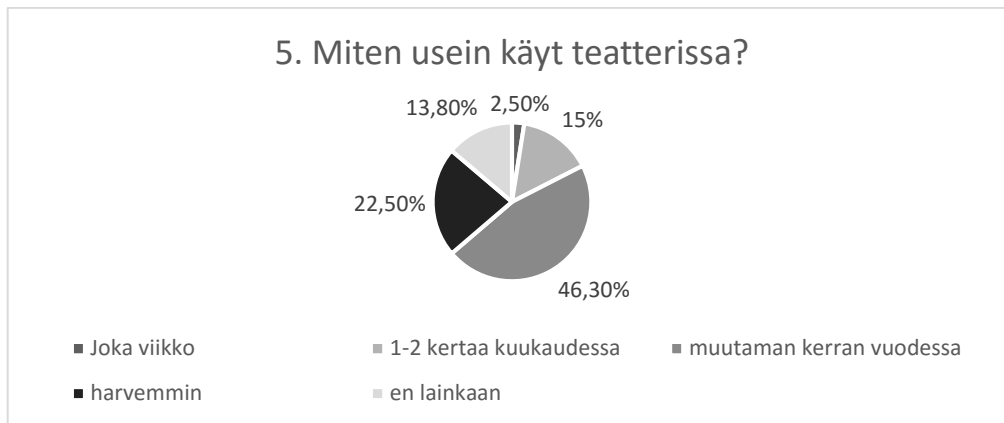
Kyselyn alussa kartoitin nuorten käyttämiä kulttuuripalveluja yleensä. 80 vastaajasta 95 % käy elokuvissa. Teatterissa ja konserteissa käydään toisiksi eniten: 55 % vastasi käyttävänsä näitä molempia kulttuuripalveluja. Taidenäyttelyissä käy 22,5 % ja museoissa 35 %.

Perheen kanssa käydään eniten elokuvissa (81,4 %) ja toiseksi eniten teatterissa (57,1 %). Tähän kysymykseen on vastannut 70 henkilöä, mistä voi päätellä, että kaikki vastaajat eivät käy perheen kanssa missään vaihtoehtojen kulttuuripalveluissa.

Kuvio 5. Miten nuoret käyttävät kulttuuripalveluja. Vastanneita 80/70 kpl.

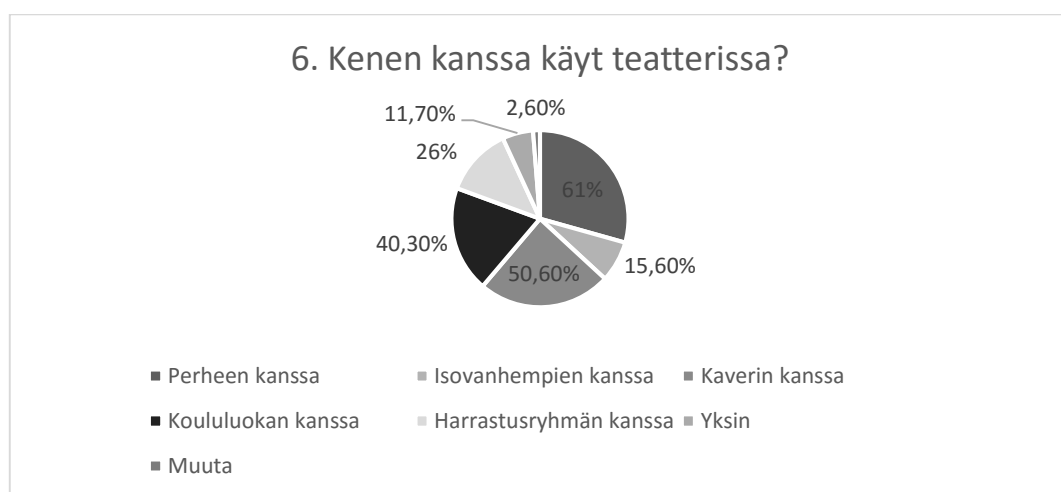
Seuraavaksi kartoitin vastaajien teatterissakäynnin tapoja. Suurin osa vastanneista, 46,3 %, vastasi käyvänsä teatterissa muutaman kerran vuodessa. 22,5 % vastasi käyvänsä teatterissa harvemmin. 13,8 % ilmoitti, ettei käy teatterissa lainkaan. 1–2 kertaa kuukaudessa teatterissa käy 15,5 % ja joka viikko teatterissa käy vain kaksi vastanneista (2,5 %). Tähän kysymykseen vastasi 80.

Kuvio 6. Miten usein nuoret käyvät teatterissa. Vastanneita 80 kpl.

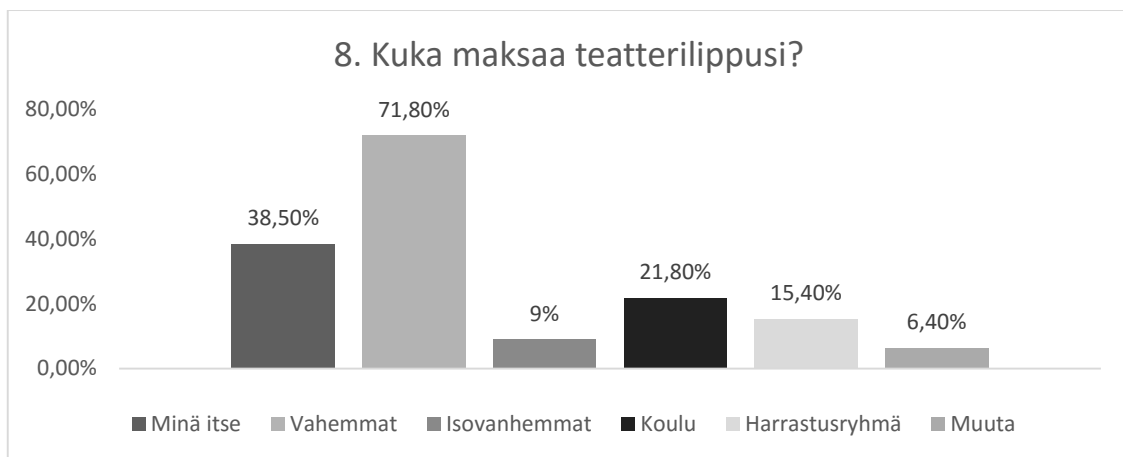
Kysymykseen ”*Kenen kanssa käyt teatterissa?*” on vastannut 77 henkilöä. Suurin osa vastanneista käy teatterissa perheensä kanssa (61 %). Toiseksi eniten vastanneet käyvät teatterissa kaverin kanssa (50,6 %). Koululuokan kanssa teatterissa käy 40,3 prosenttia vastanneista. Harrastusryhmän (26 %), isovanhempien (15,6 %) tai yksin (11,7 %) kanssa käydään vähemmän. Kaksi vastanneista on valinnut vaihtoehdon ”muuta”, jossa selityksenä on, että he eivät käy teatterissa.

Mieluiten nuoret kävisivät teatterissa kaverinsa kanssa. Peräti 83,1 % 77 vastanneesta kävisi teatterissa mieluiten kaverinsa kanssa. Perhe on toinen mieluinen teatteriseura; 54,5 % kävisi mielellään perheen kanssa teatterissa. Harrastusryhmä (20,8 %), koululuokka (19,5 %) ja isovanhemmat (15,6 %) keräävät vastauksia vähemmän. Yksin teatterissa kävisi mieluusti 14,3 % vastanneista.

Kuvio 7. Kenen kanssa nuoret käyvät teatterissa. Vastanneita 77 kpl.

Suurimman osan vastanneiden teatterilipun maksaa vanhemmat. 78 vastanneesta 56 (71,8 %) on ilmoittanut vanhempiensa maksavan teatterilippunsa. ”Minä itse” on vastausvaihtoehdoista toiseksi suosituin (38,5 %). Koulun teatterilipun maksajaksi on ilmoittanut 21,8 %. Harrastusryhmä kustantaa 15,4 %:n lipun ja isovanhemmat 9 %:n vastanneiden liput. 6,4 % vastanneista on valinnut vaihtoehdon muuta, jonka selityksissä on listattu muun muassa äiti, passi ja teatteri. Tässä täytyy huomioida, että osa vastaajista on valinnut useamman vaihtoehdon, joten joidenkin vastaajien teatterilippujen kustannuksiin osallistuu useampi taho.

Kuvio 8. Kuka maksaa nuorten teatteriliput. Vastanneita 78 kpl.

78 vastanneesta 62,82 % ei harrasta itse teatteria ja 37,18 % harrastaa teatteria. Tavoitteeni siitä, että kaikki vastaajat eivät olisi teatterinharrastajia ja sillä tavoin kiinnostuneita teatterista, siis toteutui.

Seuraavassa osiossa kartoitin vastaajien ajatuksia nuortenteatterista ja teatterista yleensä. Kysymyksen, jossa piti vastata väittämiin Likert-asteikon (täysin samaa mieltä, jokseenkin samaa mieltä, eri mieltä, täysin eri mieltä, en osaa sanoa) mukaisesti, vastasi 75 henkilöä. Väittämät kysymyksessä olivat: ”Koen, että ammattiteattereissa on minua kiinnostavia esityksiä”, ”Ammattiteattereissa on riittävästi omalle ikäluokalleni suunnattuja esityksiä”, ”Haluaisin käydä useammin teatterissa”, ”Teatteriliput ovat liian kalliita”, ”Haluan käydä katsomassa aikuisille suunnattuja esityksiä”, ”Nuortenteatterin aiheet ovat kiinnostavia”, ”Jos tarjontaa olisi enemmän, kävisin useammin teatterissa” ja ”Teatteriesitykset ovat liian myöhään (esim. kotiintuloajan vuoksi)”.

Peräti 82,66 % vastanneista on joko täysin samaa mieltä tai jokseenkin samaa mieltä väitteen kanssa siitä, että ammattiteattereissa on heitä kiinnostavaa esitystarjontaa. Eri mieltä tai täysin eri mieltä väitteen kanssa on yhteensä kahdeksan prosenttia vastanneista. Yhdeksän prosenttia vastanneista ei osaa sanoa.

Enemmistö vastanneista (68,91 %) on jokseenkin tai täysin samaa mieltä siitä, että ammattiteattereissa on tarpeeksi omalle ikäluokalle suunnattuja esityksiä. 10,81 % on väitteen kanssa eri mieltä ja 2,7 % täysin eri mieltä. 17,3 % on valinnut ”en osaa sanoa” -vaihtoehdon.

42,67 prosenttia vastanneista on täysin samaa mieltä siitä, että he haluaisivat käydä useammin teatterissa. Jokseenkin samaa mieltä ja eri mieltä ovat keränneet yhtä paljon vastauksia: 22,67 %. Kahdeksan prosenttia on väitteen kanssa täysin eri mieltä. Neljä prosenttia ei ole osannut sanoa.

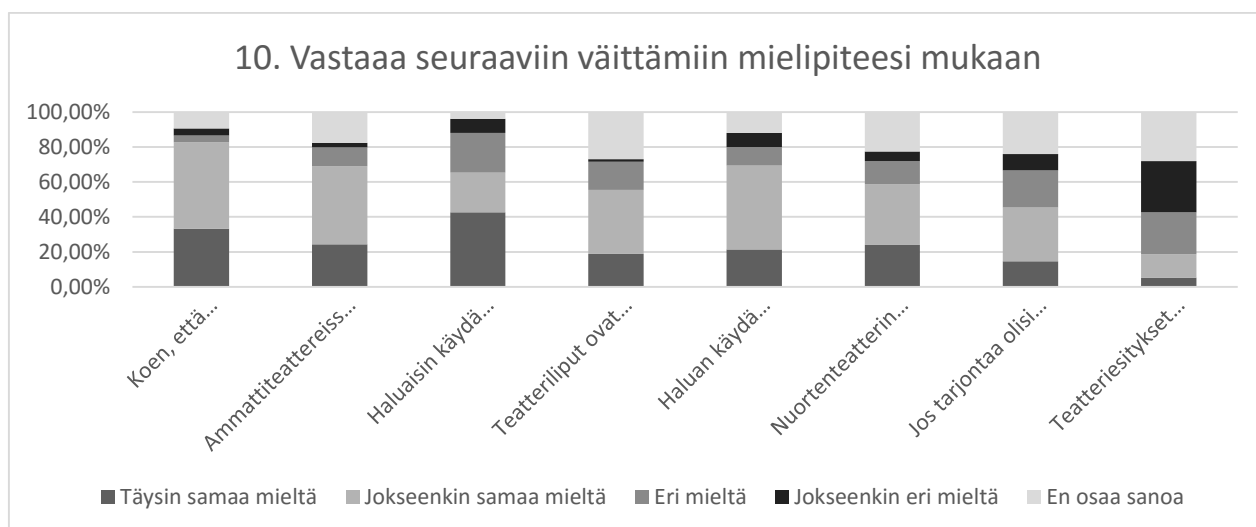
Vähän yli puolet (55,41 %) on joko täysin samaa mieltä tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että teatteriliput ovat liian kalliita. Peräti 26,67 % vastaajista ei ole osannut sanoa, ovatko teatteriliput liian kalliita. 17,57 % on väitteen kanssa joko eri mieltä tai täysin eri mieltä.

69,33 % haluaa käydä katsomassa aikuisille suunnattuja esityksiä. 18,67 % prosenttia vastanneista on joko eri mieltä tai täysin eri mieltä väitteen ”*Haluan käydä katsomassa aikuisille suunnattuja esityksiä*” kanssa. 12 % ei ole osannut sanoa.

34,67 % vastaajista on jokseenkin samaa mieltä väitteen kanssa siitä, että ”*Nuortenteatterin aiheet ovat kiinnostavia*”. 24 prosenttia on täysin samaa mieltä väitteen kanssa. Eri mieltä tai täysin eri mieltä väitteen kanssa on 18,66 %. 22,7 % ei ole osannut sanoa.

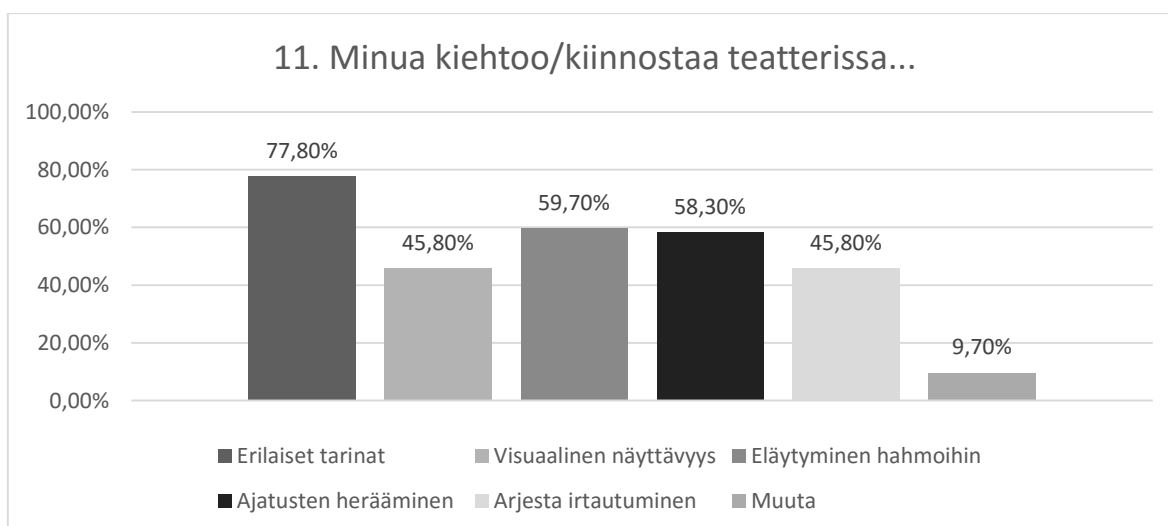
Lähes puolet, 45,34 % on väitteen ”*Jos tarjontaa olisi enemmän, kävisin enemmän teatterissa*” kanssa joko samaa mieltä tai jokseenkin samaa mieltä. Tähänkään väitteeseen moni (24 %) ei ole osannut vastata. 21,33 % vastaajista on väitteestä eri mieltä ja 9,33 % täysin eri mieltä.

18,66 % kokee, että teatteriesitykset ovat liian myöhään. Suurin osa (53,33 %) vastanneista on kuitenkin sitä mieltä, että teatteriesitykset eivät ole liian myöhään. 28 prosenttia vastaajista ei ole osannut sanoa.

Kuvio 9. Mitä mieltä nuoret ovat kyseisistä väittämistä. Vastanneita 75 kpl.

Vastaajia kiehtoo tai kiinnostaa eniten teatterissa erilaiset tarinat (77,8 %). Eläytyminen hahmoihin (59,7 %) ja ajatusten herääminen (58,3 %) ovat seuraavaksi suosittuja elementtejä. Visuaalinen näytävyyden ja arjesta irtautuminen kiehtovat yhtä paljon (45,8 %). ”Muuta” -vaihtoehdon on valinnut seitsemän vastaajaa 72:sta. Lisäkentän vastauksia ovat ”ei mikään”, ”tekstillinen materiaali eli näytelmän sisältö ja pointti”, ”tanssi” ja ”näyttelijäntyölliset asiat ja näytelmien ohjaus”.

Kuvio 10. Mikä kiinnostaa teatterissa. Vastanneita 72 kpl.

Avoimeen kysymykseen ”*Mitä sinulle tulee mieleen sanasta ’nuortenteatteri’?*” on vastannut 60 vastaajaa. Suurin osa vastaajista on kertonut termistä ”nuortenteatteri” tulevan mieleen: ”1. Nuorille suunnattu esitys, 2. Nuoret itse näyttelevät teatterissa”. Valtaosa vastaajista mieltää nuortenteatterin siis teatteriksi, jonka kohderyhmänä ovat nuoret tai nuoret ovat tekijöinä itse. Noin puolet tähän kysymykseen vastanneista on mieltänyt nuortenteatterin paikaksi, jossa nuoret joko itse esittävät tai ovat olleet vaikuttamassa esityksen sisältöön. Nuortenteatterin esiintyjät koetaan siis pääosin näiden vastaajien keskuudessa nuoriksi henkilöiksi. Muutama vastaaja on kommentoinut nuortenteatterista tulevan mieleen ”lastenesitys” tai ”jossa on näytelmiä lastentarinoista”. Muutama vastaaja liittää termin kouluun ja koulun kanssa teatterissakäyntiin.

Useampi vastaaja nostaa esille myös sen, että nuortenteatterissa heidän mielestään käsitellään nuoria koskevia asioita, esimerkiksi ”Nuoret kertovat omia ajatuksiaan teatterin kautta. Ja tietysti aiheet ovat nuoria kiinnostavia” tai ” -- Teatterin teemat, jotka liittyvät nuorten elämään.”

Muutama vastaaja kommentoi sanasta tulevan mieleen oma teatteriryhmä tai teatteriharrastus. Joukkoon mahtuu myös nuortenteatteri-käsitteeseen negatiivisesti suhtautuvia. Muutamassa vastauksessa nuortenteatteria on kuvailtu seuraavasti: ”Seko, outo, tyhmä esitys” ja ”tylsyys”.

Kysymykseen ”*Mikä on paras näkemäsi nuortenteatteriesitys?*” on vastannut 50 vastaajaa, joista suurin osa on kommentoinut, ettei osaa sanoa, ei muista, ei tiedä tai ettei ole nähnyt mitään nuortenteatteriesitystä. Yksittäisiä teatteriesityksiä, joita mainitaan, ovat muun muassa *Tarzan*, *Me Rosvolat*, *Romeo & Julia*, *Momo ja Harmaaherrat*, *Risto Räppääjä* sekä Tampereen Työväen Teatterin *Yöllisen koiran merkillinen tapaus*. Myös joitakin harrastajateattereiden ja nuorten harrastusryhmien esityksiä mainitaan.

Kysyttäessä minkälaisia aiheita nuortenteatterissa vastaajien mielestä käsitellään, nuoret listaavat muun muassa:

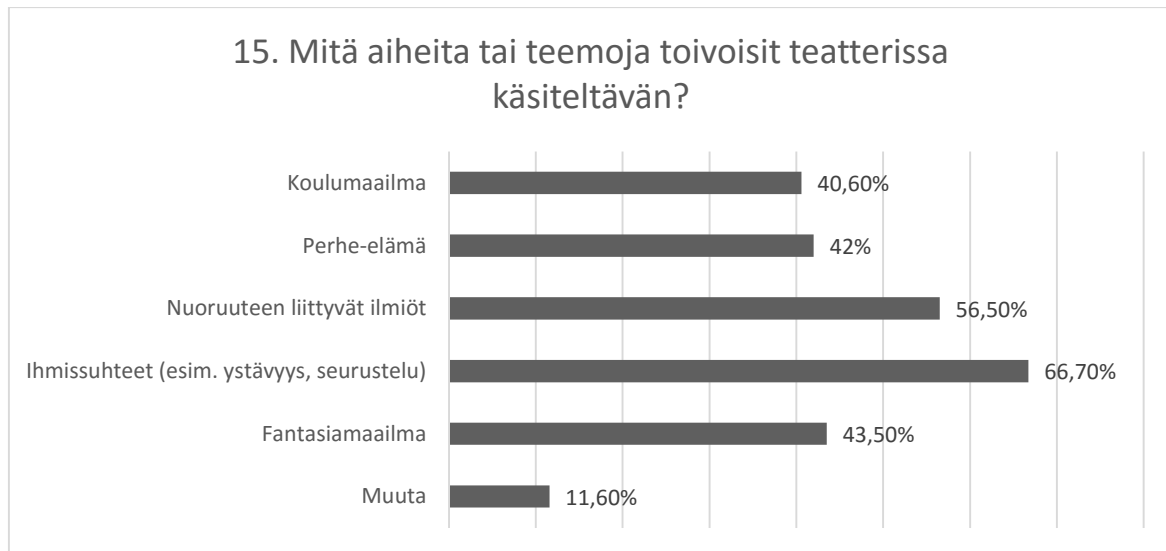
- ajankohtaisia
- kaikenlaisia
- kasvamista
- itsemurhaa
- vanhempia

- masennusta
- rakkautta
- ystävyyttä
- nuorten ongelmia
- nuorten asioita
- murrosikää
- alkoholia
- seksiä
- koulutusta
- koulukiusaamista
- lastentarinoita
- elämän vastoinkäymisiä
- itsetuntoa
- erilaisuutta ja sen hyväksymistä

Hyvin moni vastanneista mainitsee, että nuortenteatterissa käsitellään nuoren omaa elämää koskettavia tai nuoria kiinnostavia aiheita. Osa vastanneista tuo esiin, että esityksissä käsitellään raskaita ja synkkiä asioita, osa puolestaan ”ei aina yhtä raskaita kuin aikuisten teatterissa”. Yksi vastaajista kirjoittaa, että nuortenteatteriesitykset perustuvat usein kirjoihin.

Seuraavassa kysymyksessä kartoitin, millaisia aiheita nuoret toivoisivat teatterissa käsiteltävän. Tähän kysymykseen on vastannut 69 henkilöä. Vaihtoehtoja on voinut valita useamman. Suurin osa vastaajista, 66,7 % toivoisi teatterissa käsiteltävän ihmissuhteita. Toiseksi eniten (56,5 %) toivotaan nuoruuteen liittyviä ilmiöitä käsitteleviä esityksiä. Fantasiamaailmaa käsitteleviä esityksiä toivoo 43,5 % vastaajista. Perhe-elämää käsitteleviä esityksiä haluaisi 42 % ja koulumaailmaa 40,6 % vastaajista. Kohtaan ”muuta” on vastannut 11,6 %. Näitä ”muuta”-kohdan vastauksia ovat esimerkiksi

”mielenterveydelliset ongelmat, kuten masennus”, ”maailman rumuus”, ”urheilu”, ”kiusaaminen”, ”erilaisuutta, eriarvoisuutta”, ”jännitys” ja ”en tiedä, kunhan olis jotain hauskaa”.

Kuvio 11. Mitä aiheita tai teemoja nuoret haluaisivat teatterissa käsiteltävän. Vastanneita 69 kpl.

Lopuksi kysyin vielä, haluaisivatko nuoret itse vaikuttaa siihen, millaista teatteria nuorille tehdään, esimerkiksi antamalla palautetta. 67 vastaajasta 56,72 % ei halua vaikuttaa siihen, minkälaista teatteria nuorille tehdään. 43,28 % puolestaan haluaisi vaikuttaa asiaan.

4.2 Mitä tulokset kertovat?

Kyselyn perusteella voi todeta, että ilahduttavan moni nuori kertoo käyvänsä teatterissa. Teatteri on elokuvien jälkeen konserttien kanssa yhdessä toiseksi suosituin kulttuurikohde. Teatterissa käydään harvakseltaan, mutta suurin osa vastaajista kuitenkin kertoo käyvänsä teatterissa muutaman kerran vuodessa tai useammin. Kyselystä ei toki käy ilmi, minkälaista teatteria vastaajat käyvät katsomassa; aikuisten teatteria vai nuorille suunnattuja esityksiä, ammatti- vai harrastajateatteria.

Perheen kanssa teatterissa käydään eniten. Vanhemmat myös maksavat suurimman osan vastanneiden teatterilipun. Näin ollen vanhemmilla ja perheellä yleensä on todennäköisesti ainakin jossain määrin vaikutusta siihen, mitä nuoret käyvät teatterissa katsomassa. Se, että nuoret käyvät perheen kanssa teatterissa eniten, kannustaa teattereita panostamaan esityksiin, jotka kiinnostavat koko perhettä. Toisaalta tämä tuo myös haasteita aihevalintoihin. Miten esityksestä saadaan kiinnostava, jotta siinä on sisältöä niin nuorille kuin vanhemmillekin?

Vähän ehkä yllättäen lähes 40 prosenttia vastanneista ilmoittaa maksavansa teatterilippunsa itse. Toisaalta moni on valinnut useamman vastausvaihtoehdon, joten rahat teatterilippuun koostuu monesta eri lähteestä. Ehkä jotkut maksavat lipusta osan itse ja loput vanhemmat tai koulu. Myös se, että vastanneista osa on täysi-ikäisiä vaikuttaa tuloksiin. Nämä vastaajat todennäköisemmin maksavat lippunsa itse. Kuitenkin moni nuoristakin on valinnut ”minä itse” -vaihtoehdon.

Teatteriliput mielletään liian kalliiksi. 26,67 % kuitenkin ei osannut sanoa, ovatko teatteriliput liian kalliita. Tämä voi kertoa siitä, ettei kaikilla nuorilla ole käsitystä teatterilippujen hinnasta, jos ne maksaa joku muu kuin itse. Teatterilippujen kalleus voi vaikuttaa siihen, että teatterissa käydään harvakseltaan.

Kyselyn perusteella vaikuttaa siltä, että suurin osa vastaajista on tyytyväisiä ammattiteattereiden esitystarjontaan ja omalle ikäluokalle suunnattujen esitysten määrään. Valtaosa vastaajista on myös sitä mieltä, että nuortenteatterin aiheet ovat kiinnostavia. Suurin osa vastaajista haluaisi myös käydä katsomassa aikuisille suunnattuja esityksiä. Näiden vastausten perusteella voisi siis todeta, että nuoret ovat pääosin tyytyväisiä heille suunnattuun tarjontaan ja teatteritarjontaan yleensä. Kysymyksessä oli mainittu ammattiteatteri, mikä ei kuitenkaan poissulje sitä, etteikö vastaajien ajatuksiin teatteritarjonnasta olisi lukeutuneet myös harrastajateatterit.

Koska kyselyyn vastanneiden ikähaarukka on melko laaja, vastauksiin luonnollisesti vaikuttaa se, että osa vastaajista kokee aikuisille suunnatut esitykset itselle suunnatuksi. Osa yläkouluikäisistäkin voi kokea olevansa niin sanotun perinteisen ohjelmiston kohderyhmää. Kyselyssä ei kartoiteta, millaiset esitykset kukin katsoja kokee itselle suunnatuksi.

Vaikka tarjontaan näytetään olevan pääosin tyytyväisiä, moni vastaajista haluaisi käydä teatterissa enemmän. Vähän alle puolet arvioi, että enempi teatteritarjonta saisi heidät useammin teatteriin. Tar-

jonnan lisääntyminen ei siis näiden vastausten perusteella saisi nuoria enemmän teatteriin. Ehkä halvemmat teatteriliput houkuttelisivat käymään teatterissa useammin. Toisaalta syy turhan vähäiseen teatterissa käymiseen voi olla jokin sellainen, mikä ei tässä kyselyssä käy ilmi.

Turun kaupunginteatterin taiteellinen johtaja Mikko Kouki (haastattelu 20.3.2015) nosti haastattelussa esiin, että nuortenteatterin yksi haaste on ylipäättään saada nuoret katsomoihin. Koukin mielestä nuoriin panostaessa pitäisi keskittyä myös aikuisiin. Myös tämän kyselyn perusteella nuoret käyvät teatterissa eniten perheensä kanssa. Ehkä panostamalla koko perhettä kiinnostaviin esityksiin myös nuoret pääsisivät enemmän teatteriin.

Valtaosa vastaajista oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että nuortenteatterin aiheet ovat kiinnostavia. 22,67 % ei ole osannut sanoa. Tähän voi vaikuttaa se, että vastaajat eivät osaa ajatella, mitä nuortenteatterissa käsitellään tai heillä ei ole kokemusta kyseisestä teatterista. Nuortenteatterikäsitteen hankala rajaaminen voi vaikuttaa vastauksiin. Kysymykseen, jossa kartoitettiin parasta nähtyä nuortenteatteriesitystä, moni jätti vastaamatta tai ei osannut nimetä mitään esitystä.

Nimetyistä esityksistä moni oli sellainen, jonka voi mieltää myös lastenteatteriksi, kuten *Me Rosvolat* tai *Risto Räppääjä*. Näistä vastauksista ja vastausten vähäisyydestä voi päätellä, että nuortenteatterin määrittelemisen voi olla katsojallekin hankalaa. Jälleen kerran myös vastaajien ikäerot heijastuvat vastauksiin. 13-vuotias voi mieltää *Risto Räppääjän* nuortenteatteriksi toisin kuin 16-vuotias.

Nuoria teatterissa kiinnostaa eniten erilaiset tarinat. Teatteriin mennäänkin enemmän näkemään ja kuulemaan erilaisia tarinoita ja eläytymään hahmoihin kuin irtaantumaan arjesta tai kokemaan visuaalisesti näyttäviä teoksia. Nuoret näkivät tärkeäksi myös ajatusten heräämisen.

Yksi mielenkiintoinen tutkimustulos on, että nuoret mieltävät hyvin pitkälle nuortenteatterin teatteriksi, jonka tekijöinä ovat nuoret itse. Toinen yleinen määritelmä on nuorille suunnattu teatteri, jota itse tässä tutkielmassa käytän nuortenteatterin määritelmänä. Muutama vastaaja rinnasti nuortenteatterin lastenteatteriin.

Vähän yli puolet vastaajista ei halua vaikuttaa siihen, millaista teatteria nuorille tehdään. Tähän kysymykseen kaikki eivät enää vastanneet. Suurin osa vastaajista ei siis näe asiaa niin tärkeänä, että haluaisi esimerkiksi palautetta antamalla vaikuttaa ohjelmistovalintoihin. Näiden vastaajien joukossa saattaa olla niitä, jotka eivät ole kiinnostuneista teatterista tai käy usein teatterissa.

Ne vastaajat, jotka haluavat vaikuttaa teatteritarjontaan, ovat todennäköisesti niitä nuoria, jotka käyvät useammin teatterissa ja joita asia kiinnostaa. Näiden nuorten, jotka ovat kiinnostuneita aiheesta, mielipiteitä ja palautetta olisi hyvä myös kuunnella ja ottaa huomioon.

”En osaa sanoa” -vaihtoehtoja on avoimissa kysymyksissä valittu huomattavan paljon. Kyseinen vastausvaihtoehto on helppo valinta, jos kysymystä ei jaksa miettiä tai ei halua ottaa kysymykseen kantaa. Tämän kyselyn osalta on varmasti paljon kyse tästä, sillä nuoret saattavat kokea tällaiset kyselyt raskaina, varsinkin jos aihepiiri ei ole kiinnostava. Tässä tapauksessa kyse voi olla kuitenkin myös siitä, että nuoret eivät oikeasti ole osanneet kommentoida nuortenteatteria koskevia väitteitä. Nuortenteatteri saatetaan kokea käsitteenä vieraana. Kyseisestä teatterin alalajista ei välttämättä kaikilla nuorilla ole kokemusta.

4.3 Nuorten toiveet suhteessa olemassa olevaan tarjontaan

Tässä alaluvussa vertailen kyselyssä ilmenneitä nuorten ajatuksia ja toiveita nuortenteatterista olemassa olevaan tarjontaan. Toisin sanoen tämän alaluvun tarkoituksena on pohtia, vastaako nuorille suunnattu tarjonta heidän toiveitaan.

Luvussa kolme esittelin suomalaisissa ammattiteattereissa esitettyjä nuorille suunnattuja esityksiä vuosilta 2009–2014. Tarkasteluni kohteena olivat lasten- ja nuortenteatteriin suuntautuneet teatterit Ahaa Teatteri, Unga Teatern ja IdeaTeatteri. Lisäksi esittelin muutamia muita kyseisinä vuosina suomalaisissa ammattiteattereissa esitettyjä nuortenteatteriesityksiä. (ks. 3. luku.) Esitysten perusteella muodostin neljä väljää aihekategoriaa, jotka olivat nuorten elämän ilmiöt ja niihin liittyvät ongelmat, ihmissuhteet ja tunteet, nuorten tulevaisuus sekä historiamme ja sitä kautta se, mistä olemme tulleet.

Nuorten käsitykset siitä, mitä aiheita nuorille suunnatussa teatterissa käsitellään, näyttävät vastaavan melko hyvin todellisuutta. Moni vastaaja vastasi kysymykseen ” *Minkälaisia aiheita nuortenteatterissa mielestäsi käsitellään?*”, että esitykset käsittelevät hyvin pitkälti nuorten omaa elämää. Käsittelemistäni esityksistä lähes kaikki kertovat nuorten omasta elämästä ja roolihenkilöt ovat nuoria.

Useammassa vastauksessa esitetään aiheiksi myös nuorten ongelmat. Muodostamani nuorten elämän ilmiöihin keskittyvä aihekategoria sisältää paljon nuorten ongelmiin, kuten syömishäiriöihin, alkoholiinkäyttöön tai koulukiusaamiseen, keskittyviä esityksiä. Koulukiusaaminen ja alkoholin käyttö aiheina on nostettu myös erikseen esiin nuorten vastauksissa. Muita tähän kategoriaan kuuluvia aiheita, joita nuoret nostavat esiin, ovat muun muassa seksi, elämän vastoinkäymiset ja itsetunto.

Toinen muodostamani aihekategoria oli ihmissuhteita ja tunteita käsittelevät esitykset. Useampi on vastannut, että heidän mielestään nuortenteatterissa käsitellään ystävyyttä, kavereita, rakkautta ja parisuhteita. Yksi vastaajista on nostanut aiheeksi myös vanhemmat.

Muutama vastaaja nostaa erikseen esiin koulutuksen tai elämän valinnat. Nämä aiheet linkittyvät kolmannen aihekategoriani, nuorten tulevaisuutta, kuten valintoja ja unelmia käsitteleviin esityksiin. Toisaalta suurin osa vastaajista sanoo, että nuortenteatterissa tehdään esityksiä nuorten elämään liittyvistä asioista. Tämä vastaus voi sisältää oikeastaan mitä vain, myös tulevaisuutta ja valintoja käsitteleviä asioita.

Neljäs kategoria, jonka muodostin aineistoni esitysten aiheista, oli historiaa ja tätä kautta myös identiteetin muodostumista käsittelevät esitykset. Kukaan vastaajista ei nosta historiaa tai menneisyyttä esitysten aiheeksi. Tähän kategoriaan kuuluvia esityksiä löysin neljä, joten historia ja menneisyys eivät aiheina vaikuta yhtä suosituilta kuin muut kategoriat.

Joka tapauksessa kyselyyn vastanneilla nuorilla näyttää olevan hyvin todellisuutta vastaava mielikuva aiheista, joita nuortenteatterissa käsitellään. Nuortenteatterin aiheista näyttäisi niin tekijöiden kuin katsojienkin mielissä olevan selkeä kuva siitä, millaista nuortenteatteri on ja mitä siellä käsitellään. Tekijöiden nuorille suunnatut esitykset kulkevat kautta linjan melko samoja polkuja. Nuorten käsitys nuortenteatterin aiheista on myös samansuuntainen.

Jos nuorten ajatukset heille suunnatun teatterin aiheista vastaa todellisuutta, ovatko aiheet kuitenkin sitä, mitä nuoret teatterissa haluavat nähdä? Kyselyssäni kartoitin nuorten toiveita siitä, mitä teemoja tai aiheita nuortenteatterissa heidän mielestään pitäisi käsitellä.

Enemmistö vastaajista haluaa mennä katsomaan ihmissuhteita, kuten ystävyyttä tai seurustelua käsitteleviä esityksiä. Toinen esiin nouseva teema, jota haluttaisiin käsiteltävän, on nuoruuteen liittyviä ilmiöitä käsittelevät esitykset. Koulumaailmaa, perhe-elämää sekä fantasiamaailmaa käsitteleviä esityksiä toivotaan lähes yhtä paljon. Jokainen vaihtoehto on kerännyt vähän reilu 40 % vastauksista.

Vapaasanaisia toiveita aiheiksi ovat muun muassa jännitys, mielenterveyden ongelmat, urheilu, kiusaaminen ja erilaisuus.

Näiden vastausten perusteella nuorille suunnattu tarjonta vastaa melko hyvin nuorten odotuksia. Nuorille tarjotaan paljon ihmissuhteita käsitteleviä esityksiä, kuten luvussa kolme toin esille. Myös nuoruuteen liittyviä ilmiöitä käsitteleviä esityksiä on paljon. Koulumaailma näkyy esitysaineistossani myös. Suoranaisesti perhettä käsitteleviä esityksiä ei aineistossani löydy, mutta voisin kuvitella perheen aiheena olevan ainakin välillisesti läsnä monessakin nuortenteatteriesityksessä.

Nuoria näyttäisi siis teatterissa kiinnostavan hyvin paljon omaa elämäänsä koskettavat aiheet. Tietysti täytyy ottaa huomioon, että asettamani vastausvaihtoehdot luonnollisesti ovat ohjanneet vastauksia jonkin verran. Joka tapauksessa nuoren ihmisen elämässä pinnalla olevat asiat, kuten esimerkiksi seurustelu ja kaverisuhteet, kiinnostavat nuoria myös teatterin lavalla.

Fantasiamaailma aiheena kiinnostaa 43,50 % vastaajista. Tämä on ainut kyselystä nouseva aihealue, joka ei ole edustettuna esityksiä käsittelevässä aineistossani. Ainoastaan Ahaa Teatterin *Otellopele* sijoittuu tulevaisuuteen ja voidaan ajatella myös fantasiaesitykseksi.

Fantasia selkeästi kiinnostaa huomattavaa osaa näinkin pienestä otoksesta. Voi vain pohtia, mikä osuus isommasta vastaajajoukosta valitsisi kiinnostavaksi aiheeksi fantasian tänä aikana, kun nuorten kirjallisuudessa ja elokuvissa fantasia ja paranormaalius ovat suosittuja.

Fantasiaa lukuun ottamatta kyselyyni vastanneet nuoret siis ovat kiinnostuneita hyvinkin nuorten arkipäivää lähellä olevista aiheista. Nuoret selvästi haluavat nähdä teatterissa aiheita, joihin he voivat samaistua ja jotka heitä askarruttavat omassa elämässään. Nuoria kiinnostavat aiheet ovat pääosin esillä nuortenteatterissa. Tämä korreloi myös toisen kysymykseni kanssa: valtaosa kyselyyn osallistuneista oli sitä mieltä, että nuortenteatterin aiheet ovat kiinnostavia.

Se, että nuoret haluavat nähdä teatterissa omaa elämäänsä koskettavia asioita, sopii myös siihen, mikä nuoria teatterissa kiinnostaa. Monet haluavat nähdä teatterissa erilaisia tarinoita sekä eläytyä hahmoihin. Myös ajatusten herääminen nähtiin tärkeänä. Eläytyminen hahmoihin ja ajatusten herääminen käy helpommin, jos esityksessä on tarttumapintaa ja katsojaa koskettavia aiheita. Eläytymistä varmasti helpottaa se, jos näyttelijät ovat nuoria. On uskottavampaa jos teini-ikäistä esittää teini-ikäinen, eikä esimerkiksi 30–40 -vuotias.

Yhteenvedona kyselylomakkeeni vastauksista voi todeta, että suurin osa näistä nuorista on tyytyväisiä heille suunnattuun teatteritarjontaan. Tyytyväisten lisäksi vastaajiin mahtuu niitä, joita teatteri ei kiinnosta ja jotka eivät aiheeseen edes halua vaikuttaa. Tyytyväisyyden lisäksi vastanneiden nuorten mielikuva nuortenteatterissa esitettävistä aiheista myös näyttäisi vastaavan todellisuutta.

Kyselyni vastauksia ei luonnollisesti voi pitää yleispätevinä, sillä vastanneiden osuus kaikista Suomen nuorista on hyvin pieni. Nuortenteatteri-käsitteen laajuus ja vastanneiden ikähaarukka myös hankaloittaa vastausten analysointia. Osa vastaajista saattaa mieltää enemmän lapsille suunnatut esitykset nuortenteatteriksi, osa puolestaan kokee oman paikkansa aikuiskatsomoihin.

Joka tapauksessa vastaukset antavat osviittaa nuorten ajatuksista teatterista ja siitä, mitä nuoret teatterissa haluavat nähdä. Vastausten analysoinnissa täytyy kuitenkin ottaa huomioon se, että vaikka minä puhun ammattiteattereista, vastanneet nuoret eivät kuitenkaan välttämättä erottele ajatuksissaan ammatti- ja harrastajateatteria toisistaan. Vastaukset eivät siis anna täysin selkeää kuvaa siitä, mitä nuoret ajattelevat juuri ammattiteattereiden tarjonnasta, vaan heille suunnatusta teatteritarjonnasta yleensä.

4.4 Osallistava nuortenteatteri

Yksi selkeimmistä tutkimustuloksistani, joka on tullut esiin moneltakin näkökantilta, on se, että nuortenteatterin funktio on jossain määrin muuttunut nuoria osallistavaksi. Aineistoistani nousee selkeästi ajatus siitä, että nuortenteatterin tekijät ovat tai heidän tulisi olla jossain määrin nuoria. Tämä tulee enemmän tai vähemmän esiin niin teatterintekijöiden haastatteluista, ohjelmistoista kuin nuorten omista ajatuksista.

Nuoret käsittävät nuortenteatterin hyvin pitkälti teatteriksi, jossa nuoret ovat itse lavalla. Tällaiset vastaukset saattavat kertoa siitä, että nuoret myös haluavat ja toivovat näkevänsä nuoria lavalla. Joka tapauksessa nuorten itsensä mielestä nuorten paikka ei ole pelkästään katsomossa vaan myös näyttämöllä. Tätä mieltä näyttävät olevan jossain määrin myös teatterintekijät. Mikko Kouki (haastattelu 20.3.2015) esimerkiksi toi haastattelussa esiin, että koulujen kanssa tehtävä yhteistyö saattaisi lisätä mahdollisuutta saada nuoria näyttelijöitä lavoille, minkä hän näkisi hyvänä asiana.

Ammattiteattereiden näyttämöillä nähdään jonkun verran nuoria näyttelijöinä, mutta pääosin näissäkin esityksissä esiintyjät ovat aikuisia ammattinäyttelijöitä. Tästä syystä voisi ajatella nuortenteatterin näyttämöiden olevan enemmän harrastajapuolella, missä eri nuorisoteattereita ja nuortenryhmiä on ympäri maata. Myös kouluissa, ilmaisutaidontunneilla ja koulujen näytelmäkerhoissa, nuoret tekevät esityksiä kanssanuorille.

Ammattiteattereiden yhteydessä toimivat nuorisoteatterit näyttävät kuitenkin lisääntyneen. Luvussa kolme tuli esille Kansallisteatterin esitys *Lähtöjä*, jonka tekemisessä oli mukana Kansallisteatterin oma nuorten ilmaisutaitoryhmä. Kansallisteatterissa on vuodesta 2009 lähtien perustettu vuosittain uusi nuorten ilmaisutaitoryhmä, joka valmistaa esityksen. Nuorten taideprojektit ovat osa Kansallisteatterin yleisötyötä.³⁷ Myös Q-teatterissa on oma nuortenryhmä, Nuorten Teatteri, joka on osa Q-teatterin yleisötyötä. Nuorten Teatteri valmistaa vuosittain esityksen, joka esitetään Q-teatterin näyttämöllä.³⁸

Yleisötyöllä tarkoitetaan toimintaa, jonka tavoitteena on saada teattereihin myös sellaiset katsojat, jotka tavallisesti eivät käy teatterissa. Yleisötyön avulla voidaan esimerkiksi tutustuttaa katsojat teatterin tekemisen taustoihin ja tapoihin. Yksi tapa tehdä yleisötyötä on teatterikasvatus, jota tehdään usein lasten ja nuorten parissa. Lapsia ja nuoria voidaan käyttää apuna esimerkiksi yhteisesityksen valmistamisessa.³⁹

Kansallisteatteri ja Q-teatteri ovat esimerkkejä ammattiteattereista, joissa toimii nuorisoryhmä. Nuorisoryhmän kanssa tehdään yhteisesityksiä ja esitykset otetaan osaksi teatterin ohjelmistoa. Näissä tapauksissa lavalla siis ovat nuoret. Sekä Kansallisteatterin että Q-teatterin nuortenprojektit ovat osa yleisötyötä, joten tarkoituksena on tutustuttaa nuoret teatterin tekemiseen ja saada nuoret innostumaan teatterista. Maarit Pyökäri nosti esiin haastattelussa, että tuomalla teatterin tekemisen tavat tutuiksi nuorille, saadaan aikaan kiinnostus kyseistä taiteenlajia kohtaan (Pyökäri, haastattelu 15.4.2015). Ammattiteattereiden yhteydessä toimivat nuorisoryhmät todennäköisesti saavat nuoret kiinnostumaan myös esitysten katsomisesta uudella tavalla. Yleisötyön tavoitteena onkin osaltaan myös kasvattaa nuorista teatterissakävijöitä.

³⁷ <http://www.kansallisteatteri.fi/ytya-kansallisteatterin-yleisotyo/ytya-projektiarkisto/> (viitattu 26.11.2015)

³⁸ <http://www.q-teatteri.fi/yleisotyo/> (viitattu 26.11.2015)

³⁹ <http://www.yleisotyo.fi/index.php?page=mitae> (viitattu 26.11.2015)

Yleisötyön näkökulma siitä, että nuoret saataisiin kiinnostumaan teatterista tekemisen kautta, on yksi syy siihen, miksi nuoria otetaan teatterin tekemiseen mukaan. Kaikissa teattereissa ei kuitenkaan tehdä yleisötyötä erityisesti nuorten kanssa tai oteta nuoria lavalle. Kuitenkin nuorten osallisuus näkyy muuallakin.

Käsitlemäni ohjelmistoaineisto sisälsi muutamia esityksiä, joiden käsikirjoitusten pohjana tai apuna on hyödynnetty muun muassa nuorten kirjoituksia tai haastatteluja esitysten aiheista. Yksi tällainen esitys on Ahaa Teatterin *Pussaus-Koppi*. Nuorilta ammennetaan aiheita ja ajatuksia, joiden pohjalta tehdään esitys.

Syy tähän on varmasti siinä, että näin esityksistä saadaan aidosti nuoria koskettavia. Toisten nuorten ajatukset antavat toisenlaisen todellisuuspohjan kuin se, että aikuinen olisi yrittänyt arvata, mitä nuorten päässä liikkuu. Niin Mikko Kouki, Christian Lindroos kuin Jaakko Loukkolakin puhuivat haastatteluissa sukupolvien välisestä kuilusta nuorten ja aikuisten välillä. Nuorten maailma on jatkuvassa muutoksessa ja uudet trendit ja kiinnostuksen kohteet vaihtelevat tiuhaan. Aikuisten on haasteellista löytää esityksiin nuoria kiinnostava näkökulma, koska he ovat ulkopuolisia nuorten maailmasta. (Lindroos, haastattelu 10.2.2015; Kouki, haastattelu 20.3.2015; Loukkola, haastattelu 3.2015.) Nuorten ideoiden, ajatusten ja kirjoitusten käyttäminen osana nuortenteatteriesitysten käsikirjoituksia tekee tekijöiden pyrkimyksestä tehdä nuoria puhuttelevia esityksiä helpompaa. Esityksen ja katsojien pitää puhua samaa kieltä, jotta esitys on kiinnostava ja nuori jaksaa seurata sitä.

Nuorten ottaminen mukaan nuortenesityksiin kertoo myös siitä, että teatterintekijät haluavat tuoda nuorten oman äänen esiin. Nuorilla on oikeus tuoda omat ajatuksensa esille ja käsitellä niitä myös teatterin keinoin. Tämän voi ajatella olevan myös eettinen valinta siitä, kenellä on oikeus kertoa nuorten elämästä ja ajatuksista.

Harrastajapuolella nuorten omakohtaisuus ja oma ääni näkyvät ja kuuluvat selkeästi. Nuorisoryhmien esitykset näyttävät nykypäivänä olevan lähes poikkeuksetta työryhmä- tai aihelähtöisiä esityksiä. Esimerkiksi vuosittain Kankaanpäässä järjestettävän valtakunnallisen nuorisoteatteritapahtuma Ramp-

pikuumeen katselmusohjelma on muutaman viime vuoden aikana koostunut pääsääntöisesti yhteisöteatteriesityksistä. Ramppikuume on 13–20-vuotiaille nuorisoteatteriryhmille tarkoitettu valtakunnallinen teatterikatselmus, jonne ryhmät hakevat ympäri Suomea.⁴⁰

Yksi syy siihen, että harrastajapuolella tehdään runsaasti työryhmälähtöisiä esityksiä voi osittain johtua nuorille kirjoitettujen näytelmätekstien puutteesta. Itse luulen, että pääsyyn siihen on kuitenkin nuorten tarve päästä kertomaan ja tekemään esityksiä heitä koskettavista ja kiinnostavista aiheista. Ehkä harrastajateatterin traditio nuorten keskuudessa on muutenkin muuttunut, eivätkä ohjaajatkaan enää halua vain valita valmista näytelmätekstiä ja harjoitella sitä niin sanotulla perinteisellä tavalla. Varmasti myös nykyteatterin trendi kannustaa harrastajiakin kokeilemaan erilaisia esitysten toteutustapoja.

Eri nuorisoteattereita ja -ryhmiä on ympäri Suomea valtavasti. Nuoret selkeästi haluavat tehdä ja esiintyä. Unga Teaternin taiteellinen johtaja Christian Lindroos (haastattelu 10.2.2015) on havainnut, että vaikka nuoret eivät tulisi teatteriin katsojiksi tai olisi kiinnostuneita esityksistä katsojapositioista, he haluavat itse olla lavalla. Innostus teatterin tekemiseen on hänen mielestään suurta.

Tamperelainen ilmaisutaidonopettaja ja vapaan sivistyskentän harrastajaryhmien ohjaaja Jyri Siimes (haastattelu 18.11.2015) kokee, että kiinnostus teatteriharrastukseen nuorten parissa on jossain määrin lisääntynyt viime vuosina, muttei merkittävästi. Siimeksen mukaan varsinkin Tampereen seudulla ryhmät täyttyvät nopeasti, jos vain on mahdollisuus päästä harrastamaan teatteria.

Siimes näkee, että teatteriharrastusten siirtymisellä enenevissä määrin koulun ulkopuolella tapahtuvaksi toiminnaksi on ollut vaikutusta teatteriharrastuksen suosioon. Koulun ulkopuolisissa ryhmissä koulumaailman vakiintuneet sosiaaliset roolit eivät ole voimassa ja nuori pääsee toteuttamaan itseään eri tavalla. (Siimes, haastattelu 18.11.2015.)

Jyri Siimes (haastattelu 18.11.2015) arvelee, että eräänlainen ilmaisun tarve osaltaan vaikuttaa nuorten kiinnostukseen teatteria kohtaan. Toisaalta ilmaisun ja esiintymistaidon merkityksen korostaminen juontaa juurensa Siimeksen mielestä enemmän suomalaisten mielikuvasta itsestään ujona ja jurona kansana. Tällä ilmaisulliset taidot nähdään tärkeinä, jolloin teatteri muuttuu itse tarkoituksen sijaan välineeksi.

⁴⁰ <http://www.ramppikuume.net/> (viitattu 30.11.2015)

Siimes näkee, että varsinaisen ilmaisuntarpeen sijaan nykynuorilla on tarve fyysiseen tekemiseen ja vuorovaikutukseen. Nykypäivänä kommunikointi ja vuorovaikutus tapahtuvat hyvin pitkälti verkossa ja sosiaalisen median kautta. Interaktiivisen kanssakäymisen ja yhteiskunnan aikakaudella nuorten fyysisen läsnäolon tarve on lisääntynyt. (Siimes, haastattelu 18.11.2015.)

Nuorten kiinnostuksen ja halun olla itse lavalla voisi arvella olevan myös jonkinlainen kulttuurinmuutos. Viimeisen reilun kymmenen vuoden aikana esimerkiksi televisioviihde on tarjonnut hyvin paljon erilaisia formaatteja, joissa niin sanotut tavalliset ihmiset ovat päässeet esittelemään kykyjään ja kilpailemaan parrasvaloista. Mielestäni on perusteltua olettaa, että yleinen ilmapiiri kannustaa ja innostaa myös nuoria tulemaan esille ja erilaisille näyttämöille.

Se, että eri viihdeohjelmat ovat tuoneet muun muassa teatterintekemistä tutuksi, on saattanut vaikuttaa siihen, että teatteri nähdään helposti lähestyttävämpänä. Myös Jyri Siimes (haastattelu 18.11.2015) arvelee, että nuorten kiinnostusta teatteriharrastukseen on lisännyt se, että teatteri on tullut ”marginaali-ilmiöstä” enemmän esille. Tähän on luonnollisesti vaikuttanut myös muut seikat kuin vain viihdeohjelmat.

Suomessa suuren suosion saavuttanut MTV:n viihdeohjelma *Putous* on pyörinyt televisiossa jo vuodesta 2010⁴¹. Kyseinen ohjelma on tuonut erityisesti improvisaatiota myös suuren yleisön tietoisuuteen ja varmasti myös innostanut nuoria improvisaation pariin. *Putouksen* sketsihahmokitailut puolestaan ovat saaneet aikaan fanituskulttuuria ja lapset ja nuoret matkivat hahmoja, viljelevät sitaatteja ja järjestävät omia sketsihahmokitailuja kouluissa.

Muita esimerkkejä kotimaisista teatteria sivuavista viihdeohjelmista ovat muun muassa Nelosen ohjelmat *Vino Show* ja *Tripla*. *Vino Show* on toistaiseksi vuosina 2014 ja 2015 esitetty improvisaatioon perustuva viihdeohjelma, jossa suomalaiset näyttelijät viihdyttävät katsojia erilaisilla improvisaatiotekniikoilla ja tehtävillä.⁴² *Tripla* puolestaan pureutuu sketsiviihteeseen ja on esitetty Nelosella syksyllä 2015. Ohjelmassa kolme suomalaisista näyttelijöistä koostuvaa joukkuetta tekee viikoittain vaihtuvista teemoista sketsejä ja kilpailevat keskenään.⁴³

⁴¹ http://www.iltalehti.fi/teevee/2010010910794091_tv.shtml (viitattu 30.11.2015)

⁴² <http://www.nelonen.fi/ohjelmat/vino-show> (viitattu 30.11.2015)

⁴³ <http://www.nelonen.fi/ohjelmat/tripla> (viitattu 30.11.2015)

Television viihdekulttuuri ja teatterinkin popularisointi on saattanut osaltaan lisätä kiinnostusta teatterinharrastamiseen nuorten keskuudessa. Innokkaita ja halukkaita tuntuu olevan paljon. Ilmaisutaidon opettaja Jyri Siimes (haastattelu 18.11.2015) sanoo, että vielä muutama vuosi sitten oli havaittavissa niin sanotun ”Idols-sukupolven” edustajia, jotka halusivat vain pääroolin. Jos se ei tullut kohdalle, nämä nuoret eivät halunneet mukaan lainkaan. Siimeksen mukaan tämä ilmiö on huomattavasti vähentynyt. Nykyään nuorille kelpaa mikä rooli vain, kunhan he saavat olla mukana. Eräänlainen ”tähtihakuisuus” on siis vähentynyt. Itse tekeminen ja mukana oleminen puolestaan houkuttelevat nuoria enemmän.

Olennaista näyttäisi siis olevan, että nuori pääsee esiintymään ja tekemään teatteria. Taustalla ei välttämättä ole unelma tähteydestä, vaan esiintymistä arvostetaan myös yleensä. Kaiken kaikkiaan siitä, että nuoret otetaan mukaan teatterin tekemiseen, hyötyvät sekä nuoret itse että teatteri. Nuorten mukaan ottaminen lisää heidän tuntemustaan ja käsitystään teatterista. Teatteri ja teatterintekijät puolestaan saavat nuorilta myös paljon. Yhdessä tehdessä myös teatterin ammattilaiset voivat oppia nuorilta paljon ja näin saada uusia eväitä esitysten tekemiseen, varsinkin nuorille tehtäviin esityksiin.

5. YHTEENVETO

Tämän pro gradu -tutkielman tarkoituksena on ollut pohtia ja tarkastella suomalaista nuortenteatteria. Pääkiinnostuksenkohteinani ovat olleet nuorille tehtävät esitykset ja niiden aiheet sekä se, mitä nuoret itse ajattelevat heille tehtävästä teatterista. Olen halunnut selvittää, mikä nuoria itseään kiinnostaa teatterissa. Pääaineistonani olivat muutamien suomalaisten ammattiteattereiden nuorille suunnatut ohjelmistot sekä itse teettämäni kyselytutkimus 13–19-vuotiaille nuorille. Näitä pääkohtia olen taustoittanut nuortenteatterin historialla, ohjelmistopolitiikan periaatteilla sekä teatterintekijöiden haastatteluilla. Lisäksi olen tilastojen perusteella kartoittanut nuortenteatterin määrää ammattiteattereissa.

Lasten- ja nuortenteatteri on kuulunut suomalaiseen teatteritarjontaan 1800-luvulta lähtien, ja sillä on ollut näistä ajoista asti vakiintunut asema teattereiden ohjelmistoissa. Nykyäänkin noin viidesosa valtionosuusteattereiden ohjelmistoista koostuu lasten- ja nuortenteatterista. Vapaissa ryhmissä määrä on isompi ja myös vaihtelevampi. Kuitenkin havaintojeni mukaan itse nuortenteatterin osuus tästä lasten- ja nuortenteatterin määrästä on huomattavan pieni.

Tutkielman edetessä on ilmennyt useampia syitä ja näkökantoja siihen, miksi nuortenteatteri on jäänyt teatteritarjonnassa vähemmistöön. Yksi selkeä syy näyttää olevan siinä, että nuorten ”nipputtaminen” yhdeksi ryhmäksi on hankalaa. 13–17-vuotiaat, jotka itse määritin nuortenteatterin kohderyhmäksi, on laaja joukko niin erilaisten kiinnostuksen kohteidensa kuin kehityksensä puolestakin. Kohderyhmän laajuuden vuoksi teattereissa tunnutaan jossain määrin myös ajattelevan, että nuoret eivät varsinaisesti tarvitse juuri heille kohdistettuja teatteriesityksiä, vaan he voivat mennä katsomaan joko lastenteatteria tai aikuisille suunnattuja esityksiä. On hyvä, jos nuoret käyvät katsomassa monenlaista teatteria. Kaikki nuoret eivät kuitenkaan välttämättä löydä paikkaansa lasten- tai aikuistenesityksistä.

Nuoret ovat kriittinen kohderyhmä, joille kiinnostavien esitysten tekeminen nähdään tekijöiden mielessä haastavaksi. Teettämissäni haastatteluissa nousi useasti esiin niin sanottu sukupolvien välinen kuilu tekijöiden ja vastaanottajien välillä. Vaikka kaikki olemme olleet nuoria, nykypäivän nuoret kuitenkin ovat kiinnostuneita ja puhuvat eri asioista kuin me omassa nuoruudessa. Nuorten maailma on jatkuvassa muutoksessa ja siinä on vaikea pysyä ulkopuolisena mukana. Tekijöiden onkin syytä löytää yhteinen kieli nuorten katsojien kanssa.

Nykypäivän kulttuurissa teatteri joutuu taistelemaan asemastaan ja kiinnostavuudestaan muiden ajanviettomahdollisuuksien kanssa. Nuorten saaminen oma-aloitteisesti katsomoon on hankalaa. Nuoret tulevat teatteriin tämän tutkimuksen aineiston perusteella eniten perheen kanssa. Iso osa myös kävi mieluiten perheen kanssa teatterissa. Koko perheen esityksiin on siis syytä panostaa, jotta kaikki löytävät esityksistä tarttumapintaa.

Yhtenä tekijänä näyttäytyy se, ettei varta vasten nuorille kirjoitettuja näytelmiä ole paljoa. Nähtävästi nuortennäytelmä ei ole näytelmäkirjailijoiden keskuudessa suosittu laji. Ehkä nuorille sopivan aiheen valinta koetaan kirjoittajien keskuudessa hankalaksi. Tämä saattaa kertoa siitä, että myöskään dramaturgikoulutus ei keskity juuri nuortennäytelmiin, vaikka en olekaan perehtynyt Teatterikorkeakoulun opetussuunnitelmiin tai -sisältöihin. Jos näin kuitenkin on, on syytä pohtia, mistä tämä johtuu. Onko nuortennäytelmä tekstilajina epäkiinnostava vai kenties liian haastava?

Sitä, että nuorille ei tehdä kohdennettuja esityksiä, perustellaan usein taloudellisella riskillä. Totta on, että lasten- ja nuortenteatterin esitykset ovat yhtä kalliita tehdä kuin muutkin esitykset eikä lippuhintoja ei voi nostaa aikuisten näytelmien tasolle. Tiia Kurkelan (2000) havaintojen perusteella lipputuloja enemmän teatterin talouteen vaikuttaa kuitenkin avustusrahan määrä. Nuortenteatteri tarvitsisi kin enemmän julkista rahoitusta, jotta sen tekeminen olisi taloudellisesti kannattavampaa ja turvattumpaa.

Tämän hetken heikossa taloustilanteessa lisärahoituksen saaminen eritoten nuortenteatterin tekemiseen voi olla hankalaa. Kulttuurille ja teatterille osoitetut määrärahat pienenevät ja monet teatterit ovat tukalassa taloudellisessa tilanteessa. Avustuksia jaetaan harkitummin ja vähemmän. Nuortenteatterin tukemisen voikin ajatella olevan eräänlainen arvovalinta päättäjiltä. Minkälaiset kohteet koetaan tukemisen arvoisiksi ja millaista kulttuuria kannustetaan kehittämään?

Tutkielmaprosessin aikana on noussut useamman kerran esiin termi ”arvostus”. Nuortenteatterin kohdalla vaikuttaa olevan osittain kysymys siitä, arvostammeko nuoria teatterin katsojina ja yleensä. Arvostus nuoria kohtaan näkyy siinä, löytyykö nuortenesityksiä teattereiden ohjelmistoista. Nuortenteatteri ohjelmistoissa viestii siitä, että tekijät kokevat nuorille tekemisen tärkeänä ja haluavat myös nuoria katsojia katsomoon. Arvostus liittyy myös siihen, että nuorten oma ääni tuodaan kuuluviin. Nuoret otetaan yhä useammin mukaan esitysten ideointiin tai valmistukseen. Tämä liittyy myös tekemisen eettisiin valintoihin. Nuortenesityksissä hahmot ovat usein nuoria henkilöitä. Kenellä on oikeus puhua näiden nuorten suulla?

Asennetta nuortenteatteria kohtaan voisi kohentaa monella tavalla. Niin tekijät kuin teatterin kuluttajatkin voivat pohtia, mihin ovat valmiita panostamaan. Haluaako teatteri profiloitua sellaiseksi teatteriksi, joka tarjoaa myös marginaaliyleisölle, tässä tapauksessa nuorille esityksiä? Teatterin yleisöt voivat puolestaan pohtia, näkevätkö he nuortenteatterista maksamisen ja teatterielämysten tarjoamisen nuorille arvokkaana. Itse olen tällä pro gradu -tutkielmalla halunnut antaa nuortenteatterille uudenlaista arvoa ja avata sitä enemmän myös tutkimuksen kentälle.

Tutkielmani tärkein fokus on ollut nuortenteatterin ohjelmistoissa sekä nuorten omissa ajatuksissa nuortenteatterista. Ohjelmistoja tutkimalla olen selvittänyt, mistä aiheista nuorille tehdään esityksiä suomalaisissa ammattiteattereissa. Aiheiden voisi sanoa olevan niin sanotusti perinteisiä. Esitykset käsittelevät ihmissuhteita, nuoren elämän ilmiöitä ja ongelmia, nuorten tulevaisuutta sekä yleisesti historiaa tai identiteetin muodostumista. Tarkkaa aiheiden kategorisointia on kuitenkin hankala tehdä. Esitysten aiheet vaikuttavat niin sanotusti yleisaiheilta, jotka koskettavat kaikkia nuoria.

Tällaiset ”yleisaiheet” saattavat olla nuortenteatterin kohdalla järkevä ratkaisu. Seurustelu- ja kaverisuhteet ja tulevaisuuden valintojen pohtiminen koskettavat lähestulkoon kaikkia nuoria. Jos tekijät haluavat tavoittaa nuorten heterogeenisen joukon mahdollisimman laajasti, on se näin mahdollista. Spesifimpiä aiheita käsittelevät esitykset saattaisivat karsia nuortenteatterin yleisöpohjaa entisestään.

Toisaalta esimerkiksi koulukiusaamista tai ystävyyttä käsittelevät esitykset on helppo myydä tahoille, joiden kanssa nuoret tulevat teatteriin. Yksi näistä on koulu. Vaikka esimerkiksi Mikko Kouki ja Maarit Pyökäri sanovat, etteivät koulujen odotukset suoranaisesti vaikuta esitysten sisältöihin, koululaisryhmät ovat nuortenteatterin kohdalla olennaisia katsojaryhmiä. IdeaTeatterin Jaakko Loukkola ja Ahaa Teatterin Pia Hakala kertovat koulujen odotusten vaikuttavan hyvinkin paljon esitysten sisältöihin. Koulukiusaamisesta tai seurustelusta on myös helppo keskustella kouluissa.

Teettämäni kyselyn perusteella nuoret kuitenkin haluavat nähdä näitä aiheita, joita ohjelmistoaineistossani tuli esille. Nuoria kiinnostaa teatterissa eniten esitykset, jotka käsittelevät ihmissuhteita, nuoruuteen liittyviä ilmiöitä tai fantasiamaailmaa. Myös perhe-elämä ja koulumaailma ovat kiinnostavia. Kaikki teemat, paitsi fantasiamaailma, ovat edustettuina käsittelemässäni aineistossa. Suhteessa niihin teemoihin, joita nuoret mainitsevat haluavansa teatterissa käsiteltävän, nuortenteatterin ohjelmistot vastaavat nuorten toiveita. Valtaosa kyselyyn vastanneista ilmaisi pitävänsä nuortenteatterin aiheita kiinnostavina. Suurin osa näyttäisi siis olevan tyytyväisiä nuortenteatterin esitysten aiheisiin, vaikka joukkoon mahtuu myös niitä, jotka eivät pidä nuortenteatterin aiheita kiinnostavina tai osaa sanoa mielipidettään.

Joka tapauksessa ohjelmistanalyysini kuvastaa, että nykypäivän nuortenteatteri jatkaa 1960- ja 1970-luvuilta lähtöisin olevaa tapaa tehdä esityksiä nuorten elämää koskettavista aiheista. Esitysten hahmot ovat pääsääntöisin nuoria henkilöitä. Tämä on nähtävästi myös nuoria kiinnostava asia, sillä kyselyaineistoni perusteella nuoret haluavat eläytyä teatterissa eri hahmoihin. Erilaiset tarinat ovat nuorten mielestä kiinnostavin asia teatterissa. Eläytyminen omanikäisiin hahmoihin ja tätä kautta omassa elämässä askarruttavien asioiden käsitteleminen vetoaa nuoriin.

Teatterintekijöiden ja asiantuntijoiden, myös minun, ajatuksissa nuortenteatteria tulisi tehdä ja tarjota enemmän. Teettämäni kyselyn perusteella nuoret vaikuttaisivat kuitenkin olevan tyytyväisiä olemassa olevaan teatteritarjontaan. Huomattava osa myös haluaa käydä katsomassa aikuisten esityksiä. Kyseessä on mielenkiintoinen ristiriita, jota on syytä pohtia. Haluavatko nuoret edes käydä katsomassa suoraan omalle ikäluokalleen suunnattuja esityksiä? Onko kyseessä vain aikuisten mielikuva siitä, että nuorille pitää tehdä teatteria?

Se, että nuoret haluavat käydä katsomassa aikuisten esityksiä, ei välttämättä tarkoita sitä, etteivätkö nuoret olisi kiinnostuneita myös nuortenteatterista. Ehkä tulokset kertovat siitä, että nuoria kiinnostaa teatteri laajasti. Kyseessä voi olla nuorten halu kokea itsensä myös aikuisten ryhmään kuuluviksi. Varsinkin mitä vanhemmista nuorista on kyse, ”luokittelu” nuoriin ei houkuttele. Totta on, että suurin osa aikuisten esityksistä on myös nuorille soveltuvia ja tarjoavat tarttumapintaa myös heille.

Toisaalta nuoret tuntuvat haluavan nähdä ikätovereitaan teatterin lavalla. Yhtenä merkittävänä tutkimustuloksena voi pitää sitä, että nuoret mieltävät nuortenteatterin hyvin pitkälti sellaiseksi teatteriksi, jossa nuoret ovat itse esiintyjinä. Koska ammattiteattereiden lavoilla nuoret näyttelijät ovat esillä harvemmin, voi näiden tutkimustulosten valossa nuortenteatterin näyttämöiden ajatella olevan ainakin jossain määrin harrastajateatterin puolella. Jos harrastajapuolella on tarjolla nuortenesityksiä, ammattiteattereista haetaan ehkä muunlaisia esityskokemuksia.

Jos harrastajateatteri on se foorumi, jossa nuortenteatteri elää ja voi hyvin, tulisi siihen myös panostaa entistä enemmän. Ehkä nuortenteatteri on parhaimmillaan silloin, kun nuoret tekevät sen itse. Harrastuksen tukeminen kannustaa nuoria tutustumaan teatteriin laajemmin ja saattaa saada nuoret kiinnostumaan teatterin katsomisesta enemmän.

Koska ikätovereiden näkeminen teatterinlavalla kiinnostaa nuoria, on ammattiteattereilla mahdollisuus saada nuoret kiinnostumaan nuortenesityksistä uudella tavalla. Harrastaja- ja ammattiteattereiden

den yhteistyö voi olla avainasemassa uusien nuortenteatterin tekemismuotojen syntymisessä. Ammatillaiset voisivat ottaa nuoria esiintymään produktioihinsa. Tässä voisi hyödyntää olemassa olevia nuorisoryhmiä tai tehdä koulujen kanssa yhteistyötä. Kansallisteatterin ja Q-teatterin nuorten kanssa tehtävät teatterikasvatusprojektit toimivat esimerkkeinä tällaisesta yhteistyöstä. Harrastajien ja ammattilaisten yhteisproduktiot voisivat synnyttää nuortenteatterin saralla aivan uudenlaisen tekemisen tavan.

Muutenkin sana ”yhteistyö” vaikuttaa olevan avainasemassa nuortenteatteria pohdittaessa. Selkeästi nuortenteatterin on hankala tulla toimeen omillaan. Yhteistyö nuorten kanssa voi tarjota monenlaisia mahdollisuuksia. Sen lisäksi, että nuoret tulisivat näyttelijöiksi, nuorten kanssa voisi tehdä yhteistyötä myös käsikirjoitusten saralla. Nuorten tuottamien materiaalien ottaminen osaksi käsikirjoituksia tuo nuorten omaa ääntä ja näkökulmaa enemmän esiin. Havaintojeni mukaan nuortenteatterissa on tänä päivänä paljon osallistavia piirteitä. Nuortenteatterin funktion voikin sanoa muuttuneen ainakin osittain osallistavaksi. Nuoria selvästi osallistetaan nuortenteatterin tekemiseen jo nyt. Osallistumisen mahdollisuuksia voisi laajentaa ja viedä eteenpäin entisestään.

Koulut voivat olla yhteistyössä merkittävässä asemassa. Jo aiemmin mainitsin, että koululaisryhmät ovat merkittävä osa nuortenteatterin yleisöjä. Yhteistyötä koulujen kanssa voi tehdä, jotta nuoret saadaan katsomoihin. Koulut voisivat tuottaa myös materiaaleja esityksiä ja käsikirjoituksia varten. Koulut voivat myös hyödyntää esityksiä ja teatteria yleensä oppimisen välineinä. Joka tapauksessa koulujen merkitystä nuortenteatterin yhteydessä ei voi kiistää.

Yhteistyöproduktiot eri tahojen välillä ulottuvat myös eri taidelaitoksiin ja teattereihin. Jos nuortenteatterin tekeminen yksin on teatterille riski tai jopa mahdotonta, ratkaisuna voi nähdä yhteistyöt muiden teattereiden kanssa. Yhteisproduktiot esimerkiksi orkesterien kanssa voivat tarjota helpotusta taloudellisten paineiden ja resurssien edessä.

Loppujen lopuksi mieleen nousee kysymys, mitä haluamme nuortenteatterin olevan. Onko nuortenteatterin funktio tarjota kasvattavia ja opettavia esityksiä? Onko nuortenteatteri nuorille foorumi päästä esiintymään? Vai haluammeko nuortenteatterin olevan perinteisessä mielessä esitysten katsoamista varten, vai jotain muuta? Yhtä selkeää vastausta ei voi antaa, eikä se olisi mielekästäkään. Vastaus on varmasti tekijäkohtainen ja riippuu tekijöiden tarkoituksesta tehdä nuortenteatteria. Ehkä nuortenteatteri voi olla kaikkia näitä tai vaihdella painopistettään.

Nuortenteatteri kokonaisuudessaan näyttäisi sisältävän paljon erilaisia kehittymismahdollisuuksia ja uusia tapoja tehdä sitä. Nuortenteatterin aseman parantamiseksi voi tehdä paljon. Siihen voi vaikuttaa monet eri tekijät ja tahot. Jatkossa olisi mielenkiintoista paneutua enemmän juuri ammatti- ja harrastajateattereiden yhteistyöhön sekä nuortenteatterin osallistavaan puoleen.

Pro gradu -tutkielmani keskeisenä tarkoituksena on ollut pohtia, vastaako nuortenteatterin tarjonta kysyntää. Vastauksena voi esittää, että pääsääntöisesti kyllä. Suurin osa nuorista vastaajista vaikuttaa olevan tyytyväisiä teatteritarjontaan, joka koskettaa heitä. Absoluuttisena totuutena ei voi osoittaa, että nuorten tyytyväisyys teatteritarjontaan koskettaisi pelkästään nuortenteatteria. Jos nuoret kuitenkin ovat tyytyväisiä teatteritarjontaan ylipäätään, näen tämän positiivisena asiana. Se kertoo siitä, että teatterit ovat onnistuneet tarjoamaan kriittiselle kohderyhmälle kiinnostavia esityksiä ja hyviä kokemuksia.

Kaikki nuoret eivät koe nuortenteatterin aiheita kiinnostavina tai ole kiinnostuneita teatterista lainkaan. Kaikkien ei tietysti tarvitsekaan kokea teatteria omana paikkanaan tai olla kiinnostuneita siitä. Näidenkin nuorten mielipidettä on kuitenkin tärkeä kuulla ja saada kehitysehdotuksia siitä, mikä heitä voisi kiinnostaa nuortenteatterissa. Näin näillekin nuorille voisi tarjota uusia kokemuksia teatterikatsomossa.

Tämän tutkielman kohdejoukko oli luonnollisesti vain murto-osa suomalaisista nuorista. Jatkossa olisi mielenkiintoista tutkia kysynnän ja tarjonnan kohtaamista isomman otoksen kanssa. Vastaisivatko tämän tutkielman tulokset isomman joukon mielipidettä? Mielenkiintoista olisi myös muutama vuoden päästä tutkia uudelleen samaa aihetta ja tarkastella, ovatko nuortenteatterin aiheet muuttuneet tämän tutkielman tuloksista. Nuoret myös muuttuvat koko ajan. Ovatko tämän päivän nuoria kiinnostavat aiheet kiinnostavia enää niiden joukossa, jotka ovat nuoria muutaman vuoden päästä?

Nuortenteatterin aihepiiristä löytyisi useita tutkimuksen kohteita, joihin myös teatterintutkimus voisi enemmän paneutua. Teatterissa käymisen jatkumon tutkiminen olisi myös mielenkiintoista. Miten nuorena koetut teatterielämykset ja se, miten on oppinut käymään teatterissa, vaikuttavat teatterissa käymiseen aikuisena? Nuoret ovat teatterin jatkuvuuden kannalta tärkeässä asemassa. Sen vuoksi heitä ei tule unohtaa teatterin katsojina.

LÄHTEET

KYSELYTUTKIMUS

Nuoret ja teatteri -kyselyn vastaukset. Materiaali tekijän hallussa.

TUTKIMUSHAASTATTELUT

Hakala, Pia 8.4.2015, sähköpostihaastattelu. Haastattelijana Karoliina Ailasmaa (tekijä myöh. Hursti).

Kouki Mikko, 20.3.2015, Tampere. Haastattelijana Karoliina Ailasmaa (tekijä myöh. Hursti).

Lindroos, Christian 10.2.2015, Skype-haastattelu. Haastattelijana Karoliina Ailasmaa (tekijä myöh. Hursti).

Loukkola, Jaakko 9.3.2015, sähköpostihaastattelu. Haastattelijana Karoliina Ailasmaa (tekijä myöh. Hursti).

Pyökäri, Maarit 15.4.2015, sähköpostihaastattelu. Haastattelijana Karoliina Ailasmaa (tekijä myöh. Hursti).

Siimes, Jyri 18.11.2015, Skype-haastattelu. Haastattelijana Karoliina Hursti.

PAINETUT LÄHTEET

Heikkilä, Tarja 2008: Tilastollinen tutkimus. 7. uudistettu painos. Helsinki. Edita.

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2000: Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki. Yliopistopaino.

Kurkela, Tiia 2000: Hyvinvointivaltion lippuluukulla: Teattereiden ohjelmistopoliittiset ja taloudelliset selviytymiskeinot rahoitusympäristön muutoksissa. Helsinki. Taiteen keskustoimikunta.

Lonka, Pipsa 2012: ”Mikä on lastennäytelmä?” Teoksessa Salminen, Paula & Snicker, Elina (toim.): *Jumalainen näytelmä. Dramaturgisia työkaluja*. Helsinki. Like Kustannus Oy. 108–115.

Muje, Sanna (toim.) 2007: Totem-teatteri ja lastenteatterin uudet askeleet. Helsinki. Like.

- Mustonen, Eeva 2003: ”Puhutaan meistä – lasten- ja nuortennäytelmä”. Teoksessa Huhtala, Liisi, Grönn, Karl, Loivamaa, Ismo & Laukka, Maria (toim.): *Pieni suuri maailma. Suomalaisen lasten- ja nuortenkirjallisuuden historia*. Helsinki. Tammi. 233–239.
- Mustonen, Eeva 2010a: ”Suomalaisen lasten- ja nuortenteatterin varhaisvaiheita”. Teoksessa Seppälä, Mikko-Olavi & Tanskanen, Katri (toim.): *Suomen teatteri ja draama*. Helsinki. Like Kustannus Oy. 227–236.
- Mustonen, Eeva 2010b: ”Vastakulttuurista vakiintumiseen ja moniäänisyyteen – suomalainen lasten- ja nuortenteatteri 1970-luvulta nykypäivään”. Teoksessa Seppälä, Mikko-Olavi & Tanskanen, Katri (toim.): *Suomen teatteri ja draama*. Helsinki. Like Kustannus Oy. 354–369.
- Mustonen, Eeva & Suutela, Hanna (toim.) 2000: *För en växande publik. Skolteatern/Unga Teatern 1960–2000*. Espoo. Unga Teatern.
- Myllyniemi, Sami 2009: *Taidekohtia. Nuorisobarometri 2009*. Helsinki. Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto, julkaisuja 97.
- Paavolainen, Pentti 1992: *Teatteri ja suuri muutto. Ohjelmistot sosiaalisen murroksen osana 1959–1971*. Helsinki. Kustannus Oy Teatteri.
- Palmén, Johanna 2014: ”Haluttu”. *Image*. Toukokuu/2014. 26–34.
- Rusanen, Soile 2001: ”Teatteri – huutolaislapsi suomalaisessa koulussa.” Teoksessa Korhonen, Pekka & Østern, Anna-Lena (toim.): *Katarsis. Draama, teatteri ja kasvatus*. Jyväskylä. Atena Kustannus Oy. 47–60.
- Sorjonen, Hilppa 2004: *Taideorganisaation markkinaorientaatio. Markkinaorientaation edellytykset ja ilmeneminen esitystaideorganisaation ohjelmistosuunnittelussa*. Helsinki. Helsinki School of Economics.
- Teatterikasvatustyöryhmän muistio, 1982: *Teatterikasvatus*. Helsinki. Kouluhallitus.
- Wacklin, Matti 2010: *Teatteria kiikkulaudoilla*. Tampere. Teatteri 2000.
- Waronen, Aune 2008: ”Missä se luuraa? Moni ammattiteatteri on unohtanut nuorison”. *Teatteri*. 1/2008. 30–32.

PAINAMATTOMAT LÄHTEET

Ahaa Teatterin esittely:

<http://www.ahaateatteri.com/4> (viitattu 4.11.2014)

Ahaa Teatterin historia ja ensi-illat:

<http://www.ahaateatteri.com/7> (viitattu 4.11.2014)

Brev till världens ände -esityksestä kirjoitettu uutinen:

<http://svenska.yle.fi/artikel/2010/02/04/vanskap-och-olikheter-pa-unga-teatern> (viitattu 19.11.2014)

Bränt barn leka bäst -esityksen kuvaus Unga Teaternin vuosikertomuksessa 2013, s. 8:

<http://www.ungateatern.fi/Unga%20Teatern%202013.pdf> (viitattu 19.11.2014)

Fucking Åmål -esityksen (Riihimäen teatteri) esittely:

http://www.tinfo.fi/site/?lan=1&page_id=29&mode=premieres&premiere_id=1327 (viitattu 6.1.2015)

Fucking Åmål -esityksen (Kokkolan kaupunginteatteri) tiedot:

http://ilona.tinfo.fi/esitys_tieto.aspx?id=33411 (viitattu 6.1.2015)

Hellppoo rahaa -esityksen arvostelu:

http://www.teatterikeskus.fi/index.php?option=com_content&view=article&id=462&catid=19%3Aarvostelut&lang=fi (viitattu 14.11.2014)

IdeaTeatterin nettisivut:

<http://www.ideateatteri.net/index.php> (viitattu 19.11.2014)

Ihana meri -esityksen esittely:

<http://t7.uta.fi/fi/events/events.php?cat=2&item=164> (viitattu 14.11.2014)

Kansallisteatterin nuorten taideprojektit:

<http://www.kansallisteatteri.fi/ytya-kansallisteatterin-yleisotyo/ytya-projektiarkisto/> (viitattu 26.11.2015)

Katso päin -esityksen tapahtumakuvaus:

<http://tamperelainen.ly.stage.wunder.io/tapahtumat/236053-katso-pain> (viitattu 17.11.2014)

Koppi-esityksen esittely:

<http://www.teatteri.kokkola.fi/ohjelma/koppi> (viitattu 4.1.2015)

Kuolleen kuninkaan kaupunki -esityksen tapahtumakuvaus:

<https://mbasic.facebook.com/events/194457117248861> (viitattu 17.11.2014)

Kuvaaminen kielletty -esityksen esittely:

<http://www.ideateatteri.net/kuvaaminenkielletty.php> (viitattu 28.12.2014)

Lähtöjä-esityksen esittely:

<http://www.kansallisteatteri.fi/teatterikasvatus/projektiarkisto/> (viitattu 8.1.2015)

Noppa-esityksen esite:

<http://www.ideateatteri.net/pdf/noppa-esite.pdf> (viitattu 28.12.14)

Nuorisolaki:

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060072> (viitattu 30.10.2014)

Näetkö punaista? -esityksen esite:

<http://www.ideateatteri.net/pdf/NaetkoPunaista-esite.pdf> (viitattu 28.12.2014)

Näytelmäkulman hakukone:

[http://www.dramacorner.fi/fi/naytelmat-ja-kirjailijat?o=k&f=a&t\[0\]=5](http://www.dramacorner.fi/fi/naytelmat-ja-kirjailijat?o=k&f=a&t[0]=5) (viitattu 5.11.2015)

Näytelmät.fi -sivuston hakukone:

<http://www.naytelmat.fi/index.php?view=searchForm> (viitattu 5.11.2015)

Otello -esityksen kuvaus:

<http://www.ahaateatteri.com/47> (viitattu 17.11.2014)

Pussaus K-oppi -esityksestä tehty juttu Pohjalainen-lehdessä 11.2.2012:

<http://www.pohjalainen.fi/kulttuuri-ja-viihde/elokuvat-ja-videot/pussaus-k-oppi-tutkii-nuoruutta-1.1144251> (viitattu 17.11.2014)

Putous-ohjelman alkamisesta kertova uutinen:

http://www.iltalehti.fi/teevee/2010010910794091_tv.shtml (viitattu 30.11.2015)

Q-teatterin yleisötyö nuorille:

<http://www.q-teatteri.fi/yleisotyo/> (viitattu 26.11.2015)

Ramppikuume-tapahtuman nettisivut:

<http://www.ramppikuume.net/> (viitattu 30.11.2015)

Svårast är det med dom värdelösa -esityksen kuvaus:

<http://blaufrau.com/2011/05/22/svarast-ar-det-med-dom-vardelosa/> (viitattu 19.11.2014)

Teatterin tiedotuskeskus TINFO:n dokumentti lasten- ja nuortenteatterin vaiheista, kirjoittanut Eeva Mustonen:

http://www.tinfo.fi/dokumentit/lyhyt_suomalaisen_lastenteatterin_historia_2503111000.pdf (viitattu 6.11.2014)

Teatterin tiedotuskeskus TINFO - Ilona-esitystietokanta:

http://ilona.tinfo.fi/esitys_haku.aspx?lang=fi (viitattu 29.12.2014)

Teatterin tiedotuskeskus TINFO – Teatteritilastot:

<http://www.tinfo.fi/fi/teatteritilastot> (viitattu 14.12.2015)

Teatterin tiedotuskeskus TINFO – Teatteritilastot vuosilta 2007–2013:

<http://www.tinfo.fi/fi/teatteritilastot>

Teatteri Taiminen internetsivut:

<http://www.taimine.fi/> (viitattu 7.1.2015)

Toinen vasemmalta -esityksen esittely:

<http://2011.teatterikesa.fi/paaohjelmisto/toinen-vasemmalta/> (viitattu 14.11.2014)

Toinen vasemmalta -esityksen tapahtumakuvaus:

<http://www.lansivayla.fi/tapahtumat/16997-ahaa-teatteri-toinen-vasemmalta> (viitattu 14.11.2014)

Tripla -ohjelman esittely:

<http://www.nelonen.fi/ohjelmat/tripla> (viitattu 30.11.2015)

Unga Teaternin esittely:

<http://www.ungateatern.fi/fi/teatteri.php> (viitattu 18.11.2014)

Unga Teaternin ensi-illat:

<http://www.ungateatern.fi/historik.php?lang=FI> (viitattu 19.11.2014)

Unelmanuoret -esityksen esittely:

<http://www.lahdenkaupunginteatteri.fi/produktio/66/unelmanuoret> (viitattu 4.1.2015)

Vad blev ni av ljuva drömmar -esityksen kuvaus Unga Teaternin vuosikertomuksessa 2011, s. 7:

http://www.ungateatern.fi/documents/UT_verksamhet_2011_pieni.pdf (viitattu 19.11.2014)

Valintakoe -esityksen esittely:

<http://www.ideateatteri.net/valintakoe.php> (28.12.2014)

Vino Show -ohjelman esittely:

<http://www.nelonen.fi/ohjelmat/vino-show> (viitattu 30.11.2015)

Yleisötyön määritelmä:

<http://www.yleisotyo.fi/index.php?page=mitae> (viitattu 26.11.2015)

LIITE 1

Haastattelu pro gradu -tutkielmaa varten

Mikä on ohjelmistosuunnittelunne lähtökohta?

Mikä on teatterinne linja nuortenteatterin suhteen? Onko nuorille teatterin tekeminen tärkeää?

Millaista nuortenteatteria haluatte tehdä ja millaisia aiheita käsitellä?

Miten nuortennäytelmät valitaan ohjelmistoon ja mitkä seikat vaikuttavat esitysten valintaan?

Vaikuttavatko koulun tai vanhempien odotukset esitysten sisältöihin?

Millaista palautetta olette saaneet esitysten sisällöistä?

Mitkä ovat nuortenteatterin haasteet?

Millainen nuortenteatterin asema on mielestäsi Suomessa yleensä?

Voisiko nuortenteatterin asemaa parantaa jotenkin?

Miten nuoria saisi enemmän teatteriin?

LIITE 2

Kyselytutkimus nuorille

Nuoret ja teatteri

Sivu 1

Tervehdys!

Olen teatterin ja draaman tutkimuksen opiskelija Tampereen yliopistosta ja teen pro gradu -tutkielmaani ammattilaisten tekemästä nuortenteatterista. Kyselyn kohderyhmänä ovat 13-19-vuotiaat nuoret.

Tämän kyselyn vastauksia käytetään tutkielmani aineistona. Vastaamalla kyselyyn pääset kertomaan oman mielipiteesi nuorille suunnatusta teatterista ja antamaan sille kehitysehdotuksia. Vastaamalla autat myös minua tutkimukseni tekemisessä.

Annettujen vastauksia käsitellään luottamuksellisesti, enkä edes minä tiedä vastaajien henkilöllisyyttä.

Kiitoksia vastauksestasi jo etukäteen!

Karoliina Ailasmaa, teatterin ja draaman tutkimuksen maisteriopiskelija

Sivu 2

1. **Kuinka vanha olet? ***

vuotta

2. **Sukupuoli**

☐ tyttö

☐ poika

Sivu 3

3. **Käytätkö seuraavia kulttuuripalveluja? Valitse, jos käytät kyseistä kulttuuripalvelua.**

☐ elokuvateatteri
konsertit

☐

☐ taidenäyttelyt
museot

☐

☐ teatteri

Sivu 4

4. **Käyttääkö perheenne yhdessä näitä kulttuuripalveluja? Valitse, jos perheenne käy yhdessä näissä kulttuuri-palveluissa.**

☐ elokuvateatteri
konsertit

☐

☐ taidenäyttelyt
museot

☐

☐ teatteri

Sivu 5

5. **Miten usein käyt teatterissa?**

Valitse vaihtoehto, joka on lähinnä todellista tilannetta.

☐ joka viikko
1-2 kertaa kuukaudessa

☐

☐ muutaman kerran vuodessa
harvemmin

☐

☐ en lainkaan

Sivu 6

6. **Kenen kanssa käyt teatterissa?**

☐ perheen kanssa

☐ isovanhempien kanssa

☐ kaverin kanssa

☐ koululuokan kanssa

☐ harrastusryhmän kanssa

☐ yksin

☐ Jonkun muun, kenen?

Sivu 7

7. **Kenen kanssa mieluiten kävisit teatterissa?**

☐ perheen kanssa

☐ isovanhempien kanssa

☐ kaverin kanssa

☐ koululuokan kanssa

☐ harrastusryhmän kanssa

☐ yksin

☐ Jonkun muun, kenen?

Sivu 8

8. Kuka maksaa teatterilippusi?

☐ minä itse
vanhemmat

☐

☐ isovanhemmat
koulu

☐

☐ harrastusryhmä

☐ joku muu, kuka?

Sivu 9

9. Harrastatko itse teatteria?

☐ kyllä

☐ ei

Sivu 10

10. Vastaa seuraaviin väittämiin oman mielipiteesi mukaan.

Ammattiteatterilla tarkoitetaan teatteria, jonka työntekijät ovat ammatiltaan teatterintekijöitä, eivät harrastajia.

	täysin samaa mieltä	jokseenkin samaa mieltä	eri mieltä	täysin eri mieltä	en osaa sanoa
Koen, että ammattiteattereissa on minua kiinnostavia esityksiä.	☐	☐	☐	☐	☐
Ammattiteattereissa on riittävästi omalle ikäluokalleni suunnattuja esityksiä.	☐	☐	☐	☐	☐
Haluaisin käydä useammin teatterissa.	☐	☐	☐	☐	☐
Teatteriliput ovat liian kalliita.	☐	☐	☐	☐	☐
Haluun käydä katsomassa aikuisille suunnattuja esityksiä.	☐	☐	☐	☐	☐
Nuortenteatterin aiheet ovat kiinnostavia.	☐	☐	☐	☐	☐
Jos tarjontaa olisi enemmän, kävisin useammin teatterissa.	☐	☐	☐	☐	☐
Teatteriesitykset ovat liian myöhään (esim. kotiintuloajan vuoksi).	☐	☐	☐	☐	☐

Sivu 11

11. Minua kiehtoo/kiinnostaa teatterissa..

Voit valita useamman vaihtoehdon.

☐ erilaiset tarinat
visuaalinen näytännöllisyys

☐ eläytyminen hahmoihin
ajatusten herääminen

☐ arjesta irtautuminen

☐ jokin muu, mikä?

Sivu 12

12. Mitä sinulle tulee mieleen sanasta "nuortenteatteri"?

Sivu 13

13. Mikä on paras näkemäsi nuortenteatteriesitys?

Sivu 14

14. Minkälaisia aiheita nuortenteatterissa mielestäsi käsitellään?

Sivu 15

15. Mitä aiheita tai teemoja toivoisit teatterissa käsiteltävän?

Voit valita useamman aiheen.

☐ koulumaailma
perhe-elämä

☐

☐ nuoruuteen liittyvät ilmiöt
ihmissuhteet (esim. ystävyys, seurustelu)

☐

☐ fantasiamaailma

☐ jokin muu, mikä?

Sivu 16

16. **Haluaisitko vaikuttaa siihen, minkälaista teatteria nuorille tehdään?**

Esimerkiksi antamalla palautetta.

☐ kyllä

☐ ei

Sivu 17

Kiitos vastauksestasi ja ajastasi!